

Kárpátaljai Hírmondó

XVIII. évfolyam 3. (69.) szám, 2022. Ősz



A Vojevodin-vízesés

Petőfi Sándor

Szeptember végén

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,
Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,
De látod amottan a téli világot?
Már hó takará el a bérci tetőt.
Még ifju szivemben a lángsugarú nyár
S még benne virít az egész kikelet,
De íme sötét hajam őszebe vegyül már,
A tél dere már megüté fejemet.

Elhull a virág, eliramlik az élet...
Úlj, hitvesem, ülj az ölembe ide!
Ki most fejedet kebelemre tevéd le,
Holnap nem omolsz-e sirom fölibe?
Oh mondd: ha előbb halok el, tetemimre
Könnyezve borítasz-e szemfödelet?
S rábírhatsz-e majdan egy ifju szerelme,
Hogy elhagyod érte az én nevemet?

Ha eldobod egykor az özvegyi fátlyolt,
Fejfámra sötét lobogóul akaszod,
Én feljövök érte a síri világból
Az éj közepén, s oda leviszem azt,
Letörlni véle könnyűimet érted,
Ki könnyeden elfeledéd hivedet,
S e szív sebeit bekötözni, ki téged
Még akkor is, ott is, örökre szeret!

Arany őszi Visk környékén



KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XVIII. évfolyam, 3. (69.) szám
2022. Ősz

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,

Városligeti fasor 44.

Telefon: 06-1-351-7770

E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó:

Greza István,

a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda

E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit

E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:

Dr. Pomogáts Béla, dr. Botlik József,

dr. Dupka György, dr. Szöllősy Tibor,

dr. Zubánics László,

Kovácsné Marton Erzsébet

Tördelés, nyomdai előkészítés:

GÁBOR
P R I N T

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:

11711034-20834951

Megjelenik negyedévente

1000 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta

a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,



valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról

Olvassuke együtt! Benedek Elek: A tízek társasága	3
Vers mindenkinek. S. Benedek András: Barbárok	4
Szervezeti élet. Új elnöke van a Kárpátaljai Szövetségnek	6
Székelyudvarhelyen járt a vándorkiállítás	7
In memoriam Kutlán András	8
Aktuális. Tanévkezdés háború idején	9
Megkezdődött a fűszerpaprika betakarítása	10
Közös dolgaink. Búzaösszeöntés Nagydobronyban	11
Hitélet. Lélekkorrekción. Radvánszky Ferenc prédikációja	12
Az Ómagyar Mária-síralom nemzeti ereklyénk	13
Hírek, események. Csendes megemlékezések, koszorúzások Kárpátalján	14
Díjat nyertek a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola diákjai	15
Hagyományápolás a szörvényben	16
Emlékezzünk régiekről. Munkácson felavatták	17
az Erdélyi Béla Emlék- és Alkotóházat	18
Laudon István munkásságát bemutató kiállítás Ungváron	20
Kárpátaljai sikertörténet. Beszélgetés Dénes-Zsukovszky	21
Anna fogorvossal, önkéntes tűzoltóval	22
Bemutatjuk Tari Nikolett cukrászt	24
Anno. Ugocsa a századforduló Monarchiájában,	25
avagy a „boldog békeidők” essenciája (1890–1914).	26
Orbán László tanulmánya	29
Kopogtató. „Az írás számomra is meglepően új jelenség”.	30
Interjú Gerzsényi Gabriellával	34
Fiatalokról fiataloknak. Abigél négyéves kora óta szerepel színpadon	35
A cserkészek nem hagyják veszni a lángot	36
Kultúrtáj. Programok a beregszászi színházban	39
A Rítmus megvédte a Népi együttes címet	40
Arasznyi történelem. Botlik József: Nemzetünket szolgálták	
Jelen időben. Dr. Váradi Natália: „... ha elég nemes a cél,	
a körülmények nem számítanak”	
Örökségünk. Beregszász és Tokaj – hasonlóságok és különbségek	
a két borvidék kapcsán	
Korkép. Orémus Kálmán írásai	
Szerkesztőségünk postájából	
Szemelvények kárpátaljai eseményekből	
Művészet. Jubileumi Glück-tárlat a Munkácsy Magyar Házban	
Ruszin Noémi kiállítása Beregszászon	
A Kárpátaljai Hírmondó galériája. Balog Sándor festőművész	

Címlapfotók: Makó András, Szemere Judit



A Kárpátaljai Szövetség új elnöksége: Benza György, Szemere Judit, Dupka György, Borbély Katalin, Ötvös Sándor, Greza István (elnök), Kovács Sándor, Igyártó Gyöngyi, Varga Sándor.

Benedek Elek

A tízek társasága

Petőfi hamarosan megbánta, hogy verseit lekötötte a Pesti Divatlapnak versenként öt forint tiszteletdíjért, de különben is az ő szabadságra, függetlenségre törekvő lelkének mind elviselhetetlenebbé lett a lekötöttség. Azok az újságok, amelyeknek nem adott verset, mert nem adhatott, sűrűn kellemetlenkedtek vele, s minden lehető és lehetetlen alkalmat felhasználtak, hogy megtépázzák magasan repülő szárnyait. Közben mind jobban elhűlt a viszony közté és szerkesztője, Vahot Imre közt, s úgy látszott, mintha már szabadulni szeretne Vahot is tőle. Egyszerre csak (1846 elején) kijelentette Vahot, hogy az év közepén megszüntetné az újságot, amely előfizetőinek többségét Petőfi verseinek köszönheti. Most már, ha megszűnik az az újság, amely miatt a többi újság haragját magára vonta, mit kezdjen? Megalázkodjék s kilíncseljen ezeknél? Ezt már veleszületett büszkesége sem engedte volna, de a neve sem, mely országos híró volt már ez időben. Ekkor született Petőfi agyában a terv, hogy a fiatal írók színe-javát külön társaságban egyesíti, amely társaság tagjai a létező szép-irodalmi újságok egyikébe sem írnak.

Tervét elsőnek Jókaival közölte, aki ekkoriban jött Pestre állandó tartózkodásra. Együtt állapodtak meg abban, hogy kit szólítanak fel a társaságba lépésre. Meg is alakult a társaság, a híres „tízek társasága”, melynek tagjai Petőfin és Jókain kívül a következők voltak: Tompa Mihály, akit részint népregeinek és mondáinak kiadása, részint betegsége vitt Pestre, Obernik Károly, Degré Alajos, Pálffy Albert, Bérczy Károly, Pákh Albert, Lisznay Kálmán és Kerényi Frigyes. A társaság, Jókai szerint, a következő célt tűzte ki: a magyar nép nyelvét irodalmi értékre emelni; irányban és eszmejírásban követni a nemzeti sajtóságokat, mellyel kapcsolatban áll az a Petőfi költészetében diadalmasan keresztül tört elv, hogy az eszme, a gondolat az úr s a szavak csak szolgák és hogy a népköltészet nem a bundaszagú póriasságban, s a földhöz ragadt néputánzásban, a szegényes különködésben áll, hanem abban, hogy a népköltészet magas költészetté legyen. Szóval azzá, amivé Petőfi már fel is emelte a népköltészetet.

A társaság e cél szolgálatára újságot akart alapítani *Pesti Füzetek* cím alatt. Újságot, amelyben a szépirodalom mellett komoly irodalmi tanulmányok is lesznek. Vagyis folyóirat-féle akart lenni a *Pesti Füzetek*. Akart, de meg sem születhetett, mert a megszületéshez hatósági engedély kellett, ezt pedig megtagadták az ifjú vállalkozóktól. Azzal tagadták meg, hogy van már három szépirodalmi újság, ennyi éppen elegendő, de az igazi ok az volt, hogy a társaság tagjai azok az ifjak voltak, akik esténként külön asztalnál gyűltek össze a Pilvax-kávéházban, s ott nemcsak irodalmi kérdésekről vitáztak, de politizáltak is, mégpedig nem

a bécsi kormánynak tetsző szellemben. A kormány már egy évvel előbb a helytartótanács figyelmébe ajánlotta a „gyanús” társaságot s amint az 1848-iki márciusi vértelen forradalom megmutatja, nem minden alap nélkül.

Kudarcot vallott hát az első írói „sztrájk”, de nem kellett megalázkodniok: Frankenburg Adolf, az *Életképek* derék szerkesztője sietett megragadni a kedvező alkalmat, önként tárta ki előttük az újság ajtáját...

Petőfi híre ekkor már az ország határain túl repült. Dux Adolf fordításában már 1845-ben megjelent egyik bécsi újságban három Petőfi-vers, ugyanő fordított le egy kötetre való verset, mely meg is jelent Bécsben. Egy időre mintha elnémulna az a bántó hangzavar, mely Petőfi személye és költészete körül támadt. De nem szabad felednünk, hogy e bántó hangzavarból mily jólesően csendül ki egy nemes hang: az egy Szemere Pálnak, a Kazinczy-triász akkor még élő tagjának hangja ez. Ez a korral haladó aggastyán, ki a Petőfiével merőben ellenkező irodalmi irány művelésében öregedett meg, az irodalom megifjodását, egészségesebb útra terelődését látta s ünnepelte az ifjú sas merész repülésében, keblére ölelte a gyermekifjút s nagy hatással vette védelmébe. Kedves vonást örökölt meg róla Jókai 1845-ből. „Egyszer megfogott minket az utcán (Petőfit és őt), – írja Jókai – s azt kérde Petőfitől: – Hány esztendőös ön? – Huszonkettő. – Hát ön? – Én is huszonkettő. – No, én meg hatvankettő vagyok, hát legyünk pertu pajtások.” Petőfi megható költői levélben szerzi meg az örökéletet a fennkölt lelkű, a fiatal szívű öregnek, akitnek „késő este van már életében, s szeme még most is tisztán s messze lát.”

E költői levélre nyílt levélben válaszol az aggastyán. ... Szemere levele már nem találta Pesten a költőt. Ismét nagyobb útra indul. Az a terv, hogy Szatmármegyébe, majd Máramarosba, s onnét Kolozsvárra, az erdélyi országgyűlésre megy. Tervbe vette a Székelyföld meglátogatását is. A Székelyföld meglátogatása azonban 1849-re maradt. Úgy volt megírva a Sors könyvében, hogy aztán örökre itt maradjon a mi édes anyaföldünk kebelében.

Egyelőre hát Szatmárba megy. Új, nevezetes fejezet kezdődik a költő életében. Költészetében is: E kettő: élete és költészete még szorosabban összekapcsolódik.

Benedek Elek: *Petőfi. Az Erdélyi Irodalmi Társaság kiadása. Dicsőszentmárton, Erzsébet Könyvnyomda R.-T., 1922*

A szerkesztőség megjegyzése: Mint köztudott, az Országgyűlés 2020 decemberében Petőfi Sándor születésének közelgő 200. évfordulója kapcsán határozatot hozott a Petőfi-émlékviról, amely 2022. szeptember 1-jén kezdődött és 2023. augusztus 31-ig tart majd. Szerkesztőségünk a fenti publikáció közreadásával kapcsolódik a tiszteletadás folyamatához.

S. Benedek András

Barbárok

(Új hódítókra várva)

I.
A vasfüggönyt centire eladtuk,
Az ország kapuit kitárta.
Lakója mind főhajtva hallgat,
Új hódítókra várva.

Béke lesz itt, s nem csak parancsra!
Már nem kell a keleti bástya;
S nem kell a nép, a balga,
Mely sírját önmagának ásta.

Itt már nem épül katedrális,
Róma nem küld koronát.
Lejárt az ezeréves bérlet,
S visszaigénylik Pannóniát.

S ha jön új raj, másfajta nép,
Vize már nem, de földje lesz elég,
Hisz önként átadja helyét
E sorsverte töredék.

II.
Nincs már mit adnunk adóba,
Nem kell az üres hodály,
Hisz így is övök a fél Fasor,
És övök Bartók, és övök Kodály.

Nem kell a magyar ipar sem!
Olcsóbb a gőgös *Paris*-ba
A digitális nyereg,
S az albinó paripa.

Induljunk inkább végső rohamra,
Mutassuk meg, még vagyunk,
Félszemével nem dőmot csodál majd
Jó Sütő hadnagyunk.

Előre hát az Óceánig!
Valahol Vizcayanál vár
Végső nyughelyünk,
A mór-magyar álmohatár.

III.
Vagy menjünk vissza Napkeletre?!
Lassan ügyis besárgulunk –
Ujguriában szemlét tart felettünk
Vont szemű, bölcs Hadurunk.

Tál rizs, csésze tea,
Az embert ott is etetik.
(Csak itt már az első
Gyereket is büntetik!

Túlnépesedtek az Indiák
S éheznek Szomáliában.
Bölcs bankárok döntenek el,
Ki szüljön Pannóniában!)

Sokunkat hazánk elhagyott,
S vendégünk csak a Duna –
Mi ránk vár a Tien-san,
A kihalt népek rezervátuma.

(1995)

A kárpátaljaiak balatonföldvári találkozásán

Új elnöke van a Kárpátaljai Szövetségnek



Szeptember 2–4. között a Kárpátaljai Szövetség immár 32. alkalommal szervezte meg éves rendezvényét, a Kárpátaljai Találkozót, amelynek idén is a balatonföldvári Riviéra Park Hotel adott otthont.

A szervezet elnöke, Benza György köszöntő beszédét követően emlékpadaadásra került sor. A Szövetség így adózik azon nemrégiben elhunyt tagjai emléke előtt, akik munkájukkal kimagaslóan hozzájárultak a szervezet fejlődéséhez. Az idei évben Báthory Katalin, a szervezet egyik alapítója kapott emlékpadaat a Balaton partján fekvő sétányon.

Ezt követően a rendezvény Kovács Sándor helytörténész, elnökségi tag előadásával, valamint emlékkiállításal méltatta a százhusz éve született Ungvári Lajos szobrászművész munkásságát, majd a szervezet egyik aktív tagja, Balogh József emlékezett meg az idén nyáron elhunyt Kutlán András festőművészről, aki szintén fontos szerepet játszott Szövetségünk életében.

Vacsora után egy kvízesttel folytatódott a program, amelyet Bence Norbert, a Kárpátaljai Szövetség partnerszervezetének számító Momentum Doctorandus (MD) kárpátaljai magyar doktorandusz szervezet alelnöke tartott.

Másnap délelőtt a szervezeti ügyek kerültek középpontba, ugyanis a Szövetség ekkor tartotta éves beszámoló-tisztújító közgyűlését. Mielőtt azonban kezdetét vette volna a munka, Szalipszki Endre nyugalmazott beregszászi főkonzul, a Külügyi és Külgazdasági Intézet külső kutatója, valamint dr. Dupka György történész, a szervezet elnökségének tagja tartott egy-egy rövid előadást az ukrainai háború jelenlegi állásáról és annak kárpátaljaiakra





gyakorolt hatásáról. Ezt követően pedig Pákozdi Judit mutatta be *Kárpátaljai kóstoló* című könyvét.

A közgyűlés jelentőségét növelte, hogy bejelentette lemondását Benza György elnök, így új elnököt is kellett választaniuk a jelenlévőknek. A szervezetet az elmúlt években eredményesen és odaadással vezető Benza György továbbra is aktív szerepet vállal majd a Szövetség munkájában, az elnökség tagjaként segítve annak működését. Utódja dr. Grezsa István lett, aki az elmúlt években miniszteri biztosként számtalanszor bizonyította elkötelezettségét a kárpátaljai emberek irányában. A közgyűlés megerősítette pozíciójában dr. Seremet Sándor főtítkárt és dr. prof. Borbély Katalin elnökségi tagot, és új elnökségi tagokat is választott, Benza György mellett Ötvös Sándor személyében.

A közgyűlést követően a könyveké volt a főszerep. Gerzsenyi Gabriella írónővel *Brüsszel után szabadon* című kötetéről Fazekas Andrea irodalomtörténész, az MD elnöke beszélgetett. Dalmay Árpád író, műfordító legújabb, *Beregszászt bemutató* kötetéről pedig Kovács Sándorral, a könyv szerkesztőjével beszélgetett egy hangos vetítéssel egybeszőtt könyvbemutató keretén belül.

A találkozó résztvevői Kövér Katalin, a Kárpátaljai Szövetség korábbi elnökségi tagja kezdeményezésére megemlékeztek a nyáron elhunyt Koszták István festőről, grafikusról, megtekinthették az alkotásaiból összeállított emlékkiállítást. Katzler Hilda felolvasta Lengyel Jánosnak egykori barátjáról írt sorait.

A nap hátralévő részében kötetlenebb programokra került sor. Előbb a Credo verséneklő együttes tartott előadást, ezután szabad program következett, majd a Madarak együttes fellépésével egybekötött gálavacsora zárta a szombati nap programját.

Vasárnap reggel istentisztelettel ért véget az idei Kárpátaljai Találkozó. Idén is felemelő, vidám hangulatú programot tudhatunk magunk mögött. Köszönjük mindenkinek, aki részt vett a rendezvényen! Találkozunk jövőre ismét ugyanitt!

Tudósítók

A képek a rendezvényeken készültek



Greza István, a Kárpátaljai Szövetség elnöke

60 éves orvos végzettségű politikus vagyok. Hódmezővásárhelyen születtem. Szülővárosomban neveltük fel egykori évfolyamtárs feleségemmel három fiunkat, akik már kirepültek, közülük ketten családot alapítottak (három unokával megajándékozva), illetve diplomata munkával szolgálgják hazájukat.

Közeleti tevékenységem a rendszerváltás előtt és után a Magyar Demokrata Fórumhoz kötődik, amelynek alapító tagja voltam. Húsz éven keresztül pedig helyi önkormányzati képviselő.

2014-től veszek részt tevékenyen a kormány nemzetpolitikájában, nyolc éven keresztül pedig Kárpátalja fejlesztésében és a magyar kisebbség támogatásában vállaltam szerepet. Ezen idő alatt kerültem



kapcsolatba a Kárpátaljai Szövetséggel (Benza György elnök úrral baráti kapcsolatba egyaránt), és lehetőségeinkhez mérten nyújtottunk támogatást kárpátaljai programjaikhoz.

Meggyőződésem, hogy a „borzalmas huszadik századot” követően egy emelkedő nemzet tagjai vagyunk. A zord körülmények ellenére nem hagyhatjuk, hogy akár egyetlen nemzetrészt, azaz a legveszélyeztetettebb kárpátaljai, leszakadjon a Kárpát-medencei nemzettestről.

Azért vállaltam el a Szövetség elnöki posztját, hogy tegyük meg, amit lehet, mindenki a maga helyén és tehetsége szerint őrizze meg önazonosságát, legyen büszke magyar, és kárpátaljai magyar gyökereit ne feledje.

Várunk mindenkit sorainkba, aki tenni akar Kárpátaljáért, a háború és a jogkorlátozó intézkedések béklyóiban fogyatkozó honfitársainkért!

Székelyudvarhelyen járt a vándorkiállítás

Tovább vándorolt a Kárpátaljai Szövetség monumentális kiállítása, a *Szent István keresztény hagyatéka – a magyar Szent Korona vármegyéi*, amely ezúttal Székelyudvarhelyen, a Művelődési Házban volt megtekinthető augusztus 19. és szeptember 9. között. A vándorkiállítás a maga nemében egyedülálló hároméves projekt eredményeként valósult meg, amely a trianoni sorstragédiára való emlékezés jegyében született. A tárlat anyagát a Kovach Anton festőművész által alkotott képek adják, aki festményein keresztül mutatja be a történelmi Magyarország vármegye-központjait. A vándorkiállítás 2020-ban indult útjára. A Kárpátaljai Szövetség 17 állomásosra tervezete, ám a járványhelyzet nehezítette a szervezést, és eddig mindössze 7 állomást tett lehetővé (Esztergom, Szekszárd, Pécs, Szombathely, Debrecen, Nyíregyháza, Sopron).

2022-ben sikerült első ízben a külhoni



régiókban bemutatni a sorozatot. Székelyudvarhely így a Kárpátaljai Szövetség vándorkiállításának első külhoni állomása. Az ünnepélyes megnyitóra 2022. augusztus

19-én került sor, amelyen Ölvedi Zsolt, Székelyudvarhely alpolgármestere köszöntötte a megjelenteket. Felszólalt dr. Simon Mária Tímea, a Székelyudvarhelyi Művelődési Ház igazgatója, Kovach Anton festőművész és dr. Seremet Sándor, a Kárpátaljai Szövetség főtít-

kára. A rendezvényt megtisztelték jelenlétükkel Gálfi Árpád polgármester és Venczel Attila főjegyző. A megnyitón Pilinszky János megzenésített verseit hallhatták a vendégek Faluvégi Chripkó Krisztina előadásában, akit Lokodi András kísért zongorán. A tárlat közel egy hónapig volt látogatható a művelődési házban.

A kiállítás záró napján dr. Seremet Sándor, a Kárpátaljai Szövetség főtítkára *Trianon szilánkjai. Kárpátalja helye az első világháború után összeomlott Közép-Európában* címmel tartott rendhagyó történelemórát közel háromszáz udvarhelyi diáknak. Az előadásra három turnusban érkeztek a Tamási Aron Gimnázium, a Benedek Elek Pedagógiai Líceum, a Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium és a Palló Imre Művészeti Szakiskola diákjai.

Tudósítónk



In memoriam Kutlán András (1939–2022)

2022. július 16-án hosszas betegség után elhunyt Kutlán András festőművész, a Kárpátaljai Szövetség oszlopos tagja, mecénás, sok-sok ember igaz barátja, pártfogója, lelki támasza.

A kárpátaljai Tiszasásváron született 1939. február 8-án, idős korában Szentendrén talált otthonra. Mindezek semmitmondó, száraz adatok, csak tájékozódásra alkalmasak. Akik ismerték, még sokáig nem fognak magukhoz térni a lelki megrázkódtatásból, hogy mindannyiunk Kutlán Bandija nincs többé. Szerettük, de talán nem mondtuk neki elégszer, mennyire fontos nekünk. Emlékére álljon itt a költő, Vári Fábián László írása: ez méltó mostani állapotunkhoz.

Kutlán Bandi: nagyon hiányzol...

A vers mellékleteként a kolozsvári *Korunk* című folyóiratban 2015-ben jelent meg a következő írás:

Vári Fábián László

Sikoly és sóhaj

„Midőn ezt írtam...” Ha nem is volt már egészen tiszta az ég, tudtuk azért, merről, miért fú a szél, és követni tudtuk a nap útját is felkeltétől lenyugovásáig. Honnan való hát mégis a líra húrjainak ily elképesztő lehangoltsága, miféle léthelyzet az, amelyben megkeseredik a tavasznak s a nyárnak a test és lélek örömeire csöppögtetett méze? Az utóbbi másfél évtized súlya alatt résnyi repedés keletkezett a jövő falán, így lettek előre láthatóvá a jelen történései. Csakis így lehetett.

Kutlán Bandi, a kárpátaljai származású, ám öregségére Szentendrén megállapodott festő, aki a Pismány-hegy legtejején ültöt tanyát, reggelente letekint a völgybe, s bár szemét csak a skanzen szellemépületein járhatja végig, sorra nyílnak előtte az idő ablakai. Egyikben Sztálin fogságában

elpusztult apja szellemét látja, a másiktól Kárpátalja megfélemlített, csak Istenében reménykedő magyarsága néz rá, de a harmadik már nem is ablak, hanem az ukrainai állapotok borzalmait közvetítő képernyő. Van azonban negyedik látnivaló is. Nem ablak és nem képernyő, valósága mégis keserű. A Kárpát-medence és Európa sarkig kitárt kapuján, mint a kettényílt Vörös-tengeren, özönlik felénk Ázsia s Afrika népe. Miért? A fegyverrel exportált demokráciák által előidézett káosz következménye mindez, vagy csak a csőre töltött torkú holló, a békének hazudott állapot felborzolt tollú madara rikoltja tele rémhírel a világot? Meg fogjuk tudni az igazságot, hamarosan meg fogjuk tudni.

Beregszász – Mezővári,
2015. augusztus 27.

Vári Fábián László:

SIKOLY ÉS SÓHAJ

Kutlán Andrásnak

I.

Cirkuszi sátrát az idő bontja,
a fej megbillen, lepusztul lombja.
Mérem az eget háttal a napnak:
a jelek újabb romlást mutatnak.

Ki belegondol, bele is szédül.
Itt lenn és ott fenn állameszény készül,
a hírhozó angyal forgószele foglya,
ájultra pörgeti, pokolra dobja.

Pokolfüst bűze, korma is száll rám,
lukas tüdővel sípol a Sátán,
nyílik a föld... halottaim látom.
A verejték rám fagy. Az lesz kabátom.

II.

Ősei jogán bolyong az ősz itt.
Valakit áztat, valakit bőszt,
rám mutat, ágát kínálja. Nem kell!
Itatna válogatott szeszekkel,
arca vigyorban, agya bekattan...
Csörtet már felém a sebzett vadkan.

III.

Hajamnak helyén bozót, ha lenne,
fekete holló fészkelne benne.
Hollónak torka csőre lesz töltve,
aki csak hallja, lúdbörzik tőle.
Sikoly és sóhaj a Tiszaháton.
Ezt tedd a képre, Bandi barátom.

A vers a költő az *Ereimben az idő* című kötetében a *Magyar Napló* kiadásában 2015-ben jelent meg.

Emlékpádok

Sokan keresték fel a Kárpátaljai Szövetség egykori főtitkára, Báthory Katalin emlékpadját. A rendszerváltás hajnalán felismerve a lehetőséget, egyik kezdeményezője



lett a Kárpátaljáról elszármazottak egyesületbe való tömörítésének. Nem véletlen, hogy őt választották a Kárpátaljai Kör jogutódjaként 1993-ban megalakult Kárpátaljai Szövetség főtitkárává. Küldetésstudattól átszótt, lelkiismeretes főtitkári tevékenységét a kárpátaljai magyarság sorsa iránti érdeklődés felkeltésében, fenntartásában, szociális gondjuk enyhítésében, a szülőföldön maradt testvérszervezetekkel való együttműködésben, a kárpátaljai iskolák, könyvtárak támogatásában, a szülőfölddel kapcsolatos rendezvények szervezésében, a kárpátaljai kulturális örökség bemutatásában, ápolásában látta. (*Életről, munkásságáról a Kárpátaljai Hirmondó 2017. tavaszi, illetve 2019. nyári számában tájékozódhatnak az érdeklődők.*)

A képen: Báthory Katalin emlékpadján emlékének két földije adózik. Egykori beregszászi diákúrsa, a 95. életévében járó Molnár Margit és fia, Kovács Sándor, a szövetség elnökségi tagja csakúgy, mint Kató néni, a kárpátaljai Eszeny település szülőtte.

Tanévkezdés háború idején

Békeidőben a tanév kezdete előtt a szülők rendszerint olyasmin szoktak összeveszni, hogy milyen színű függöny kell az osztályterem ablakaira, mennyi legyen az osztálypénz, és ki nem lehet a gyerek padtársa. Az idei tanévkezdés egészen más volt. Most azon különböztek össze az emberek, hogy érdemes-e az iskolai óvóhelyen kialakítani az alsósok pihenőhelyét, vagy hogyan férnek el az iskolások azonosító karkötőin a legfontosabb adatok.

Jól tudjuk, nemcsak a fűtési idény lesz az eddigi legnehezebb Ukrajnában, hanem a tanév is. A háború kitörése előtt közel 14 ezer iskola működött az országban. Az Oktatási és Tudományos Minisztérium adatai szerint ezek közül mostanáig 289 teljesen megsemmisült a harcokban, több mint kétezret különböző mértékű kár ért, közel 1300 jelenleg a megszállt területeken található. De az se jelent garanciát semmire, ha egy adott iskolát eddig elkerült a baj. Naponta megszólalnak a légiriadót jelző szirénák, és senki sem garantálhatja, hogy a rakéták és bombák következő célpontja nem egy újabb oktatási intézmény lesz.

Az Oktatási és Tudományos Minisztérium szerint a háború előtt az ukrainai iskolákban tanuló diákok közül minden hetedik a határokon kívülre – elsősorban uniós országokba – került. Számokban kifejezve ez több mint 640 ezer gyereket jelent. Az Európai Unió hatóságainak

egyszerű válaszuk van arra a kérdésre, hogy mit kezdjenek azokkal a gyerekekkel, akik az Unió területén találták magukat.

„Az ukránoknak, akik úgy döntenek, hogy valamelyik EU-országban maradnak, abban az országban is kell iskolába járniuk. Egy másik lehetőség, hogy haza kell térniük Ukrajnába, és ott járni iskolába” – mondta Ylva Johansson, az Európai Bizottság belügyi biztosa augusztus elején a Jevropejszka Pravdanak adott interjújában.

Az ukrán államnak némileg eltér a véleménye ennek a kérdésnek a kezeléséről.

„Ha a gyerekek ukrainai iskolája megszervezte a távoktatást, javasolni kell a diákoknak, hogy kapcsolódjanak be” – áll abban a külföldre került iskolásoknak címzett szövegben, amelyet az Oktatási és Tudományos Minisztérium honlapján tettek közzé. A tárcánál ugyanakkor biztosítanak: nem kötelező egyszerre két iskolában – ukránban és külföldben – tanulnia a gyerekeknek, a választás a szülőkön múlik.

Az itthon maradtoknak egészen más gondjaik vannak. A karkötőviselés problémáján túl gyakori kérdés ezekben a napokban, hogy mely iskolák nyílnak meg, s melyek nem, és milyen szempontok alapján döntenek erről a hatóságok. Különösen a harcok által sújtott régiók közelében tűnik ez lényegesnek az emberek számára. Az ország békésebb területein eközben az óvóhelyekről esik több szó. Minden iskolában, amely fizikailag

is megnyitja kapuit a tanulók előtt, kétkijáratú, villanyvezetékekkel, szellőző- és szennyvízelvezető rendszerrel ellátott menedékhelyet kell kialakítani, amelyet a Rendkívüli Helyzetek Állami Szolgálat (DSZNSZ) szakértőinek feladata ellenőrizni. Egy ilyen menedékhelyet végső esetben az iskolától legfeljebb 500 méterre javasolt kialakítani. Szerhij Skarlet oktatási miniszter szerint az út az osztályteremtől az óvóhelyig nem tarthat tovább a gyerek számára tíz percnél.

A DSZNSZ adatai alapján ma az ellenőrzött ukrán iskolák 59%-a rendelkezhet ilyen óvóhellyel, vagyis esetükben nincs akadálya a jelenléti oktatásnak. Azonban néha még ott is, ahol a kormány már engedélyt adott az iskolanyitásra, a diákok szülei folytatják a vitát, nincs egyetértés a jelenléti és a távoktatás hívei között.

Kárpátalján 170 ezer iskola számára szólt meg a csengő szeptember 1-jén.

„A hromadákkal közösen óriási előkészítő munkát végeztünk annak érdekében, hogy az oktatási központok látogatása biztonságos legyen, a tanulók és hallgatók pedig megtanulják, hogyan kell eljárni az esetleges fenyegetésekre figyelmeztető jelzések esetén” – mondta el Viktor Mikita, a Kárpátaljai Megyei Katonai Közigazgatás vezetője. Szerinte Kárpátaljának sikerült elérnie az egyik legjobb mutatót az országban, ami az oktatási intézmények óvóhelyekkel való ellátottságát illeti. Idén 2500, a harcok miatt otthonát elhagyni kényszerült gyermek is megkezdte a tanulást a megye oktatási intézményeiben.

Forrás: Internet

Megkezdődött a fűszerpaprika betakarítása

A dobronyi természetű kistérségben megkezdődött a fűszerpaprika betakarítása. A gazdák arra panaszkodnak, hogy az aszályos időjárás még inkább megnövelte az amúgy is tetemes termelési költségeket, hisz a forró nyári napokon az állományt naponta minimum egyszer öntözni kellett. Megtűntek, az utóbbi években sajnos folyamatosan csökken a termelési kedv, mivel ez a kultúra igencsak sok élőmunkát igényel. Helyette az itt lakók közül egyre többen kifizetődöbnek tartják, ha parcellájukat más növényekkel, például karfiollal, édespaprikával ültetik be.

Tizenöt-husz esztendővel ezelőtt még úgy tűnt, hogy a két Dobrony mellett más falvakban is jelentős mennyiségben termesztnek fűszerpaprikát. Am ez a kezdeményezés még az elején megfeneklett.

– Jól emlékszem erre a nagy fellángolásra. Meg is értem, hisz olyan termékről van szó, amelyik eltartható, és az év bármelyik szakában pénzzé tehető – mondta el Nagy Mária, aki évtizedeken át maga is foglalkozott e növény gondozásával, ám az utóbbi időben a szomszédoktól, a jó ismerősöktől átvett tételek értékesítésére állt át. – Itt, a beregszászi piacon már jól ismernek engem, széles vevőkört tudhatok magaménak, akik tisztában vannak azzal, hogy nálam csak jó minőségű áru kapható. Visszatérve arra a kérdésre, hogy miért nem honosodott meg ez a növény más községekben is. Mert hamar kiderült, hogy nemcsak sok munkával jár a megtermelése, de a feldolgozása is energia- és eszközigényes. Nem beszélve a szakértelemről. A felfűtött vagy a zsákokba rakott csövek ugyan szépen díszlenek a ház eresze alatt vagy a tornác fedett, szellős részén, ilyenkor azt gondolná az ember, hogy most már minden sínen van.

A valóságban akkor jön még igazán a neheze, hisz mielőtt a termés a fűtött szárítóba kerülne, gondosan át kell válogatni. Mondanom sem kell, hogy a szárító hőmérsékletének szabályozása, a megfelelő szellőztetés szintén nagy odafigyelést, tapasztalatot igényel. Nem beszélve arról, hogy egy-egy tétel kondícióba hozása két és fél, három hetet is igénybe vesz. Bizonyos mennyiség alatt nem is érdemes befűteni a szárítót. A mai energiaárak mellett ez sem elhanyagolható költség. A kész, csontszáraz csövek őrlését sem bízhatjuk bárkire, és nem akármilyen daráló alkalmas e munkafolyamat elvégzésére. Mindehhez még csak annyit tennék hozzá, hogy a zsákokba rakott piros őrléményt olyan helyiségekben kell tárolni, ahol nincs más élelmiszer-alapanyag, mivel annak az illatát a paprika átveszi.

– Úgy látom, sorra jönnek a vásárlók, így az értékesítéssel nincs gond.

– Valóban. A jó minőségű konyhai alapanyag iránt folyamatos az érdeklődés, s az most már jó áron kel el. Ehhez sajnos az is hozzájárult, hogy a két Dobronyban a tíz évvel ezelőtti termésmennyiségnek csak a harmadát takarítottuk be. Emellett azt is el kell ismerni, hogy a szláv lakosság körében is egyre népszerűbb a magyar konyha alapvető fűszernövénye. Vevőköröm bő hatvan százalékát nem magyarok alkotják. Egyre többen keresnek meg a hágón túlról is: ök

gyakran két-három kilogrammot is vásárolnak az őrléményből, mondván, hogy megbízatást teljesítenek. A szomszédok, a rokonok kérték meg őket, hogy ha már a vidékünkön járnak, ebből a termékből vásároljanak nekik is. Abban reménykedem, hogy a fűszerpaprika egyre

erősödő népszerűségének köszönhetően szülőfalumban mind többen termesztik majd ezt a növényt, hisz most már kimondottan megéri.

– Látom, új termék is megjelent a kínálatában.

– Igen, ez pedig a fűtött paprika, amely már néhány éve ismert és népszerű Magyarországon. Nálunk most indult hódító útjára, s elterjedése egyre gyorsabb. Veszik a helyi és a hágón túli vásárlók egyaránt.

– Miben áll a nagy titok?

– Abban, hogy egy káposztáspaszuly, daráskáposzta, pörkölt vagy akár egy paprikáskrumpli elkészítésekor nem kell feltétlenül fűtött húst, szalonnát használni,

mivel az ételnek a kellemes fűtött ízt egy teáskanálnyi ilyen paprika is megadja. Jelenleg még az egyik ismerősömtől szerzem be ezt a paprikát, de már tervbe vettem egy ilyen berendezés vásárlását. Bő kétezer forintba kerül a legegyszerűbb modell. A család fiatal tagjaival esténként az internetet böngésszük, s azt próbáljuk eldönteni, hogy a kínálatból számunkra milyen kapacitású berendezés lenne a megfelelő.

–ardai-

A képen: Misák Zsuzsanna nagydobronyi paprikatermesztő



Az élet, az összefogás ünnepén

Búzaösszeöntés Nagydobronyban

Már azért is hálásak lehetünk a *Magyarok Kenyere* – 15 millió búzaszem adománygyűjtő kezdeményezés szervezőinek, hogy e jeles alkalomból ennyi sokan együtt lehetünk – hangzott el a Nagydobronyban megtartott búzaösszeöntő ünnepségen. – Mert háború idején mindenki számára hamar nyilvánvalóvá válik, hogy tárgyi értékeink egyik pillanatról a másikra megsemmisülhetnek, és rövid időn belül százak és ezrek válhatnak földönfutóvá. Éppen ezért az emberi kapcsolatok még inkább felértékelődnek.

A nyolcadszor megrendezett alkalmon részt vettek a gyűjtésben aktív szerepet játszó KMKSZ-alapszervezetek, civil kezdeményezések, valamint a történelmi egyházak képviselői. Mint az már megszokott, a helyszín ezúttal is az Irgalmas Samaritanus Gyermekotthon volt.

– Közel egy évtizeddel ezelőtt csatlakoztunk a ma már az egész Kárpát-medencét és a diaszpórát is átfogó karitatív akcióhoz – kezdte megnyitó beszédét Örthidi László, a gyűjtés kárpátaljai koordinálását felvállaló Pro Agricultura Carpatika Alapítvány elnöke. – Az évek során mind jelentősebb eredményeket sikerült elérni. Örömmel jelenthetem, hogy az ideai aszálykárók és a háború okozta nehézségek ellenére ezúttal is sikerült túlszárnyalni a korábbi évek mutatóit. Tehát 2022-ben 1317 kárpátaljai gazda több mint 114 tonna gabonát adott össze, hogy biztosítsák az állami támogatásban nem részesülő egyházi oktatási-nevelési intézmények, ingyenkonyhák liszt- és kenyérellátását, s lehetőség szerint juttassanak belőle a háború elől vidékünkre menekülteknek is. A pandémia két éve után egyházi liceumaink szeptembertől jelenléti oktatásra készülnek, így nagy szükség van az élelmiszerkészletek feltöltésére.

– A háború viszontagságai és a történelmi méretű aszály ellenére a gazdaszolidaritás ebben az évben is csodálatos eredményeket produkált – hangsúlyozta Nagy Ferenc, a Nagydobronyi kistérség polgármestere.



– Az élet ünnepére gyűltünk össze, hisz a búza az élet szimbóluma – mutatott rá Sin József, a KMKSZ Beregszászi Járási Középszintű Szervezetének elnöke, aki a továbbiakban arról szólt, hogy a békére nem csupán nekünk, a háborúban élő

megtelenek diákokkal, s hogy a gazda mihamarabb békével ébredjen, és tegye tovább a dolgát szorgalmasan.

– Jobb adni, mint venni – írta az ünnepség résztvevőiehez intézett levelében Nagy Béla, a Kárpátaljai Református Egyház főgondnoka, a Magyarok Kenyere Alapítvány kuratóriumának kárpátaljai tagja. Az üzenetet Molnár Zsolt verbőci lelkész olvasta fel. Ezekben a rendkívüli időkben még inkább előtérbe kerül a krisztusi parancs: egymás terhére hordozzátok! – fogalmazott a főgondnok. Ha összefogunk és segítünk bajba jutott embertársainknak, a nagy szükségset szenvedő karitatív oktatási intézményeknek, akkor van remény a magyarság közösségként való megmaradásának itt, Kárpátalján.

– A bajban ismerszik meg az igaz barát – emlékeztetett rá Jakab István, a Magyar Országgyűlés alelnöke, a MAGOSZ elnöke, aki a legtöbbet szenvedett magyar nemzetrészeknek, a kárpátaljai magyaroknak elhozta a Kárpát-medencei gazdák üdvözlését. – Egy kenyéren vagyunk, közös az egymásért érzett felelősség. Hiszem, hogy egymás kezét fogva a legnagyobb nehézségeket is le tudjuk győzni. A politikus átnyújtotta az ünnepség szervezőinek azt a kenyeret, amelyet a közös búzából örölt lisztből sütöttek.

– Összetartozás és hála, elsősorban ez a két érzés hatja át lelkünket – hangsúlyozta Katkó Andrea, a gyermekotthon megbízott igazgatója. Az ünnepség végén a történelmi egyházak jelenlévő képviselői kérték Isten áldását a kárpátaljai magyarok életére, a földművesek további munkájára. Az alkalmon a gyermekotthon növényékei színvonalas műsorral örvendeztették meg a közönséget.

Délután a Nagydobronyi Magyar Házban gazdafórumra került sor, amelyen a helyi termelők a magyarországi vendégekkel együtt megvitatták a Magyarországról Kárpátaljára érkező agrártámogatások hatékonyságát, majd a vízgazdálkodás aktuális kérdéseiről cseréltek eszmét. Valamennyi felszólaló azt hangsúlyozta, hogy ezen a téren a két ország vízügyi szakembereinek még szorosabb együttműködésére van szükség.

Kovács Elemér



ország lakóinak van szüksége, hanem az egész világnak, hisz az ukrán tárolókban rekedt gabona a föld számos pontján hiányzik, és emiatt milliókat fenyeget az éhínség. Nekünk most az a dolgunk, hogy a reményt továbbvigyük: azt, hogy tanintézményeink

Lélekkorrekcio

„Mert nem a félelemnek lelkét adta nekünk az Isten; hanem az erő, a szeretet és józanság lelkét.”

2Tim 1,7

Ezekben a drámai időkben megmutatkozik, hogy a hitünk mennyire távoli elmélet vagy konkrét életgyakorlat. E kézzelfogható harcokban a lelkek harca is folyik.

Pál is konkrét és feszült helyzetben szólítja meg fiatal barátját, Timótheust. Timótheus fiatal emberként volt az efézusi gyülekezet pásztora. A levélben több jel arra mutat, hogy feszültségei vannak a szolgálata során, amelyeket nem tud kezelni, és folyamatosan örlődik. Kérdés volt a számára, hogy ebben az állapotban menjen vagy maradjon; adjon fel vagy tartson ki; kezdjen másképp vagy vigye tovább? Timótheus (talán a lelkiismerete megnyugtatósa érdekében is) egyfajta áldozatpozícióba helyezkedést választott (mert valamilyen lélek beengedéséhez az emberi hozzájárulás is kell – még ha tudatlanul is): göröcsösen igyekezett megfelelni és így túlélni (csak legyünk túl rajta). Ezt az áldatlan és örömteli kiteljesedést és hasznosságot nélküli állapotot Pál leleplezi: itt a Szentlélek munkájának korlátozása és egy idegen lélek munkájának témyerése van. Sőt, Timótheus ebben a személyes állapotában és közösségi pozíciójában több kár csinálhat, mint hasznat. Ugyanis ezzel az állandó félelemmel és göröcsöléssel másokat is elriaszt a keresztyénségtől. Ismerős a gyakorlat, amikor csak túlélni szeretnénk: a mai napot, ezt a szakaszt, a kapcsolatot; amikor csak letudni szeretnénk: a szolgálatot, a keresztyénség erkölcsi előírásait, a bibliaalvasást, az imádkozást, de a szülőséget, a házasságot, a környezeti küldetését. S nincs benne semmi öröm. Lehet, hogy ezek a göröcsös megnyilvánulások a lelkiismeretet elkábítják, de másokat eltaszítanak: a hittől, a családvállalástól, a szolgálatunk továbbvitelétől. És nem lesznek utódaink (a kárpátaljai magyarság most drámai váltáskényszerben van: vagy demográfiai zuhanás, vagy...).

Pál és Timótheus között ez egy lelkigondozói levél (a bizonytalanságban a válasz: a lelkigondozás, amelynek az első lépése a lelkek megvizsgálása, beazonosítása és korrigálása). Fontos a lelkigondozásban, hogy a lelkigondozó legyen tisztában azzal a lélekkel, amellyel dolga van. S ezt tudatosítsa a másik félben is. Az egyházban állandó lélekvizsgálatot kell tartani, amely során örködünk a lélek tisztasága felett, hogy csak az Isten munkálkodhasson bennünk, senki más. Az Isten lelke által lehetünk mi egyház, az üdvözültek serege, Krisztus népe, akik termik a megtérés gyümölcsét.

A Szentlélek munkájának feladása az ember és ember, az Isten és ember, a szolgálat és szolgálat közötti kapcsolat szétesésével jár, aminek következtében az egyén is szétesik; ezt a szétesettséget éli meg folyamatosan a fiatal Timótheus, és ilyen körülmények között nagy szüksége volt ilyen apostoli biztatásra, amelyben a cél az újjáteremtő Szentlélek munkájának kiteljesítése.

Az Ige tárgya: a Szentlélek személyes hatásának meghatározása. Ennek két oldala van: negatív és pozitív. Mert a szolgálatba sokszor hamis lélek akar bekerülni. Nehéz azt beazonosítani, mert Isten lelkéhez hasonlóan és hasonló hatásokkal jelentkezik (mint itt a félelem által kialakuló és a szelidségnek tűnő magatartás), de tönkreteszi a szolgálatot és az egyént. Ezért fontos, beazonosítani azt a lelket, amely mozgatja az embert és a közösséget.

1. Negatív: Mi nem a Szentlélek hatása? – Félelem.

A félelem függést jelent a félelem okától. A

függés következménye: befolyásolás, mozgatás és rabság (mint a globális jelenségeink célja). Isten nagyon érzékeny arra, ha nem tőle, hanem valami/valaki mástól függünk és félünk. Például a jövő (mi lesz a munkámmal? lesz-e pénzem? hogy alakul a gyerekeim sorsa? nincs semmim biztonságban), a sors (a vak sors irányít, s talán a horoszkópból tudhatunk róla valamit), a betegségek (többen betegesen félnek a betegségektől), másik ember (mit fog szólni?, aki manipulál és érzelmileg zsarol), az erőtlenség (ha magunkra és a tapasztalatainkra tekintünk: nekem úgysem sikerülhet, inkább nem csinálok semmit), a veszteségek (elveszítjük amit eddig felépítettünk; elveszítetek, ezért féltékeny vagyok; elveszítem a becsületem, ezért már nem érdemes tovább csinálni). A félelem oka a hitetlenség, és következménye a depresszív bűnlúság (a depresszió mint betegségnek az egyik legnagyobb a halálvesztési aránya: 16–17%), a kényszerbetegségek (pánikhangulatban menekülünk; fejevesztve marjuk egymást; meggondolatlanul romboljuk a kapcsolatainkat), a felemlestség (a békén, erőnk, szeretetünk, kapcsolataink vonatkozásában). A félelem megbénítja és torzítja az életet és a munkát (nem beszélek, nem vállalkozok gyereket, nem kezdek bele semmibe, nem merem felvállalni az örömet; mert gyanakvóak, bizalmatlanok vagyunk egymással szemben, rosszat gondolunk a másikról, kapcsolatfogyatékosságunk van, nem tudjuk a közösségeinket megtartani). Azok a társadalmak életképesek és nyitottak, ahol nincs életidegenül bénító és torzító félelem: ott van sok gyerek egy családban, ott tudnak felszabadultan örülni, van bátorsága egy idős embernek is felsőoktatásban a sokadik diplomáját megszerezni, a szolgálatot örömmel végzik, van egymáshoz türelmük. Ha ezt a félelem által mozgatott részünket eltöröljük, gyakran megszűnne a személyiségünk, mert a legnagyobb részünket a félelem formálja. Göröcsölünk, s a göröcsökre is göröcsöket kötünk.

Isten először függetlenné és szabaddá akar tenni önmaga számára. A félelem általi megköztözöttség eltörlése az életre való felszabadulást jelenti. „Mert nem a félelemnek lelkét adta nekünk az Isten”. Ezt a göröcsöt (amelynek okai lehetnek félelmek, jogosnak vélt elégtételek és megszerzett eredmények elvesztése) el kell engedni. Engedd el a tartozást, a vétket, a sértettséget, a tévképzetet, az eddig irányító megrögzöttséget; engedd el az eddigi félelmeid tárgyát (tedd magad függetlenné a rémképeidről). Engedd el a hamis lelket, amely göröcsössé és menekülővé tette az életet, mert ez az idegen lélek belőled táplálkozik, s akkor tud rád tapadni, mint a parazita, ha félsz, és így befolyása alatt tarthat. Isten megjutalmaz. Nem lesz veszteséged.

2. Pozitív: Mi a Szentlélek hatása? – Erő, szeretet, józanság.

Ezek a fogalmak egymást tartják, és az embert hatékonyra teszik. Ha valamelyik hiányzik, akkor az ember már nem hatékony. Az erő az a keret, amely megtartja és állandósítja a szeretetet (a keresztyén ember kiszámítható, nem hisztériában csapongó), amelyet a józanság hatékonyra tesz (a keresztyén ember tudja, hogy a szeretetet milyen formában kell felhasználni). Ezek a fogalmak hatnak belülről és kívülről, meghatározzák a belső jellemet és a szolgálatot. S ha szolgálatunk, akkor az ránk háromszoros pozitívummal hat vissza.

Erő. Egyre többször, több helyről hallható: elegendem van, kimerültem, nem bírom tovább. A lelki és fizikai állóképességünk nagyon megrendült az utóbbi időben: egy kis veszteségtől teljesen kikészülünk. Tipikus példák: ha nem sikerült az étel, az egész nap megkeseredik; ha nem volt sikerélményem a munkában vagy az iskolában, feladom; fáradtsággal jár a gyereknevelés, nem kell a gyerek; nehezebb lett a megélhetés, ezért feladom. Az erő itt nagyon

gyakorlati és aktív kifejezés, amely formál és átalakít, megmozdít és mozgatható, újjáteremt és gyógyít. Van erő a családra, a szolgálatra, mások terheinek a felvételére, a türelemre, az örömről, a szenvedélyekkel való szakításra, a göröcsök elengedésére, a sodró belső és külső követelőzések közötti megállásra, a félelmekkel szembeni cselekvésre, a békesség megőrzésére, a kapcsolatok fenntartására és megújítására, az önmegtartóztatásra, a lehetetlennek tűnő helyzetben is kitartásra. A Szentlélek képessé tesz arra, amit nem tudnánk megtenni. Isten mindig olyan feladattal bíz meg, amely meghaladja az erőnket. Az Isteni feladathoz mindig Szentlélek kell.

Szeretet. Az Újszövetségben az isteni és a keresztyéni szeretet kifejezésére a klasszikus görögben használt kifejezés van: agape. Az általánosan használt „szeretet” kifejezésekhez (fileo, eros) mérten nem az érzés kerete, hanem a tárgya és az iránya más. Jelentéskülönbség: fileo, eros – a benned levő érték keltett bennem szeretetet irántad; agape – a bennem levő szeretet teremtett értéket benned („teremtő szeretet”). A fileo és eros önmagán kívüli kiindulóponttal rendelkeznek, az agapének önmagában van az oka külső hatásoktól függetlenül. Ez a gyakorlatban azt jelenti: felvállalok, áldozatot hozok érted, megbocsátok, újat kezdek, kitartok melletted akármilyen is vagy, külső körülményektől függetlenül. A szeretet mindig személyes és konkrét cselekedetekben mutatkozik meg (elméleti szeretet nincs). A szeretet lelke a teremtő Szentlélek. Ez a szeretet készen van, és nem akkor keletkezik, amikor valakinek át kell azt adni. Amikor szükség van rá, akkor egy „szeretetadagot” át lehet nyújtani, s ennek következtében új élet keletkezik.

Józanság. Szintén gyakorlati kifejezés. Jelentése: helyes értékelés és megítélés. Tudnunk kell értékelni a szavainkat (ha valamit kimondok, annak a másikban milyen következményei vannak; jó mérce feltenni a „nekem, hogy esne?” kérdést a szavaink előtt), cselekedeteinket (az előrelátás mérlegelésének kérdése: ha ezt megteszem, a továbbiakban mi lehet belőle?), gyereknevelésünket (jó az a tizenéves gyerekemnek, ha külső világban nézheti az internetes oldalakat?; sok szülő nem is látja, hogy a gyerekei mellette teszik tönkre az életüket), nemzeti öntudatunkat (mennyit szabad engednünk?), egyházunkat (ismerjük-e a Szentírást mint az egyedüli zsinórmértéket?). De e kifejezésben van az előrelátás (görögül: profétálás). Amikor a jelen összefüggésekből és irányokból kikövetkeztetjük az elkövetkezendőket. A mai kor bizonytalanságában az egyik legfontosabb tevékenysége az egyháznak: az útmutatás, amit csak az előrelátás által lehetséges megtenni. A változó korokban mindig a profétálás került előtérbe: az üldöztetéseknél, a reformációnál, a krízisekben. Az egyháznak kell megadnia a győzedelmes és nem a veszedelmes jövőbe való irányt (a kárpátaljai magyarság számára ez most létkérdés). A szeretetteljes józanság által lehet a szeretetet a megfelelő formában megnyilvánítani, és az erővel azt kitartóan megvalósítani. Itt ugyan nincs recept, mert mindenkinek másként kell a szeretetet felmutatni, de a minősített idő megadása (csak rád figyelek és teljesen rád szánom az időmet és a figyelmemet) mindenki számára jelentős.

Van tehát lehetőségünk felszabadulni a pusztítóan bénító félelem alól, az Isten szolgálatára, az igazi és minőségi, nemcsak vegetáló emberi életre, amelyben mindenre van erő, ahol ez az erő a szeretetbe ágyazva tevékenykedik, amikor ez az erő a szeretet irányításával józanul, s így a leghatékonyabban van felhasználva.

Isten ebben a bizonytalan időszakban a szeretet, az erő és a józanság lelkével akar gyakorlati biztonságtevővé tenni.

Radvánszky Ferenc református lelkész, Mezőkaszony–Bótrágy

Megemlékezés a Beregszászi KÉSZ szervezésében

Az Ómagyar Mária-siralom nemzeti ereklyénk

Száz évvel ezelőtt találták meg és negyven évvel ezelőtt került Magyarországra az első magyar nyelven fennmaradt versünk, a hétszáz évvel ezelőtt született *Ómagyar Mária-siralom*. Erre emlékeztek Boldogságos Szűz Mária születésének napja előtt a Pásztor Ferenc Községi és Zarándokházban a Beregszászi Keresztény Értelmiségi Szövetségének (BKÉSZ) szervezésében.

A megjelenteket Jakab Eleonóra elnök üdvözölte, aki kifejtette, hogy ezúttal nem ünnepelni jöttünk össze, hanem erre a versre emlékezve – amely a Jézus keresztje alatt álló Mária fájdalmának költői megfogalmazása – együttérzésünket is kifejezzük azokkal az anyákkal, akik fiaikat veszítették el a most zajló háborúban.

Máriáról keveset írnak az evangéliumok, a katolikus hívők körében mégis nagy tisztelet övezi őt. Biblikus évünk végig szegélyezve van a Szűzanya ünnepeivel, mondta Molnár János beregszászi római katolikus esperes-plébános. Ez azt tükrözi, hogy a keresztény nép, a keresztény egyház ősidőktől kezdve tiszteli a koronázott Szűz Máriát. Erről tanúskodnak többszázéves imáink, amelyeket rendszeresen imádkozunk most is. Ez azt jelenti, hogy kétezer év óta kapcsolata van a keresztény embernek a Boldogságos Szűz Máriával, aki szülte az Üdvözítőt, akiben nekünk üdvösségünk van, kapcsolatunk van az Úr Jézus édesanyjával, illetve valamennyiünk édesanyjával. Hisz a kereszt tövére, rámutatva Jánosra, Jézus ezt mondta Máriának: „Íme, a te fiad!”, s hisszük, hogy ezzel mindannyiunkat oltalmába ajánlott. És Szent István királyunk is az ő oltalmába ajánlotta az országot. Nagyon sok Mária-imádságunk van. Ám fontos kiemelni, hogy nem Máriához, hanem Máriával együtt

imádkozunk az Úr Jézushoz, Mária közbenjárását kérjük ezekben az imádságokban. Mi is egyedül Istenhez imádkozunk Jézus Krisztus által, de Mária közvetítésével, Mária segítségével, hangsúlyozta Molnár János.

Köszöntötte a résztvevőket Gyebnár István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ügyvezetője is, aki örömmel nyugtázta, hogy hosszas tárgyalások után 1982-ben csereegyezmény keretében Magyarország megkapta ezt az igencsak fontos nyelvi emlékünket, amely valószínűleg a 13. század közepén keletkezett, s amelyet a latin nyelven írott Leuveni Kódex egyik lapján fedeztek fel száz évvel ezelőtt.

Gogola Anna és Gogola Mária, a Beregszászi Bethlen Gábor Líceum diákjainak tolmácsolásában előbb a 700 évvel ezelőtti nyelvzetben, majd újabb magyar nyelvű változatában is hallhattunk részletet az Ómagyar Mária-siralomból, amit nemzeti ereklyeként tartunk számon. A beregszászi római katolikus gyülekezet Krajnik Irén vezette énekkarának köszönhetően egy Mária-énekkal hangolódhattunk rá Kész Margit, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola docensének, néprajzkutatónak igencsak érzelműs előadására. Aki az első magyar vers megtalálása történetének ismertetése, elemzése mellett arra is felhívta a figyelmet, hogy az Ómagyar Mária-siralom szerkezete, verstani tökéletessége, szövege által annak a bizonyítéka, hogy valaha nagyon fejlett szakrális magyar nyelvű költészetünk volt. Érdekes módon ennek édestestvérei megtalálhatók a népi kultúrában is. Az előadó elmondta, hogy

néprajzi kutatásai során még a XXI. században is találkozok archaikus imádságokkal, melyeket idős nénik kézzel írott imafüzetekben őriznek, és nagyon sokan még ma is imádkozzák azokat. Középkori vallásos költészetünk és az archaikus népi imádság műfaji hasonlósága vitathatatlan, ezek a szövegek a szenvedéstörténetet idéző epikumok, amelyek a késő középkor szakrális költészetének nyomait őrzik, elveszett középkori magyar nyelvű vallásos költészetünk bizonyítékai, hangsúlyozta az előadó. Európa irodalmi emlékekben gazdag népeinek számtalan Mária-siralma – amara lamenta Virginis matris – idézi ezeket a könnyes, a Krisztus-halált érzelmileg is átélő virrasztásokat. Bizonyítani lehet az irodalomtörténeti feltételezést: nálunk is fölhangzott Mária siralma, e költői gyakorlatot nálunk is művelték, viszont csak ez az egyetlen – bár a maga nemében remekmű Ómagyar Mária-siralom – tanúsította eddig a műfaj hazai jelenlétét, a 13–15. századból több nyoma nem maradt fenn. Szavai viszont megtalálhatók a mai archaikus imákban is, melyek bekerültek a Külhoni Magyar Értéktárba, zárta előadását Kész Margit.

A megemlékezés a katolikus magyarság ősi néphimnusa, a *Boldogasszony anyánk* ének közös eléneklésével ért véget.

Marton Erzsébet

Kárpátaljai görögkatolikusok zarándoklata Máriapócsra

A békéért imádkoztak

A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye Beregszászi Esperesi Kerülete immáron hagyományosan Szent Illés próféta ünnepére tervezi a máriapócsi gyalogos zarándoklatot, amelyen minden évben több száz hívő vesz részt. Két év kihagyás után újra sor került a zarándoklatra.

A több mint 200 elszánt zarándok az Asztély–Beregsurány határátkelő átlépését követően vágott neki a több mint 60 kilométeres útnak. A kétnapos gyalogtúrán – melyet rövid pihenésekkel, illetve Pustadoboson egy éjszakázással szakítottak meg – a legfiatalabb zarándok 7, a legidősebb 75 éves volt. A beregdéai templom fakeresztjét hordozó zarándokok hálával a szívükben meneteltek, s nem szegte kedvüket a 40 fokalos hőség és a forró aszfalt sem. A zarándokok imádkozva

és énekelve tették meg útjukat, a közöttük lévő papok folyamatos gyónási lehetőséget biztosítottak számukra. A búcsújárók a templomba érkezve hálaadó imádság majd szent liturgia keretében köszöntötték a máriapócsi könnyező Szűzanyát, hozták elé kéréseiket. Elsősorban a békéért imádkoztak, a családok egyesítéséért, s hogy azok a kárpátaljaiak, akik a háború miatt hagyták el szülőföldjüket, újra hazatérhessenek.



Ebben a nehéz helyzetben, amikor háború keseríti meg mindannyiunk életét, még fontosabb feladata az egyháznak, hogy erősítse a hívőket abban, hogy Isten nem hagy el bennünket, fogalmazott Demkó Ferenc esperes.

-kósa-

Főhajtás Dobó István emléke előtt

A Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet évek óta megemlékezik az egri vár hős védőjéről, Dobó Istvánról, aki Szerednyén látta meg a napvilágot, s akinek emlékét Kárpátalján, az Ungvári járásban élők azóta is híven őrzik. Békeidőben szeptember elején hagyományörző fesztivállal, Dobó-napok keretében emlékeznek a legendás várkapitányra. Idén azonban – akárcsak az elmúlt két évben a pandémia miatt – a néppünepély elmaradt, ám a megemlékezés nem: szeptember 9-én csendes koszorúzásra került sor a szerednyei pincében felállított Dobó-mellszobor (Turi Török Tibor alkotása) előtt.

Dobó István mindannyiunk számára – mind az anyaországi, mind a külföldi magyarok számára – példaeztendő személyiség. Azzal a tétellel, hogy megvédte az egri várat, azt érte el, hogy nem kerültünk török uralom alá. Ennek köszönhetően az itt maradt népek megőrizhették nyelvüket, kultúrájukat, fennmaradhatott az egyház – fogalmazott a sajtónak nyilatkozva Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Pro Cultura Subcarpathica elnöke. – Sajnos azóta a vidéken már megtörtént a nyelvváltás, ezért kevesen tudnak erről, viszont bennük is tudatosítani kell ennek a személynek a nagyságát. Ennek próbál eleget tenni a PCS is az évente megtartott Dobó-napok rendezvénysorozatával. Illetve a Rákóczi-főiskola

is ennek érdekében ad ki olyan könyveket, amelyekkel segítik ezt a célt. Az elmúlt évben például ukrán nyelven kiadták az *Egri csillagokat*, és abból száz példányt



eljuttattak a szerednyei iskolába is, hisz ebből a gyerekek a saját történelmüket is megismerhetik. Orosz Ildikó annak a reményének adott hangot, hogy a mellszobor jövőre a köztérre kerül, és a neves várvédő kultusza a helyi lakosok mindennapjainak szerves részévé válik.

Dobó István a magyar történelem egyik legkiemelkedőbb személyisége. Nevét az 1552. évi török ostrom tette ismertté, amikor az egyenlőtlen erőviszonyok ellenére meg tudta védeni az egri várat. Ám vidé-

künk felvirágoztatásában is elévülhetetlen érdemeket szerzett. A XVI. században a Dobó család honosította meg a térségben a szőlő- és borkultúrát, illetve erősítette meg a romjaiban ma is látható szerednyei várat. Ugyancsak Dobó István építtette ki a településen az összesen több mint négy kilométer hosszúságú pincerendszert. Dobó

közösségi lelke, a közösségért való önfeláldozó magatartása ma is becsülendő és példamutató. Ő kész volt életét áldozni a reá bízottakért, a hazájáért, megvívni élet-halálharcát a keresztény Európáért. Ezzel neves földünk példát mutatott nemcsak az itt élő magyaroknak, de más nemzetiségek képviselői számára is.

A csendes koszorúzáson a szervezők és a helyi önkormányzat képviselői mellett részt vett Bacska József, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulja is.

Csendes megemlékezés az ungvári várban

Szeptember 18-án csendes megemlékezést tartottak az ungvári várban, arra emlékezve, hogy gróf Bercsényi Miklós feleségével, Csáky Krisztinával a XVII. század utolsó évtizedében Ungváron polgári szellemiségű kultúrát honosított meg, a vármegyében támogatták a kézműipar, a mezőgazdaság, a kereskedelem fejlődését, bőkezű mecénásként gondoskodtak a különböző művészeti ágak kibontakozásáról.

A Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet 2017 óta szervezi az egyre inkább népszerű, minden alkalommal több száz érdeklődőt vonzó BercsényiFesztet. Ennek keretében a megyében működő néptáncgyűjtések, népdalkörök, folklórcsoportok adnak egymásnak randevút, s fiataljaink a nap folyamán különböző kézműves foglalkozásokon vehetnek részt. Este pedig valamelyik ismert magyarországi együttes ad színvonalas gálakoncertet.

A jelenlegi háborús helyzetben a fesztivál megrendezésére nem nyílt lehetőség, ám arra igen, hogy civil szervezeteink

vezetői, valamint Magyarország Ungvári Főkonzulátusának képviselői megkoszorúzzák Bercsényi Miklósnak és párjának, Csáky Krisztinának a váruddarban felállított mellszobrát, és emlékezzenek arra, hogy a gróf, II. Rákóczi Ferenc későbbi



főgenerálisa, miként vette ki részét a szabadságharc szervezéséből, s hogy mindvégig hűségesen szolgálta a nagyságos fejedelmet, követve őt a szabadságharc

bukása utáni száműzetésbe, a törökországi Rodostóba.

Aki nincs tisztában azzal, hogy mit tettek a dicső elődök, milyen küzdelmet vívtak a túlélésért, hogy békeidőben miként szervezték meg mindennapjaikat, s mi módon támogatták az oktatás, a kultúra ügyét, azt előbb-utóbb elsodorják a történelem viharai – fogalmazott a koszorúzás után a sajtónak nyilatkozva Orosz Ildikó, a PCS irányítója, a Rákóczi-főiskola és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség elnöke –, mint a sekélyen gyökerező fát tépi ki egy erősebb szélroham. Vidékünk több mint ezeréves történelme egybefonódik a magyar nemzet sorsával. Nekünk tehát, mai magyaroknak, kötelességünk ismerni ezt a múltat, és becsülni az évszázadok alatt létrehozott szellemi, tárgyi emlékeket, s legfőképpen őrizni azok emlékét, akik helytállással ma is példát mutatnak számunkra. A neves elődök példájából így tudunk erőt meríteni a mostani nehéz idők túléléséhez.

Tudósítónk

Díjat nyertek a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola diákjai

Tégy jót, varázsolj mosolyt!

„Legjobb a jók között” díjat nyertek alkotásaikkal és cselekedeteikkel a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola diákjai a magyarországi „Tégy jót, varázsolj mosolyt!” című pályázaton.

A Virágozz és Prosperálj Közhasznú Alapítvány által immár kilencedik alkalommal kiírt pályázaton 1800 gyermek indult óvodás kortól egészen a középiskolák korig.

A „Tégy jót, varázsolj mosolyt!” kreatív országos pályázat célja az volt, hogy a gyerekek a hétköznapi rohanásból, az alkotás örömein keresztül tapasztalják meg az önzetlen szeretet, kedvesség, barátságosság által okozott pozitív hatásokat. Az óvodások és iskolások rajzokkal, festményekkel, videókkal, és egyéb technikákkal fejezték ki, mit jelent számukra jót cselekedni, ezzel mosolyt csalni mások arcára. A díjátadót júniusban tartották, közel 800 résztvevővel.

Novák Antónia, az Alapítvány elnöke kiemelte: a mai gyors, időnként erőszakos és még háborúval is sújtott világban – ami érthető módon a pályamunkákban is olykor-olykor visszaköszött – a felnőttek felelőssége, hogy megtanítsák gyermekeiknek a figyelmesség, a segítőkészség, az összefogás, a barátságosság és más pozitív értékek fontosságát az életben, valamint azt, hogy az igazi kapcsolatok és a boldogság alapja az egymásra figyelés és a kölcsönös felelősségvállalás. Ezért is választották – Az út a boldogsághoz nemzetközi mozgalom keretében – a 2022-es pályázat témájának a segítség és

a jó cselekedetek fontosságát és felemelő, pozitív erejét.

A Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola diákjai a „Legjobb a jók között” kiemelt díjban részesültek. Elismerés illeti az iskola pedagógusait is, akik fáradhatatlan



munkájukkal, szabadidejüket sem kímélve juttatták sikerélményhez diákjaikat.

Forrás: azutaboldogsaghoz.hu

Hagyományápolás zórványban

Az első Körösmezői Tulipán Népművészeti Tábor

Öröndetes, hogy a nehéz helyzet ellenére egyre több olyan tábor kerül megrendezésre, ahol a gyerekek előbb a COVID-19 világvárvány, majd a háború miatti elzártság után végre közösségben lehetnek, s ahol emellett tartalmasan tölthetik idejüket. A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány, illetve a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség által szervezett táborok sorát immáron a Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola (TTMNI) is gazdagítja. Elismerésre méltó, hogy a szórványban élő magyar gyerekekre is gondoltak, segítenek nekik megismerni, illetve visszatérni népi játékaikat, népdalaikat, néptáncainkat.

Idén július 25. és 29. között első alkalommal került megrendezésre a Körösmezői Tulipán Népművészeti Tábor a Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola szervezésében, melynek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Körösmezői Tanszállodája adott otthont. Mint Kepics Andzsélka programfelelőstől, a TTMNI igazgatójától megtudtuk, a táborban 40 gyerek vett részt Körösmezőről és Terebesfejérpatakról. A fiatalok a hét folyamán a rábaközi, sárközi, szatmári, dunántúli tájegységek zenéjével ismerkedtek, népdalokat énekeltek, néptáncot tanultak, népi játékokat játszottak, hangszeres oktatáson (harmonika, hegedű, tambura, nagybőgő) vettek részt, a szabadidőben

pedig kézműveskedtek: népviseletes babát, szalagrózsát és textil tulipánt készítettek. Emellett a kisebbek és edesanyjuk számára olyan foglalkozásokat is tartottak, ahol nagy szerepet kaptak a ringatók, az ölbeli játékok, a mondókák és a ritmusfejlesztő népi játékok. Ezeket a foglalkozásokat Kokas Erzsébet táborvezető, népi énekkatód,



a Tiszapéterfalvai Tulipán Tanoda népi ének és népi játék oktatója tartotta.

A tábor munkájában részt vettek a Tiszapéterfalvai Tulipán Tanoda munkatársai: Botos Krisztina néptáncoktató, Nagy István tambura-, nagybőgő-, gitár- oktató, Kokas Erzsébet kézműves, illetve segített Turjanica Emília hegedűoktató, a Nyíregyházi Egyetem Népzenei tanszékének tanulója, valamint a Tiszapéterfalvai Tulipán Tanoda két végzős diákja: Bocskai László és Marozsi Milán. Természetesen a szervezők a helyieket is bevonták a mun-

kába, így Keszler Máriát, a Körösmezői 1. Számú Általános Iskola magyar nyelvű elemi osztályainak tanítónőjét, a Rahói járás magyar tan nyelvű oktatási intézményeinek koordinátorát, aki egyben a helyi szervező feladatait is felvállalta, Vadas Máriát, a Terebesfejérpataki P. Frangepán Katalin magyar óvoda zenei nevelőjét, és Djácsuk Halinát, aki a táborozók egészségügyi felelőse volt.

A sikeres hét ünnepi műsorral zárult, ahol a gyerekek bemutatták a táborban tanultakat. A programban szerepeltek rábaközi népdalok és gyermekjátékok, sárközi ugrósok (a hegedűn játszó gyerekek előadásában), dunántúli ugrósok (a tamburán játszó gyerekek előadásában), a harmonikások pedig szatmári muzsikát szólaltattak meg. Záróműsorszámként a résztvevők kedvenc népi játékaikat, valamint dunántúli ugrós táncmotívumokat is előadtak. A Kokas Bandának köszönhetően az alkalom zenés táncbázzal zárult. Deljatincuk Andrij, a Körösmezői kistérség vezetője megköszönte, hogy a településen sikeresen működik a Tulipán Tanoda, amely népszerű programjaival gazdagítja vidékünk kulturális életét.

A tábor Magyarország Miniszterelnöksége és a Nemzeti Tehetség Program támogatásával valósult meg.

Kósa Eszter

Munkácson felavatták az Erdélyi Béla Emlék- és Alkotóházat

Munkácson az ősi vár alatt kanyargó utcácskák egyikében – amely szintén a festő nevét viseli – felavatták az Erdélyi Béla Emlék- és Alkotóházat. Erdélyi Béla, a későbbi európai híru festőművész, a kárpátaljai képzőművészeti oktatás és a kárpátaljai festőiskola egyik megteremtője szüleivel hatéves korában költözött a Latorca-parti városba. Budapesten, majd Párizsban folytatott tanulmányai után ide, szülőföldjére tért vissza, hogy majd későbbi művészi pályája Ungváron teljesszen ki. Munkássága fényes bizonyítéka annak, hogy ezen a vidéken mindig is Európában gondolkodó, az öreg kontinens értékrendjét valló, annak szellemiségét követő emberek éltek.

Erdélyi Béla szülői házána felújítására a Kárpátok Művészetéért és Kultúrájáért Egyesület kezdeményezésére a Zahid Finance Group Kft. közbenjárásával került sor a magyar kormány által meghirdetett *Magyar Házak* program keretében. A projekt célja egy emlék- és alkotóház létrehozása volt. Az épületet a művész rokonaitól, Villásek Tibortól és családjától vásárolták meg 2019-ben. Ezt követően Kopriva Attila, a Kárpátok Művészetéért és Kultúrájáért Egyesület elnöke kidolgozta a felújítás koncepcióját, ami alapján az Arhbudkonzul tervezőiroda elkészítette a részletes tervdokumentációt. A cél a hitelesség megőrzése, a belsőépítészeti újrateremtése volt. Ezért nagy figyelmet fordítottak az Erdélyiről készült korabeli fényképek, rajzok és festmények tanulmányozására. A rekonstrukció 2021 májusában kezdődött és 2022 tavaszán ért véget.

A felújított épületben a család eredeti bútorából, használati tárgyaiból, az ott talált fényképekből, levelekből, grafikákból, vázlatokból, valamint Erdélyi Béla ismert festményeiről készült reprodukciókból létrehozott állandó kiállítás kapott helyet. A beépített tetőtérben vendégszobákat alakítottak ki, amelyekben jelenleg a háború elől menekült ukrán művészek és családtagjaik laknak. Az emlékházhoz szervesen kapcsolódik a neves festőművész egykori műtermének kibővítésével létrehozott tágas műhely, amely egyben alkotóházként is funkcionál majd.

Az avatóünnepséget a művész halálának évfordulóján tartották: Erdélyi Béla 67 évvel ezelőtt, 1955. szeptember 19-én hunyt el. A megnyitón megjelentek Tarpai József, a Munkácsy Mihály Magyar Ház és a Zahid Finance Group Kft. igazgatója köszöntötte, aki felhívta a figyelmet arra a tényre, hogy Munkács két nagy festőgénusza között, ha áttételesen is, de volt kapcsolat, hisz

Munkácsy Mihály tanítványa volt Révész Imre, az övé pedig Erdélyi Béla. A fel-szóaló reményét fejezte ki, hogy a most átadott épületegyüttes méltó őrzője lesz a szovjet időszakban meghurcolt, nehéz sorsú festőművész hagyatékának, valamint olyan alkotóház is, ahol Kárpátalja és a távolabbi vidékek művészet iránt elkötelezett fiataljai kibontakoztathatják tehetségüket.



Erdélyi Béla Kárpátalja egyik legje-lentősebb és legismertebb festőművésze. Kelemenfalván született 1891. május 25-én. A Magyar Képzőművészeti Főiskolán Ferenczy Károly, Iványi Grünwald Béla, Révész Imre, Olgyay Ferenc és Zemplényi Tivadar tanítványa volt. A két világháború között és azt követően festőgenerációkat nevelt Kárpátalján, és a művészeti életet is szervezte vidékünkön. Művészetére a francia festészet, Cézanne, Matisse, a Fauves-csoport hatott. Szinte minden műfajban dolgozott. Legismer-tebbek expresszív hatású portréi, tájképei és virtuóz csendéletei.

Bacsikai József ungvári magyar főkonzul avatóbeszédében elmondta: Erdélyi Béla Kárpátalja talán máig legjelentősebb, legis-mertebb festőművésze, a kárpátaljai festőis-kola egyik alapítója, az ungvári iparművé-szeti főiskola első igazgatója, a Kárpátaljai Képzőművészek Szakszervezetének első elnöke, és számos, később elismert kárpát-

aljai festőművész tanára. Munkássága máig meghatározó és iránymutató a fiatalabb művészgenerációk számára. Erdélyi művé-iből sugárzik a szülőföld végtelen szeretete, művészeti alkotásai élethűen visszatükrözik azt a sokszínű és soknemzetiségű megyét, ahol a magyar lakosság mellett ukrán, ru-szin, román, szlovák és más nemzetiségű emberek élnek, alkotnak együtt békésen. Egymás megértése ma még fontosabb, mint valaha. Fontos, hogy Kárpátalja még ezekben a nehéz időkben is a béke szigetét jelentse mindenki számára – hangsúlyozta a diplomata.

Volodimir Csubirko, a Kárpát-aljai Megyei Tanács elnöke meg-köszönte a kezdeményezőknek és a támogatóknak, hogy megmentették ezt a történelmi helyet, így most bárki meglátogathatja, aki tisztelője Erdélyi Bélának. Megjegyezte, hogy a nagy festő az ilosvai járási Kelemenfalván (Klimovica) szüle-tett, és a család eredeti neve Hric volt, az édesapja vette fel az Erdélyi nevet.

– Egy mondás szerint, hábo-rúban hallgatnak a műzsák. Ez a hely bizonyíték arra, hogy ebben az esetben ez nem igaz, hiszen vannak olyan személyek, akik nehéz körülmények között is teszik a dolgukat, igénylik a kultúrát, az egy-más közötti megértést, a népek együtt-működését – jegyezte meg Seszták Oszkár, a Szabolcs-Szatmár-Bereg-Megyei Közgyűlés elnöke, aki ezért köszönetet mondott a szervezőknek és a kivitelezőknek. Elmondta, hogy egy bútorszállítmányt is sikerült áthozniuk Magyarországról, amelyet a Magyar Művészeti Akadémia tagjainak gyűjté-séből vásároltak, és a beregszentmiklósi várkastély területén létrehozott kulturá-lis park céljait fogja szolgálni.

Kopriva Attila képzőművész, a Kár-pátok Művészetéért és Kultúrájáért Egyesület elnöke, a projekt kurátora beszámolt arról, miként sikerült többfunkcióssá tenni az egy-kori Erdélyi-portát. Elmondta, hogy a felújított épületegyüttes múzeumként, műhelyként, kiállítóteremként, valamint művészeti köz-pontként üzemel majd, különösen kézműves foglalkozásoknak, kreatív találkozóknak ad otthont. Emellett szeretnék, ha népszerű tu-risztikai célponttá is válna.

Végezetül a történelmi egyházak képvi-seletében Zán Fábián Sándor, a Kárpátaljai Református Egyház püspöke Isten áldását kérte a megjelentekre, Molnár János római katolikus püspöki helynök pedig megszen-telte az épületet.

Az ünnepség a Munkácsy Mihály Ma-gyar Házban folytatódott, ahol a résztvevők megtekintették *A nagystílu művész* című Erdélyi Béláról készült dokumentumfilmet, Molnár Ildikó és Vass Tamás, a TV21 Ung-vár munkatársainak alkotását.

Tudósítónk

Laudon István munkásságát bemutató kiállítás Ungváron

Idén augusztus 20-án méltatjuk Ungvár híres szülöttje, Laudon István születésének 160. évfordulóját. Ebből az alkalomból *Laudon István sokoldalúsága* címmel nyílt jubileumi tárlat a Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Megyei Honismereti Múzeumban. A kiállítás a honismereti múzeum (megbízott igazgató Rónay Andrea), az ökológiai

vezetője. Megtudtuk, hogy Laudon István nagy borkedvelő, -termelő és -kereskedő volt. –A régi sajtót lapozgatva azt láthatjuk, hogy édesapjához hasonlóan ő is folyamatosan részt vett borászati kiállításokon, ahol érmekeket szerzett.

A Ruszlana Dzsahman és Mihajlo Bilanics által összeállított kiállítás négy részből áll. Az első Laudon István életéről, tanulmányairól és munkásságáról szól. A kutatómunkát 10 éve kezdték. Elmondásuk szerint jelenleg könnyebb a hozzáférés a magyar forrásokhoz, ezért idén már szinte naponta fedeztek fel újdon-ságot Laudon István életéből,



és felekezeti stúdiók intézete (vezető Oleksandr Bokotej) és az Ungvári Nemzeti Egyetem zoológiai múzeuma (vezető Krón Árpád) együttműködésében jött létre.

Amikor idén a háború kitörése után időszakos utcanézők megváltoztatásának kérdése, és felmerült Laudon István neve, kiderült, hogy Ungváron sokan nem tudják, ki is volt ő. Az évfordulón kívül ez szolgált a tárlat apropójával.

– A kiállítás ötlete tavaly született meg, amikor még békés életet éltünk. Majd idén, amikor Ungvár egyik utcáját Laudon Istvánról javasolták elnevezni, nagyon meglepett, hogy sok városlakó azt sem tudta, kiről van szó. Tehát nem volt kétségünk, hogy ezt a kiállítást mindenképpen meg kell rendezni, és meg kell ismertetni az emberekkel a XIX. század végi és XX. század eleji ungvári tanárnak, a filozófiai tudományok doktorának, természettudósnak, a híres egzotikus növények parkja alapítójának életútjával – jegyezte meg Ruszlana Dzsahman, a természettudományi szektor történeti és helytörténeti részlegének tudományos főmunkatársa a kiállítási galériában augusztus 18-án tartott ünnepélyes megnyitón.

– Laudon István nem hétköznapi ember volt. Sok energiát fordított hobbjaira, és maradandó nyomot hagyott maga után a kutatói körökben. Ismert tanár volt, akiről sok információt találtunk az elmúlt évtizedekben – mesélte Ruszin Valéria, a múzeum történelmi és helytörténeti osztályának

aki Laudon Sándor elemi iskolai tanító és Tarnowszky Eleonóra fiaként 1862. augusztus 20-án született Ungváron. A gimnázium 8 osztályát ugyanitt végezte, majd 4 évig volt a budapesti egyetem bölcslethallgatója. 1886 szeptemberétől az Ungvári Királyi Főgimnázium tanára, ahol 1914-ig dolgozott. Aztán behívták a hadseregbe, mert elkezdődött az első világháború. A háborúból hazatérve a gimnáziumban folytatta munkáját. Anyanyelvén kívül beszélt latin, görög és német nyelven.

A tárlat második része az utazásairól szól, mert szenvedélyes utazó volt. Bejárta szinte az egész Osztrák–Magyar Monarchiát, de megfordult Olaszországban, sőt Egyiptomban is. Utazásairól rendszeresen beszámolt a korabeli *Ung* című újságban.

A kiállítás harmadik része Laudon István tudományos érdeklődését mutatja be. Utazásairól gyakran hozott magával különféle botanikai anyagokat, például növényi magvakat, herbáriumot. A természettudós által készített herbáriumi lapok egy részét a helytörténeti múzeum alap-tárában és az Ungvári Nemzeti Egyetem Biológiai Karának herbáriumában őrzik. Laudon Istvánt az állatvilág is érdekelte. A különböző állatok szarvaiból álló kis

gyűjteményét jelenleg az Ungvári Nemzeti Egyetem Állattani Múzeumában őrzik. Egy nagyobb bogárgyűjteményt is összeállított az évtizedek során.

A külföldi utazásokról hozott ritka facsemetéket és cserjéket a kertjében ültette el. Így került a Szobránc utcai ház mögé magnóliacserje, kanadai, kínai és Nordmann-fenyő, óriástölgy, páfrányfenyő, japán kriptoméria, mocsárciprus és több más egzotikus növény. A Laudon-kert fennmaradt része a megyeszékhely egyetlen dendráriuma. De Laudon István nevéhez fűződik az ungvári várhegy lábánál található, ma az Ungvári Nemzeti Egyetemhez tartozó botanikus kert létrehozása is.

A tárlat negyedik része az általa létesített parkot mutatja be, amelynek egy része ma is látható a gyermekkorház környékén. Ott 2018 májusától egy magyarországi támogatással Kolodko Mihály által készített bronzszobor állít emléket a park alapítójának.

A kiállítás legkülönlegesebb műtárgya egy múmia keze, amelyet Laudon István 1896-os egyiptomi útjáról hozott. Ezt először tavaly májusban láthatta a nagyközönség.

Az okmányok, a növény- és rovargyűjtemény, a tervrajzok, fényképek felsorakoztatása már szavak nélkül is megteszi a hatását: percek alatt egy rendkívüli életmű bontakozik ki a maga lenyűgözően szer-teagázó mivoltában. Az eseményen részt vevő közönség ízelítőt kaphatott abból, hogy milyen sokrétű és tartalmas élete volt Laudon Istvánnak.



A megnyitón jelen volt Tetyana Literáti neves helytörténész, az *Elvesztett Ungvár* c. sorozat szerzője is, aki közel 10 évvel ezelőtt írt cikket Laudon Istvánról. Mint mondta, érdeklődését a Szobránc utcán található háza keltette fel, amely az egyik legszebb épület a környéken.

– Sok mítosz kering Laudon Istvánról, azt mondják, hogy ő hozta be az első szakurákat Ungvárra. Még nagyon sok mindent fel kell tárnai az életéből, amiben segíthetnének a leszármazottai, akiket jómagam sem

tudok hosszú évek óta megtalálni. A nyomok Budapestre vezetnek.

Nos, ki tudja, előfordulhat, hogy e cikk eljut Ungvár egykori neves szülöttje, Laudon István leszármazottaihoz, s azok szerkesztőségünkön keresztül felveszik a kapcsolatot az életútját kutató ungvári helytörténészekkel, és segítenek fényt deríteni a polihisztor életének egyes homályos részleteire, amint ez korábban nemegyszer előfordult más személyiségeket illetően. Sőt, akár kedvet kapnak, és ellátogatnak ősük szülővárosába.

R. V.

Beszélgetés Dénes-Zsukovszky Anna fogorvossal, önkéntes tűzoltóval

Fogorvos, tűzoltó, feleség, édesanya

Sokan vagyunk úgy azzal, hogy már gyermekkorunkban eldöntjük, vagy legalábbis gondolkodunk azon, milyen pályát, hivatást válasszunk felnőtt korunkban. Aztán ez vagy valóra válik, vagy nem, a sors majd eldönti. Az viszont tény, hogy dr. Dénes-Zsukovszky Anna már kislány korában gyógyítani szeretett volna, és az álmát meg is valósította, fogorvosként tevékenykedik Dercenben.

– Kétéves koromig Fertőszalmáson éltünk a szüleimmel. Aztán édesapámat Dercenbe helyezték a református gyülekezet lelképásztoraként, ott végeztem el a középiskolát, majd az Ungvári Nemzeti Egyetem fogorvosi karára felvételiztem. Kezdetben



nagyon nehéz volt a beilleszkedés, mivel akkoriban nagyon keveset tudtam ukránul. De idővel ez megváltozott, befogadtak a diáktársaim is, sokszor én segítettem nekik a tanulásban. Van olyan szájsebész csoporttársam, akivel jelenleg is közösen dolgozunk.

– Miért éppen a fogorvosi pályát választotta?

– Középiskolás koromban határoztam el, nem sokkal az érettségi előtt. Először arról döntöttem, hogy az egészségügyben szeretnék elhelyezkedni, és ennek megfelelően választottam ki a tantárgyakat az emelt szintű vizsgákhoz. Ezek sikeres letétele után jelentkeztem az egyetemre, amit két év rezidensképzés követett a Munkácsi Járási Fogászati Klinikán, ahol rengeteg szakmai tapasztalatot szereztem.

– Fiatál szakemberként hol kezdett el tevékenykedni?

– Az egyetemi éveim alatt nyaranta több alkalommal Németországban, Bad Hersfeld és Lengenfeld városokban vettem részt gyakorlaton. Ott lehetőségem volt egy implantológiai, egy általános fogászati és fogszabályozási klinikán tanulni, ahol különböző műtéteket, modern kezeléseket

láthattam, melyeket hasznosítani tudtam és tudok jelenleg is a munkámban. Az államvizsga letétele után különbözeti vizsgát tettem a budapesti Semmelweis Egyetemen. A diplomám honosítása után Bátorfaterenyén dolgoztam a közgyógyellátási rendszeren belül, ahol rengeteg nehéz esettel találkoztam. Nagyon sokat köszönhetek egy igencsak elismert és tehetséges fogorvos házaspárnak, dr. Putnoky-Benedek Gábornak és dr. Putnoky-Benedek Zsuzsannának, akik még az egyetemi éveim alatt felkaroltak, és segítettek, támogattak engem. Ez nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a szakmámban fejlődni tudjak. 2019-ben nyitottam meg magánrendelőmet Dercenben, ahol most is praktizálok, egy munkácsi fogorvos kollégámmal fogadjuk a hozzánk érkező betegeket. Jelenleg fogszabályozós szakképzésen veszek részt az Ungvári Nemzeti Egyetemen, mivel ez az a szakirány, amivel nagyon szeretek foglalkozni.

– Minden szakma, hivatás felelős, az öné kiemelten. Hogyan birkózik meg a napi kihívásokkal?

– Kisgyermekes anyaként, lelkesfelelőként sokszor nagyon nehéz összeegyeztetni a dolgaimat a fogorvosi hivatásommal. Munkám során gyakran találkozom súlyos, komplikált, félrekezelt esetekkel. De igyekszem mindig helytállni, és megfelelőképpen ellátni a betegeket. Fontosnak tartom rendszeresen frissíteni a tudásomat, ezért Ukrajna- és Magyarország-szerte tudományos konferenciákon, gyakorlatokon veszek részt. Tudom azt, hogy mennyire fontos a kommunikáció, különösen a gyermekekkel, de néha a felnőttekkel is, akik félelemmel jönnek be a rendelőmbé. Mert valljuk be őszintén, senki sem megy szívesen fogorvoshoz.

– Kicsit más vizekre evezve. Mikor házasodott meg, és hol ismerkedett meg a párjával?

– A férjemmel 2017-ben ismerkedtem meg egy baráti társaságban. 2019-ben házasodtunk össze. Ő akkor a huszti református gyülekezet lelképásztoraként szolgált. 2020-tól a borzsovai és a

halábori gyülekezetben látja el szolgálatait. Házasságunkból eddig egy kislány született, akit Adélnak hívnak, és augusztusban volt kétéves. Korához képest értelmes, vidám természetű és barátságos gyermek. Nagyon jó a hallása, szeret énekelni, legtöbbször angolul, de ugyanakkor eléggé akaratos. Sok figyelmet igényel, csak társaságban érzi jól magát. Ha épp nem dolgozom, minden időt együtt töltünk.

– Hogyan kapcsolódik ki? Van hobbija?



– Adél születése előtt a férjemmel, Elemérrel időnként hegyi kerékpározotunk, downhilleztünk, télen síelni jártunk, vagyis az extrém sportok kedvelői vagyunk. A férjem egyébként nemrég cross motorra váltott. Közös hobbinck ezenkívül a tűzoltóság.

– Már ha szóba került a tűzoltóság, kifejtene ezt bővebben?

– A Derceni Egyházi Önkéntes Tűzoltóság 2005-ben alakult. Mivel édesapám volt az alapítója, láttam, hogy milyen lelkesen próbál segíteni a bajbajutottakon. Ezért, amikor betöltöttem a tizennyolcadik életévemet, én is jelentkeztem a tűzoltóság soraiba. Ennek immár tíz éve. A tűzoltóság fennállásának 17 éve alatt 634 esetben volt lehetőségünk arra, hogy segítsünk, főként tüzeseteknél. Örülök neki, hogy én is a csapat tagja lehetek. Az én feladatom az elsősegélynyújtás a tűzoltó csapatársaim számára, és a helyszínen megsérült személyek ellátása az állami mentők kiérkezéséig. Tehát nekem nem a tűz oltása az elsődleges feladatom, de volt már rá példa, hogy tevékenyen részt kellett vennem a tűz megfékezésében is. Rendszeresen részt veszek képzéseken, legutóbb az Állami Katasztrófavédelmi Szolgálat Ungvári Oktatási Központjában végeztem el az életmentő-tűzoltó képzést.

Anna tehát egy talpraesett ifjú szakember, aki minden tudását kihasználva, szívvel-lélekkel végzi munkáját, ott segít, ahol leginkább szükség van rá. Ha pedig felhők gyűlnek a feje fölé, a gyermeke mosolya, ölése az, ami minden bánatot elfeledtet vele.

Hegedűs Csilla



Bemutatjuk Tari Nikolett cukrászt

Az egyszerűbb virágoktól a 3D tortákig

Úgy tartják, hogy a gasztronómia művészi szinten is űzhető. S ha van olyan terület, ahol ez a rafináltan megkomponált ízek, gondosan összeválogatott összetevők mellett különleges látvánnyal is társul, az a cukrászat, azon belül is a torták birodalma. A kisdobronyi Tari Nikolett már gyermekként eldöntötte, hogy cukrász lesz. Édességei finomak és igazán látványosak is, hisz sosem retten meg a kihívásoktól. Vele beszélgettünk indulásról, tervekről.

– Meséljen magáról!

– Bótrágyon születtem, általános iskolai tanulmányaimat is ott végeztem, majd a Beregszászi Szolgáltatási Szakliceumban folytattam. Már első osztályos koromban eldöntöttem, hogy cukrász szeretnék lenni. Édesanyjammal együtt készítettük családunk tagjainak a szülinapi tortát – ez akkor nagyon megtetszett. Minden alkalommal szorgoskodtam mellette. Nagyon szerettem segíteni, de a legjobban már akkor is a díszítés részét vártam. Emlékszem, kilencedik osztályos voltam, amikor az igazgató újra megkérdezte, hogy mi leszek, ha nagy leszek? Hová megyek tanulni? Mivel még mindig szerettem a cukrász szakmát, felvételiztem a liceumba. Az iskola mellett három hónapon át magánórákat vettem marcipán figurák, virágok, egyéb díszek készítéséből, torta bevonásokból. Szerettem volna minél jobban fejlődni, így hosszabb ideig Győrben dolgoztam egy cukrász üzemből. Tapasztalatokat ott szereztem. Ez idő alatt elvégeztem egy cukorvirág- és egy francia desszertkészítő, csokiformázó tanfolyamot.

– Ma pedig már rendelésre is készít édességeket.

– 2008-ban kezdtem el rendelésre készíteni tortákat barátoknak, ismerősöknek. Próbáltam a vendégek igényeit, elképzeléseit valóra váltani. Motivált az, amikor elégedettek voltak a munkámmal, és biztattak a folytatásra. Kezdetben nehezen tudtam beszerezni a szükséges alapanyagokat, nem volt kapható ennyi cukrászkellék, mint ma. Az évek során pedig sokat gyakoroltam, mindig igyekeztem tökéletesíteni a munkám. Akadt, amikor csak a tizedik alkalommal sikerült az a krémrózsza, de akkor is rendíthetetlenül próbálkoztam. Soha nem adtam fel. Emellett az időjárás is nagyban tudta nehezíteni a munkát, nyáron például a nagy hőség az, ami gondot okoz, hisz megolvad a díszítés – volt, hogy a pincénkben díszítettem a tortákat, mert a nagy melegben lehetetlen volt dolgozni. De összességében azt tudom mondani: soha nem bántam meg, hogy ezt az utat választottam.

– Mit kínál a vendégeinek?

– A vendégeink rendelhetnek többek között alkalmi tortákat – ilyenek a szülinapi, esküvői, 3D formatorták. Ízlés szerint kérhetők vajkrémmel, marcipánnal, bársonyos csokiöntet, tükörglazúr bevonattal. Tizenöt különböző ízből választhatnak a megrendelők. A legkedveltebb a klasszikus csoki és az erdei gyümölcs. De akadnak vendégek, akik az új és különleges ízeket választják – rózsza ízű, Raffaello, Toffifee, Kinder Maxi krém. Számomra

nagy kedvenc a 3D torta elkészítése. Ilyen az autó, labda, Barbie baba, katicafarok. De készítettem már mopsz kutyát, hegedűt, tornacipőt, korcsolyát, rádiót, ülő macskát, nyuszit megformáló tortát is. Emellett különböző desszert asztalokat – ezeken pohárkréme, muffinok, macaronok találhatók –, mézeskalácsokat, édes, sós és teasüteményeket is kérhetnek tőlem. Ezeket rendszerint esküvőre, keresztelejre, szülinapokra igénylik.

– Melyik volt a legemlékezetesebb tortája?

– Az egyik legemlékezetesebb az volt, amikor a Kaszonyi Termálfürdő részére az Iváncsó-birtokot kellett megformázni. Az elkészült tortán az egész főépület, a külső medence díszletei, a kula, a csap, a söröskorsó volt látható. Büszke voltam, amikor elkészült a 20 kg-os torta, s arra is, hogy nagy sikert aratott. Bátran mondhatom, szeretem a kihívásokat! Az eddigi legnagyobb és legmagasabb munkám egy 30 kg-os, hétmeletes esküvői torta volt, melyet nagyon imádtam.

– Mire kell feltétlenül figyelni az édességek készítésénél?



– A legjobban az alapanyagok frissességére, minőségére kell odafigyelni. Emellett a munka menete is nagyon fontos, hogy időben el tudjunk készülni mindennel. Például egy frissen töltött tortát nem lehet marcipánnal beborítani, vagy egy süteményt a megtöltés után azonnal felszeletelni, szükségük van pár órára pihenésre a hűtőben annak érdekében, hogy formázható

legyen. Azonban a sós sütemények melegen és ropogósan a legfinomabbak. Tehát a különböző típusú édességeknek megvan az elkészítési idejük.

– A munkát azonban nehezítette az elmúlt időszak.

– Sajnálatosan már

több mint két éve nehéz dolgunk van – előbb a COVID-19, most a háború tesz próbára mindenkit. A koronavírus alatt talán még akadtak rendezvények, melyekre rendelték a tortát, akkor azonban az alapanyagok beszerzése ment nehezkesebben. Most, hogy kitört a háború, az emberek nagy része, érthető okokból, elmenekült. Azok, akik még itthon maradtak, nem igazán tartanak nagyobb ünnepségeket, a forgalmunk is megcsappant. Emellett jó azt látni, hogy ebben a nehéz helyzetben is megünneplik azért egy-egy személy születésnapját, melyekre tortát is rendelnek. Így, ha kevesebb munkánk is

akad, de azt szívvel-lélekkel végezzük.

– Tudását azóta is gyarapítja.

– Igyekszem magam fejleszteni folyamatosan, új dolgokat tanulni a tökéletesebb munka érdekében. Nagy segítség ebben az internet világa, hisz ott szinte mindent meg lehet tanulni, el lehet lesni a különböző megoldásokat. Azonban kell egy alapszintű tudással is rendelkezni, mert az internetes videókban minden jól sikerül, de ha nem ismered az alapanyagokat, mit, miből, hogyan lehet készíteni, nagy csalódás érhet.

– Meséljen a családjáról.

– 2018-ban férjhez mentem, Kisdobronyba költöztünk, ott készítettem a különböző süteményeket. Házunkban kialakítottunk egy kis műhelyt a férjemmel, ahol közösen dolgozunk. Ő segít nekem a kréme, cukorvirágok elkészítésében. Emellett van egy kis gyümölcsösünk is – a tortákba, süteményekbe a gyümölcsöket már magunk termeljük meg. A munka mellett két éves kisfiunk, Sanyika tölti ki a mindennapjainkat. Hétvégenként, ha tehetjük, elutazunk szüleinkhez, együtt töltjük az időnket.

– Mit jelent önnek a munkája?

– Számomra a munkám a mindenem. Itthon van a munkahelyem, nem kell utaznom, ez nagyban megkönnyíti a munkavégzést. Emellett azonban hátránya is akad bőven. Itthon nem lehet kiszakadni belőle például, nincs az, hogy eljövök a munkából, és majd reggel visszamegyek. Itthon akár még este tíz órakor is sütök, és a látszat ellenére nem én osztom be az időmet, hanem a rendelések után tervezem meg a napjaimat. Mindezek ellenére mégis azt mondhatom, megéri, mert nagyon szeretem.

Kurmay Anita

Ugocsa a századforduló Monarchiájában, avagy a „boldog békeidők” esszenciája (1890–1914)

Akkor határoztam el véglegesen ennek a cikknek a megírását, amikor végre felleltem nagyapám szovjet hadifogolytáborba való elhurcolásának fejlappját. Sok egyéb mellett ez is szerepelt rajta: „lakhely: Ugocsa, Halmi járás, Feketeardó”. El sem tudom képzelni, mit is jelenthetett ez a helymegjelölés neki, amikor valószínűleg már tisztában volt azzal, hogy akár évekig nem fogja látni a családját, a hazáját, a vágyott helyet, ahol otthon van, ahová való. Mit jelent ma az, hogy Ugocsa? Sokaknak már semmit. Sokan azt sem tudják, hogy miért és mit hívtak így. Nagy kár! Kellene és illene, ha másért nem, akkor a sok fejlappért, amire a szovjetek felírták, hogy „Ugocsa”.

Utazzunk vissza egy kicsit az időben, az Osztrák–Magyar Monarchia 1867-es létrejöttéig, ami a történészek és a köztudat szemében is eltérő megítélésű. Talán nem is lehet ez másként, hiszen a közép-európai történelem egy különös színfoltjáról van szó, ami vitán felül állóan gyors léptű fejlődést hozott a térség népei számára. Ez a fejlődés főként a gazdaságot, a közéletet és a politikát érintette, de megtaláljuk a nyomait az oktatásban, a vallási- és a nemzetiségi életben is.

Ugocsa vármegyeről és a benne élőkéről

Érdekes tény, hogy talán mindig is az egyik legkisebb területű (1213 km²) és a legjelentéktelenebb vármegyeként emlegetett közigazgatási egység volt Magyarországon belül. A róla szóló híressé vált mondás „Ugocsa nem koronáz!” a rendi ellenállás hiábavalóságának jelképe lett a mohácsi vész után, amikor I. Ferdinánd osztrák főherceg koronázásra hívta a magyar rendeket, s a legkisebb vármegye ezt megtagadta. Talán tekinthetünk volna erre másként is, mint például az 1526 után széthulló Magyar Királyság egy kis részének dávidi kiállítására Góliáttal szemben, de sajnos a sors vagy a magyar jellem ezt másként hozta.

Lakosságát tekintve Ugocsa vármegye többnemzetiségű, vallásilag és társadalmilag színes terület, amely a századfordulón ugyanolyan pezsgésnek indul, mint az

állam, amelynek részét képezi. Különlleges világ ez, egymás mellett élnek az akkor államalkotó és a politikai életet uraló magyarok, akik 1910-ben 47%-os részaránnyal többségben voltak itt, és a megye északkeleti-keleti részét benépesítő, 37%-ot kitevő ruszinok, illetve a



délkeleti részen élő románok (11%), és az elszórtan elhelyezkedő, német ajkúnak titulált zsidóság (5%). Multikulturalizmus monarchiabeli módra, valószínűleg sokkal valószínűbb, mint manapság.



A terület felekezeti megoszlása is színes képet mutat, hiszen öt vallás is viszonylag nagy arányban képviselteti magát. A legnagyobb számú vallási közösség a görögkatolikusoké volt, akik a lakosság 63%-át tették ki az 1891–1910 között egyre növekvő népességen belül – ezt az arányszámot folyamatosan tartják is.

Számárányait tekintve a második legjelentősebb vallás a református volt (1891-ben 16%), azonban ez lassú csökkenést mutat. Őket követi az izraelita közösség, amely 12%-os arányával a népességen belül szintén jelentős és növekvő. Ugyancsak növekedést látunk a római katolikus vallást követők számában 8-ról 9%-ra.

A vármegye központja Nagyszőlős (akkoriban még két l-lel írták), ami ekkor válik mezőgazdasági jellegű településből igazi nagyközséggé, ahol újságok és nyomdák, politikusok és üzletemberek, bankok és hitel-szövetkezetek egész sora veti meg a lábát, hogy felvirágoztassa a települést, amivel már Budapesten is számolni kell, annál is inkább, mert az ugocsai elitnek pont ekkor sikerül végre elhárítania a vármegye megszűnésének veszélyét, hiszen azt folyamatosan Bereg részévé akarták tenni. Maga Ugocsa pedig két járásból állt, a Nagyszőlős központú Tiszáninneniből, és a Halmi (ma Románia) központú Tiszántúlból. Ennek megfelelően két parlamenti képviselőt tudott bejuttatni a választások alkalmával a törvényhozás alsóházába.

„Nagyszőlős a világ közepe”

Az idézőjel a címben nem véletlen. Az egyik budapesti utazásom során találtam egy Nagy Milada szerkesztette könyvet, aminek ez volt a címe, s mondanom sem kell, nagyon meglepődtem, hogy egyáltalán létezik. Rögtön megfogott. A könyv többnyelvű, köztük magyar, ruszin és héber. Micsoda jó ötlet! (A nagyszőlősi születésű, később Tel Avivban élő Weiss Sándor jóvoltából 2009-ben az Aposztróf Kiadó gondozásában megjelent könyvről a Kárpátaljai Hírmondó 2009 decemberi számából a világhálón is tájékozódhatnak az érdeklődők – a szerk.)

Viszont feltehetjük a kérdést, hogy vajon kinek is a világ közepe Nagyszőlős? ➡

lős? Annak biztosan, aki ugocsai vagy valaha az volt. A város ma is érdekes színpaltja Kárpátjának, olyan hely, ahol a magyar múlt aranyhalként cikázik a felszín alatt, s a nehezen meghatározható jelen pedig minden erővel keresi önmagát. De tekintsünk inkább a „boldog békeidők” korszakára, s az első világháború előtti ugocsai vármegyeközpontra!

A „város”.

Nemzetiségek és felekezetek

A Fekete-hegy gyöngyszeme meghatározta a környék életét. Ugocsa vármegye törvényhatóságának és a Tiszáninneni járásnak a székhelye. A századfordulón rendelkezik tanfelügyelőséggel, közjegyzőséggel és járásbíróssággal, államépítészeti és adóhivatallal, csendőrséggel, vármegyei kórházzal, takarékpénztárral és hitelintézettel, vasútállomással, postával és távírával, valamint telefonösszeköttetéssel is.

Nem mehetünk el szó nélkül a nagyközség nevezetes épületei és történelmi helyei mellett sem, hiszen különös unikum volt a dualizmus időszakában a Royal Szálló, a Kankó vár romjai, a Ferences rendi kolostor, az Országos Gyermekektől Liga fiúnevelő intézete vagy éppen a vármegyháza és a Perényi-kúria.

Nagyszőlős sosem kapott városi rangot a Monarchiában, be kellett érnie a nagyközség megnevezéssel, pedig igazán dinamikus fejlődésen ment keresztül. 1910-ben a lakossága már eléri a 7811 főt, amelyből 76% magyar, 16% ruszin, 8% pedig német vagy jiddis anyanyelvű volt.

Szót kell még ejtenünk a színes felekezeti összetételről is, hiszen a különböző templomtornyok büszkén hirdették a katolikusság (görög és római) és a református hit házait, valamint a nagyszőlősi zsinagóga is több mint háromezer hívet számlált a soraiban.

A felvirágzó gazdaság és a közvilágítás

Nagyszőlős gazdasági felvirágzása is az Osztrák–Magyar Monarchia idejére esik. 1884-től a nagyközségben már ipartestület működik, a magyar gazdasági vérkeringésbe pedig az 1872-ben épült, a Királyházat Bányával összekötő vasútvonal kapcsolja be igazán. Ehhez jött 1908-ban a Borzsavölgyi Gazdasági Helyi Érdekvásút megépülése, ami a Borzsa folyó településeinek személy- és teherszállítását oldotta meg, összekötve Nagyszőlőst Kövesddel, Dolhával, Ilosvával és ismételten Beregszászsal.

A „kisváros” közvilágításának kiépülése is hamar elkezdődött, először gázégőkkel, majd elektromossággal. A gázégők 1898-ban már biztosan működtek, s este tíz óráig világítottak, ami mintegy meghosszabbította a település mindennapjait. 1911-ben pedig a budapesti Világítási és Vízmű Rt. szerződést kötött Nagyszőlős vezetésével egy elektromos teleppel kombinált gázugyár létesítéséről, ahol két darab gázmotor hajtotta generátor termeli majd az áramot a

nagyszőlősi és a királyházai vasútállomás világítási és egyéb elektromos szükségletére. 1912-ben megalakult az Ugocsai Világítási Rt. 250 000 korona alaptőkével, melynek célja Nagyszőlős és Királyháza nagyközségek világításának megoldása és villamosítása. Nem sokkal később Huszt városa is a Nagyszőlősen létesített telepről kapta az elektromos áramot, ami így a villamosítás kezdeteinek térségbeli központjává vált. Mindezek mellett Nagyszőlős a gazdaságát tekintve jelentős mértékben mezőgazdasági jellegű volt, így elenged-



hetetlen maradt a Tisza közeli folyásának szabályozása, amelyre még 1902-ben került sor, így biztonságosabbá téve a környék mezőgazdaságát és az árvízügyet.

A vármegyeközpont és a kulturális élet

A dualizmus idejének kulturális forgataga Nagyszőlősen is éreztette hatását. Élég, ha csak arra gondolunk, hogy az ifjú Bartók Béla itt kezd el igazán érdeklődni a zene és a komponálás iránt, s kilenc évesen itt írja első darabját, majd 1892-ben a vármegyháza nagytermében adja az első koncertjét. A 20. század egyik legnagyobb magyar zeneszerzője itt járt elemi, majd polgári iskolába is. A polgári iskola (ma a nagyszőlősi 1. számú, ukrán tannyelvű iskola) jelentős kulturális események színhelye volt. A nagyközönséget megcélózva folyamatosan zajlottak itt az ún. Uránia-előadások, melyek a tudomány és kultúra világába kalauzolták a nagyérdeműt szavatokkal, monológokkal, országbemutatókkal és különböző, falra vetített képekkel. Ugyancsak a polgári iskolában működött a Petőfi Önképző Kör, ami a fiatal tehetségek felkarolását tűzte ki célul.

A lakosság szélesebb körének a Royal Szálló nagyterme biztosított helyet a bálók, a bankettek és egyéb rendezvények számára. Itt tartotta próbáit és fellépéseinek nagy részét a Nagyszőlősi Iparos Dalárda is, valamint itt működött a nagyközség

egyetlen tánciskolája is, amit Zelinger Adolf alapított.

A nagyszőlősiek különös figyelmet fordítottak a nemzeti ünnepek megfelelő megtartására. A szabadtéri megemlékezések legfőbb helyszíne az 1906-ban felállított Perényi Zsigmond vértanú szobra volt, amely Székely Ernő szobrászművész alkotása, s a nagyszőlősi kaszinó jelentős közbenjárásával készülhetett el. A szoboravatás mellett 1906-ban országos Perényi-napokat is rendeztek. A hazafiság másik jó példája pedig az 1913. évi március

15-én rendezett lampionos menet, melynek során körbejárták a város nevezetes részeit, elhangzottak az ünnepi beszédek, a műsorok, majd községi bállal zárult a megemlékezés.

Nagyszőlősnek színpártoló egyesülete és hivatásos cigányzenekara is volt, színháza azonban sosem. Büszkélkedhetett viszont saját újsággal, amely a „Nagyszőlősi Hírlap” nevet viselte, s több nyomdával is, melyek megjelenést biztosítottak a vármegyében működő közel tíz egyéb lapnak.

Megállapíthatjuk tehát, hogy az 1890–1914 közötti időszak lendülete gazdasági, kulturális és társadalmi szempontból is elérte az Osztrák–Magyar Monarchia keleti felében fekvő Ugocsát és központját, Nagyszőlőst, amelyek így a fejlődés útjára léptek, s behozták lemaradásukat a környező vármegyékhez képest.

Orbán László,

az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskolájának hallgatója

A képeken: Nagyszőlős régi főtere, a Piacz-tér. Balra háttérben a református, illetve a római katolikus templomok, jobb oldalon a tornyos tetővel rendelkező városháza épülete; az Országos Gyermekektől Liga fiúnevelő intézete; a Royal Szálló. (Forrás: hungaricana.hu)

„Az írás számomra is meglepően új jelenség”

Gerzsenyi Gabriella neve már ismerősen cseng a kárpátaljai kortárs magyar irodalom kedvelői számára. A Kárpátaljáról származó, jogász végzettségű, évekig Belgiumban élő író első kötete *Brüsszel után szabadon* címmel 2021-ben jelent meg, és azonnal belopta magát az olvasók szívébe. A friss és humoros hangvételű tárcanovellákon tűpontosan üt át a brüsszeli hétköznapi világ.

– *Kérlek, mesélj a gyerekkorodról!*

– Csaknem tízéves koromig Beregszászon éltem, a nagyszüleimmel közös háztartásban. Óvodába nem jártam, az óregekkel és egy velem egykorú unokatestvéremmel teltek a napjaim. A 6-os iskolába íratlak be aztán, ahol magyarul tanultunk, de persze kötelező volt az orosz nyelv is. A kényelmetlen barna formaruha és az októbrista csillag viselése, illetve a magyarországi holmik (pl. karácsonyfás csomagolópapír a tankönyveimen) elutasítása maradt meg fő emlékként az általános iskola első három évéből. Sokat kirándultunk akkoriban a környéken, illetve sok családi, baráti összejövetelen vettünk részt, magyarokkal, oroszokkal, ukránokkal egyaránt. Összességében úgy emlékszem vissza az ottani évekre, hogy szeretetben, vidámságban teltek, mindig volt ennivaló, meleg ruha, idővel autót is vehettünk, a felnőttek mindig mindent megoldottak. 1987 tavaszán települtem át édesanyámmal kettesben Magyarországra (édesapám ’86 végén meghalt). Előbb Nagyállóban éltünk, majd gimnáziumba már Nyíregyházán jártam. Mindvégig hazamentem Beregszászba, eleinte gyakran, minden szünidőben és sok hétvégén is. 1997-ben a nagyszüleim is áttelepültek, ekkortól megcsappantak az utazásaim, főként a temetőbe és a Dédában még élő rokonokhoz látogattam.

– *Miért éppen Brüsszel?*

– 2000 nyarán, jogi diplomával a kezemen a Környezetvédelmi Minisztériumba kerültem, ahol javában zajlottak az EU-s csatlakozási előkészületek, jogharmonizáció, tárgyalások. 2003-ban kaptam a lehetőséget, hogy három hónapos szakmai gyakorlatot tölthetek Brüsszelben, az EU Bizottság Környezetvédelmi Főigazgatóságán. Innen pedig szinte automatikusan következett, hogy jelentkeztem végleges tisztviselői állásra, majd a versenyvizsgák sikeres letétele után 2005 elején kimentem dolgozni. A férjem, aki egyetem után ügyvédként dolgozott, egy évvel később követett. És ott ragadtunk tizenhat évre. Megszerettük a nemzetközi környezetet, sokat tanultunk is belőle, ugyanakkor a kint élő magyar közösségben is megtaláltuk a helyünket.

– *Jelenleg Magyarországon élsz a családdal. Mivel foglalkozol, illetve terveztek-e még hosszabb külföldi „kiruccanást”?*

– A tavalyi nyári hazaköltözésünk óriási fordulat volt, szemlélet- és életmódváltás is egyszerre. Az EU adta lehetőséggel élve hosszútávú fizetés nélküli szabadságot kértünk, a férjem átképezte magát gazdálkodóvá, én pedig az irodalomban szeretném megvetni a lábam. Az írás ugyanakkor csak félállás, mellette háztartásbeli alkalmazott és családanya is vagyok. A magyarországi életre való átállás során, különösen az első évben, fontosnak tartottam, hogy rendelkezésre álljak a kamasz

gyermekeim számára, bármire legyen is szükségük. Hosszabb kiruccanást jelenleg nem tervezünk, élvezzük az új életet, a barátok és a család közelségét. Hogy mindez fog-e változni az elkövetkező években, és fogunk-e vágni vissza a brüsszeli nyüzsgésbe, vagy a világban máshová, ezt most nem tudom megmondani. A férjem régi álma, hogy egy távoli tengerparton búvárcentrumot működtessen. Lehet, hogy még erre is sor kerül, ha a gyerekek egyetemisták lesznek.

– *Hogyan és mikor jelent meg az irodalom az életedben?*

– Amióta az eszemet tudom, olvastak nekem, illetve olvastam könyveket. A férjemet egyetemistaként ismertem meg, s rögtön kide-



rült, hogy nagyságrendekkel több könyvön van túl, mint én. Ezáltal örökös kényszerűt érezek, hogy behozzam a lemaradást – persze, sosem sikerül. Ami az irodalom másik oldalát, az írást illeti, számomra is meglepően új a jelenség. Bő tíz éve elkezdtem egy blogot írni, elsősorban azért, hogy az érdeklődő családtagokat tájékoztassam a brüsszeli mindennapjainkról, és alkalmanként beszámoljak egy-egy érdekesebb utazásunkról. A biztató visszajelzések nyomán ezt a tevékenységet nyolc-kezel évig folytattam. Szépirodalmi kisprózárt (novellát vagy legalább tárcát) azonban csak egy-másfél éve írtam először, és tavaly ősszel tettem az első kísérletet nyomtatásban való megjelenésre, Vári Fabián Lászlónál. Ő azonnal lehetőséget adott az Együtt folyóiratban, én pedig elindultam az úton, amelyen jelenleg harmincnál több megjelenő vagy megjelenésre elfogadott írásnál tartok, közel húsz különböző online vagy nyomtatott irodalmi lapban.

– *Milyen változásokon esik át egy jogász ahhoz, hogy író legyen?*

– Hogy mások milyen változásokon esnek át, azt csak sejtem. Tudommal nagyon népszerűek manapság a kreatív írás kurzusok, írótáborok. Vannak technikák, amelyeket meg lehet tanulni, és elfogadható prózát lehet aztán írni. Ebből a szempontból nem is lényeges,

hogy az illető milyen végzettségű. Jómagam kurzuson vagy táborban nem vettem részt, inkább igyekszem sokat olvasni, és figyelni az írásomra adott szerkesztői észrevételekre (ha kapok). Nem könnyű, mert ma Magyarországon rengetegen írnak, nagyon relatív és szubjektív, hogy mi számít jó írásnak.

– *Mi vagy ki hat leginkább az írásodra?*

– Szívesen írok a mesevilágként megélt kárpátaljai gyerekkoromról – egy sorozatom is van erről, *Amikor kicsi voltam* címmel, amelynek több része már meg is jelent. Próbálkozom mindazonáltal egyre több fikciót belevinni egy-egy novellába, változtatni az elbeszélő módot, keverni az idősíkokat. Hogy ki hat az írásaimra, talán még korai kérdés, magamon legalábbis nem érzem konkrét írói hatást. Az bizonyos, hogy kora felnőttkorom óta rajongok Szabó Magdától, remeknek tartom, ahogyan szövi a cselekményt, és ahogyan ábrázolja a szereplőket. Nemrégiben pedig felfedeztem Esterházy Pétert, akinél bár történetet sokszor nehéz találni, de lenyűgöz a szóhasználat, az írói nyelvezte és az emberi stílusa egyaránt.

– *A köteted könnyed nyári olvasmányoknak is megfelelő, a történetek sodorják magukkal az olvasót. Mi volt a koncepció a kötet írásakor?*

– Az ötlet, hogy írjak egy kézikönyvet az EU működéséről és saját tapasztalataimról, 2007-ben született. Am rájöttem, hogy ezt megírni és elolvasni is – bár talán hasznos – elég unalmas lenne. Így a konkrét élményeket és tényeket belebújtattam a már említett blogomon is gyakorolt olvasmányos formába, lazább nyelvezetbe. Ezek ötvözte lett a könyv, s örömmel hallom, olvasom azokat a visszajelzéseket, amelyek szerint humoros és szórakoztató formában lehet képet kapni a kinti életéről anélkül, hogy az olvasó elveszne az adatokban, a jegyzetekben. Az pedig egy pozitív „mellékhatás”, hogy a saját családom, különösen a gyerekeim számára is adok a könyvvvel egy emléket, amit később fellelőzve feleleveníthetik brüsszeli gyermekkoruk egy-egy mozzanatát.

– *Hogyan születnek a novelláid, papírra veded, és már csak minimális javításokat teszel, vagy még bővelkednek utómunkában?*

– Viszonylag kevés az előkészület. Nem töltök heteket azzal, hogy elképzeljek és kidolgozzak egy szereplőt, inkább egy adott ötlet nyomán elkezdek gépelni, és menet közben formálódik a történet és a szereplők is. (Ennek a hátránya lehet, hogy nem lesz elég mélyen kimunkálva a problematika, ahogy már néhány szerkesztő visszajelzésében olvashattam.) Ha készek érzem az írást, félreteszem legalább két-három napra. Akkor újraolvasom, helyenként kisebb javítást végzek, de radikális változtatást csak akkor teszek, ha egy közlés érdekében szükséges. Néha akkor sem.

– *Mikorra várhatjuk a következő köteted? Esetleg más stílusba is belekóstolsz?*

– A Magyar Naplónál dolgozunk a kéziratban, de optimista becsléssel is csak 2024 első felére tenném a megjelenést. Bár a második kötetből még nem várható gyökeres változás a stílusban, feltétlenül szeretnék másba is belekóstolni. Van a fejemben ötlet regényre, klasszikus novelláskötetre, sőt, mesére is.

– *Köszönöm a beszélgetést. További sike- reket kívánok!*

Fazekas Andrea

„Nagyon boldog vagyok, hogy az Úr ebbe az irányba terelt...”

Abigél négyéves kora óta szerepel színpadon

Kovács Abigél Mezőváriban, zenész családban született és nevelkedett. Az első négy osztályt a helyi iskolában végezte, majd a Beregszászi Bethlen Gábor Líceumban tanult tovább. Édesapja tizenegy évvel ezelőtt alapította a BorzsaVári Zenekart, melyben a család apraja-nagyja részt vállal, Abigél énekel.

– Valóban zenész családba születtem, de nem az éneklést, hanem a táncolást választottam, 2021 szeptemberében néptánc tagozaton indultam a Nyíregyházi Művészeti Szakgimnáziumba. De sajnos lett egy komoly balesetem, ami miatt nem folytathattam a táncot, így váltottam népi ének szakra. Ugy hiszem, Isten akarta így, szerinte ez az én utam, nem pedig a tánc. És ez bennem is megerősödött, egyáltalán nem bánom, hogy így alakult – kezdte beszélgetésünket Abigél.

Az ifjú népdalénekes elmondta, az új tanintézményben nem voltak egyszerűek az első napok, hetek, hiszen nem azt tanulta, amire készült, ezért nagyon fárasztó volt a kezdet számára, de ennek ellenére hamar beilleszkedett. – Az iskola négyéves, a negyedik év végén érettségi vizsgát kell tenni, aztán lehet maradni ötödik évre, OKJ-s bizonyítványt szerezni. Én is el szeretném végezni az ötödik évet, aztán megpróbálkozom az egyetemmel. Ezután mindenképpen haza szeretnék jönni, és természetesen énekléssel foglalkozni. De az óvodapedagógia is közel áll hozzám, mert nagyon szeretem a gyerekeket – tette hozzá.

Abigél kérdésekre elmondta, az édesanyja volt az, aki már egészen kicsi korában megszerette vele a néptáncot és a népi énekeket. – Tulajdonképpen a színpadon nőttem fel: négyéves korom óta énekelek, táncolok. Négyévesen volt a legelső fellépésem a családommal. Bár nem igazán emlékszem arra a szereplésemre, de a szüleim elmondták, milyen aranyos, bátor és ügyes voltam. Viszont amire már határozottan emlékszem, az az első *Által mennék én a Tiszán* népdalverseny, ott a legfiatalabb versenyzőnek szánt különdíjat nyertem el. Arra is emlékszem, hogy nagyon izgultam, viszont amikor kihírdették

az eredményt, hihetetlenül boldog voltam.

– Most már évek óta a szüleid által alapított zenekarral, a BorzsaVárral lépsz színpadra. Milyen érzés?

– Ha a családi zenekarral lépünk fel, egymás rezzenését, tekintetét ismerjük,

művészetnek, a fellépéseknek sem, hiszen előbb jött a járvány, most pedig a háború nyomja rá bélyegét a mindennapjainkra. Ti hogyan élitek ezt meg?

– Nekem erről a legelső, ami az eszembe jut, hogy a bátyám, Dani nem tud hazajönni, velünk lenni, ezért itthon a zenekarunk is csak olyan fellépéseket tud elvállalni, amelyeket meg tudunk oldani prímás nélkül. Szerencsére sok külföldi meghívásunk van, a nyáron Németországban is vendégszerepeltünk. És ha csak magamról beszélek, nekem is nagyon mozgalmas nyaram volt. 2020-ban Trianon emlékévére *István a király iskolába* megy címmel énekversenyt szerveztek, ezzel a tanintézményekben szerették volna népszerűsíteni a rockoperát. A sok-sok szavazatnak is köszönhetően az első helyet nyertem el, így én kaptam meg az egyik főszerepet, Rékát alakíthatom a rockoperában. Aztán egy időre sajnos a covid járványhelyzet miatt ez háttérbe szorult, ám a tavaly szeptemberben már volt egy fellépésünk Budapesten, a Papp László Sportarénaiban. Egy-egy éneket adtunk elő a rockoperából, aztán a „nagyok” játszották el a teljes művet. Szerencsére ez a projekt

idén nyáron tovább folytatódott, végre teljes mértékben „összeraktuk” a rockoperát, amit bemutató, díjátadó követ, majd turné, és remények szerint nagyon sok fellépés.

– Szerintem minden tizenéves lány erről álmodik: turné, fellépések sorozata, ezrek tapsa, hírnév. Ám ebbe is bele lehet fáradni. Te mivel kapcsolódsz ki? Van hobbid?

– Nagyon boldog vagyok, hogy az Úr ebbe az irányba terelt, és ennyi lehetőséget ad nekem. Kivételesnek érzem magam, és nagyon hálás vagyok azért, hogy mindezt én csinálhatom végig. Kikapcsolódnai pedig csak itthon szoktam, a családom, a barátaim körében. Szívesen segítek anyukámnak a konyhában, a házi teendőkben. Szeretek sütni-főzni, a kertben tevékenykedni, délutánonként pedig a legszívesebben a barátaimmal töltöm az időt.

-csillag-



hogy minden jó legyen, megfelelek, érzem, hogy nem az összeszokott csapatról van szó.

– Az elmúlt évek, ha mondhatjuk így, nem tettek jót a zenekaroknak, magának a

Popovics Pál: „... ott kell lennünk, ahol feladatunk van...”

A cserkészek nem hagyják veszni a lángot

A Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség (KáMCSSZ) a közösség életben tartását, megsegítését és előrehaladását tartja szem előtt. A vezetők és a cserkészek családjai közül is sokan külföldre mentek, így érződik annak a jó néhány segítő kéznek a hiánya. De nem keseregnek emiatt, teszik a dolgukat és bíznak abban, hogy ebből a megpróbáltatásból is csak még erősebben, összetartóbban fognak kikerülni. Popovics Pált, a KáMCSSZ elnökét kérdeztük jelenről és jövőről.

– Legutóbb a KáMCSSZ megalakulásának harmincadik évfordulója kapcsán beszélgettünk. Sok tervvel készültek, ám az élet módosított a forgatókönyvön.

– A közgyűlésünket öt nappal a háború kitörése előtt tartottuk. Még rémálmainkban sem gondoltuk volna, hogy bekövetkezik az, amire egyáltalán nem számítottunk, és ami így megváltoztatja az életünket. Ennek fényében a közgyűlésen jóváhagyott jubileumi tervek zárójelbe tettük. A hadiállapot szigorításai, illetve amiatt, hogy itt most triplán óvatosnak kell lenni tetteiben és mondanivalóban egyaránt, a nagyszabású összejöveleket elhalasztottuk. Nem fűjtük le, megtartjuk a rendezvényeket, csak egy kicsit békésebb időszakban. A két éve életre hívott Összertartozásunk Tüze azonban az idén sem maradt el. Most a béke jegyében zajlott az összmagyar esemény. Habár Kárpátalján is sok helyen fellobbantak a lángok, nem mindenki posztolt róla. Jómagam Csíksomlyón voltam aznap, és a búcsú után a nyeregben az erdélyi és magyarországi cserkészekkel közösen gyűjtöttuk meg a máglyát. Nagyon jó érzés volt. Remélem, sokaknak, akik itthon vagy külföldön csatlakoztak a kezdeményezéshez, azzal a kis tüzecskével a jövőbe vetett hite is lángra kapott.

– Hogyan érintette a háború a szövetségüket?

– Csakúgy, mint bármelyik más közösséget, a miénket is megtépázta a helyzet, sokan elmentek, de szerencsére még többen maradtak. A még télen beütemezett cserkész táborunkat a háború hírére sem akarta senki elnapolni. Többször felmerült, hogy mi legyen, de határozottan arra készültünk, hogy megrendezzük. És amikor a jelente-

zésre került sor, meglepődve láttuk, hogy több mint negyvenen akarnak jönni. Innentől kezdve nem volt kérdés, mi a teendőnk.

– Nádaspatakon szervezték meg az 1. Sz. Munkácsi Zrínyi Ilona cserkészcsapat táborát.

– Kicsit csendesebb, óvatosabb szervezés mellett, de nagyon jó volt együtt tölteni



ezt az egy hetet mindenféle kütyük, hírek és légiriadó nélkül. A tábor most az „utódok” szervezték. Ez engem különösképp meg-

hosszú folyamat, amíg valaki cserkészzé válik. Rendszeresen részt kell venni az őrsi foglalkozásokon, fel kell készülnie a cserkész-újoncpróbára, és csak akkor tehet fogadalmat, ha ezt sikeresen teljesítette. A mi munkácsi csapatunk minden évben bővül, de ez mindig a szabad órskapacitástól függ. Az idén csak egy lánycsapatot tudtunk indítani, hat újoncunk lett. Négy vezetőnk pedig őrsvezető-képző táborba megy Kecskemétre. Tehát ha nem is olyan létszámban, mint korábban, de a vezető-utánpótlásunk is megoldott. Megvallo, a háború kitörésekor borúlátóbb voltam. Néztam azt a rengeteg embert, akik okkal vagy ok nélkül rohantak a határnak. Akkor nem láttam, hol lesz ennek a vége... Viszont most már – főleg a tábor sikerességét, a fiatalok lelkesedését és a szülők háláját tapasztalva – azt gondolom, nincs nagy gond. Ha nem is olyan dinamikus, mint eddig, de a cserkészletünk továbbra is fejlődik, él és élni fog.

– A cserkészek közül többen önkénteskedtek is.

– Változó, ki mivel foglalkozott a háború elmúlt öt hónapjában. A cserkészcsapatok közül a csapít emelném ki, a voluntör munkában ők jeleskedtek leginkább. Napi szinten bekapcsolódtak a menekültek ellátásába a helyi vasútállomáson. Innen is köszönöm nekik ezt az áldozatvállalást. A többi csapat cserkészei is kivették ré-

szüket a munkából, egyházi és jótékonyági szervezeteknél tevékenykedtek. Azok a fiatalok, akik már korábban is külföldön tanultak vagy most épp a háború miatt mentek ki, Magyarországon segítettek vagy tolmácskodtak menekültellátó pontokon, vasútállomásokon.

– Általában nyüzsgés jellemzi a cserkészek nyarát. Az idei miről szól?

– A vezetők hiányában nehezebb szervezni, plusz a régi motoros cserkészcsaládok közül is sokan kiutaztak, az itthon maradt szülők pedig nagyon

óvatosak, félnek messzebbre elengedni a gyerekeiket. De már csak azért is fontos, hogy programokat szervezzünk, hogy legalább egy kicsit kiszakadjunk a mindennapokból és elvonuljunk egy olyan környezetbe, ahol nem látjuk, nem érezzük a háborút. A kint lévők néhány napos



erősített abban, hogy bizakodjak a jövőben. A felnőtt vezetőink egy része most nem tartózkodik itthon, de jó volt látni, milyen jól megoldották a tábor szervezését és vezetését a huszoneveseink. Van kire számítani.

– Jelentkeznek-e új tagok?

– Minden évben vannak újoncaink. De

kenutúrára mennek együtt, a beregszásziak pedig itthon szerveznek kisebb összejövetelt. A többi csapatunk is igyekszik összetartani a közösséget, mert ez most különösképpen fontos. Azt vallo, hogy ott kell lennünk, ahol feladatunk van, és most itthon különösképpen sok a feladatunk. Remélem, mielőbb véget ér a háború, sokan megmondják magukat, és visszatérnek majd.

– Hogyan látja a jövőt, mi a kárpátaljai cserkészek feladata ebben az időben?

– Nemcsak a cserkészeknek, hanem mindannyiunknak, akik valamilyen közösséghez tartozunk – vezetőként, szervezőként, tagként –, lényeges, hogy tovább erősítsük sorainkat a jelenlétünkkel és a munkánkkal. Éreztetnünk kell az itthon maradottakkal, jó, hogy itt vannak, szükség van rájuk. Akik nincsenek valamilyen egyesületben, azokat be kell vonnunk, hogy tartozzanak valahová, és talán ez is segít nekik abban, hogy könnyebben átvészeljék ezt az időszakot,

ne érezzék magukat magányosnak és ne akarjanak elmenni. Minden háború véget ér egyszer, és utána is lesz élet, de közben sem szabad megfellebbeznünk a teendőinkről. Ilyen időszakokban sokat számít, ha valami hasznos dologgal foglalkozunk el magunkat, mert ez talán minket is könnyebben átlendít a bizonytalanságon és a kétségbeesésen,

amit olyankor tapasztalunk, amikor nincs ráhatásunk az eseményekre. Ne várjuk a jobb, megfelelőbb pillanatot, hanem dolgozzunk, és tegyük meg azt, amit tudunk. Hiszem azt, hogy a kárpátaljai magyarság a továbbiakban is meghatározó közössége lesz a térségnek.

Simon Rita

Magyar ifjak találkozója Balaton-felvidéken

A Magyar Ifjak Világtalálkozóját (MIVIT) immár nyolcadik alkalommal szervezték meg. A nagyszabású eseménynek ezúttal Balatonakali adott otthont. A világ 14 országából, többek között Brazíliából, az Amerikai Egyesült Államokból,

Finnországból, Olaszországból, Észtországból érkeztek a rendezvényre. Kárpátaljáról 25 fiatal vett részt az eseményen.

A hét során a résztvevők ellátogattak Veszprémbe, megtekintették a Tihanyi Benecs Apátságot, felkeresték a Szigligeti várat,

továbbá csónakáztak a Tapolcai-tavasbarlangban. A kárpátaljai lányok röplabda-, a fiúk labdarúgótornán is megmérettettek: ezüst-, illetve aranyérmet szereztek. Közös főzésre is lehetőség nyílt Rácz Túrkevei Lajos mesterszakács segítségével.

– A tábor évente változó, de mindig a magyar identitást erősítő tematikával zajlik. A MIVIT célja, hogy a Kárpát-medencében és azon túl élő magyar fiatalok egy tábor keretében ismeretségeket, barátságokat kössenek. A magyarságtudat kialakulása ugyanis nemcsak a származáson múlik, hanem a kultúrán is. A találkozók feladata, hogy – összehozva a nagyvilágban élő magyarokat – a fiatalok megismerjék egymást, és kapcsolatok szövődjenek köztük – fogalmazott Ács Tibor főszervező a táborban megrendezett konferencián. Hozzátette: egy nemzet vagyunk, ami Európában egyedülálló módon hét utódállamban éli mindennapjait, ezért fontos, hogy a határokon átívelő közös gondolkodás, illetve világlátás, a közös kultúra megjelenjen és meg tudjon erősödni nemcsak a Kárpát-medencében, hanem a szórványban élők körében is.

Varga Brigitta
Forrás: KISZÓ



Programok a beregszászi színházban

Az orosz–ukrán háború kitörése miatt a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház is arra kényszerült, hogy ideiglenesen, legalábbis az első hetekben, felfüggeszsze működését, a fellépések, az előadások sorozatát. Néhány hónap elteltével viszont lassan alkalmazkodtak a megváltozott körülményekhez. Hogy mégis miről van szó, arról Sin Edina, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház megbízott igazgatója tájékoztatt.

egyre inkább érezték annak hiányát, hogy valamilyen úton-módon próbáljanak egy kis színt vinni az emberek életébe. Hiszen bármilyen nagy is a szomorúság, a tragédia körülöttünk, soha nem szabad elfeledkezni arról, hogy a művészetnek, így a színháznak is lehet üdítő, az életet szebbé tevő szerepe. Ezért gondoltak arra, hogy előadások híján más, de változatos programokat szerveznek a színház épületében.

– Egyre inkább próbáltunk visszaren-

lunk neki egy kis feltöltődést biztosítani.

– *Mire gondoljunk?*

– Első körben a kulisszajárásokat szerveztük meg, ahol bemutatjuk a színház működését. A „túrát” a Fedák Sári művész-kávézónkból indítjuk, múzeumpedagógiai eszközöket és módszereket alkalmazva mutatjuk be színházunk történetét, sőt, nemcsak a mi teátrumunk harminc évét, hanem rámutatunk a kárpátaljai magyar színjátszás nagy alakjaira is. A séták mindig színészek kíséretében zajlanak, a színházi viselkedés alapvető szabályaira helyezzzük a hangsúlyt, főként ha gyerekcsoportról van szó. Felmegyünk a nagyszínpadra, az érdeklődők kipróbálhatják magukat egy-egy érdekes feladat során, bekapcsoljuk a fényeket, a hangokat, belebújhatnak egy picit a színész szerepébe. Megtekinthetik a kosztümtárat, hogy mégis hányféle jelmez szükséges egy előadáshoz, mennyi munka van azzal, hogy ezek a jelmezek megfelelő minőségben megmaradjanak. Korábban megvarrattuk Fedák Sári korhű jelmezeit a leghíresebb előadásaiból, ezeket is fel lehet próbálni, fotózkodni lehet benne. A beregszászi színház történetét felölelő plakátokat helyeztünk ki a dísztermünkben, ezeket a program során szintén meg lehet tekinteni, például azt, hogy melyik volt a legrégebbi előadásunk, melyik a legtöbbet játszott darabunk stb. A túrát a színházunkra tekintő Fedák Sári-szobornál egy közös fotóval zárjuk.

– *Eddig kik látogatták ezt a nagyszerű programot?*

– Leginkább az iskolásoknak ajánljuk ezeket a csoportos programokat. Emellett, szintén a gyerekekre gondolva, a



– Az első néhány hét valóban a kezdeti sokk hatása alatt telt a beregszászi színház társulata számára is, minden addigi ter-
vünket keresztül húzta a háború, hiszen egészen más került előtérbe: nyilvánvalóan nem a kultúrával foglalkoztak az emberek, hanem az életüket próbálták a megszokott meder helyett egy felfokozott idegállapotban, nehézségek között egyben tartani. Mi is megértettük, hogy a kulturális szféra szereplői számára sem a művészet az elsődleges, hanem például a kijevi színházból felénk érkező segítségkérés, miszerint fogadjuk be őket a kijevi ostrom ideje alatt. Így történt meg az, hogy több mint negyven színházi menekültet tudtunk elhelyezni teátrumunk főépületében és vendéglakásaiban. Ők az elmúlt évtizedek óta valamilyen szinten szakmai partnereink voltak, a színházaink között együttműködésre is volt példa, már csak ezért természetes volt számunkra, hogy segítünk – jegyezte meg Edina.

A kezdetben tehát a menekültek befogadásának, elszállásolásának, étkeztetésének a megszervezése jelentette az elsődleges feladatot. Aztán, ahogyan telt-múlt az idő,

deződni a korábbi állapotok közé. Végül arra a döntésre jutottunk, hogy olyan programokat szervezünk, melyek által a közönségünkkel való kapcsolattartást



tudjuk erősíteni. Az itt maradt kárpátaljai magyarság irányába ki tudjuk azt fejezni, hogy van, létezik a beregszászi magyar színház, és aki esetleg némi felüdülésre vágyik a hétköznapi szomorúságában, akkor jöjjön el hozzánk, és mi megpróbá-

Pro Cultura Subcarpathicával közösen a *Kiskondás* című interaktív mesét vittük el azokba az óvodákba, amelyek újraindították működésüket a háború kitörése óta. A legkisebbeknek, a 3-6 éves gyerekeknek ajánljuk ezt a mesét, ►

amely Gál Natália színművész vezetésével és ötlete alapján jött létre a Kárpátaljai Magyar Mentálhigiénés Társaság felkérésére. Tehát összedolgozunk, az oktatási-nevelési rendszerünket próbáljuk segíteni azzal, hogy igyekszünk az életet picit kizökkenteni a hétköznapi szomorúságából. Gondoljunk csak bele, a mi gyerekeinknek is nagyon sok furcsa, váratlan élethelyzettel kellett szembenéznük az elmúlt hónapok során, és ebben is segítségükre tud lenni egy-egy színházi előadás, az, ha végre önfeledten tudnak nevetni, és nem a háború okozta nehézségek miatt aggódnak.

Edina elmondta, korábbi filmklub estéiket is újra kívánják szervezni, olyan filmeket szeretnének bemutatni, amelyek róluk szólnak: vagy a témáját tekintve, vagy pedig olyan színészek, alkotók közreműködésével készült a film, akik a beregszászi színházhoz köthetők. Így az *Ismeretlen Kárpátalja* című dokumentumfilm első és második részét vetítik, ami után magukkal az alkotókkal is lehet találkozni.

– Mik a jövőbeni terveik?

– Matl Péter szobrászművész felajánlásának köszönhetően egy fából készült beltéri szoborral gazdagodik teátrumunk.



Készülünk a *Minő* című darabbal, ezzel szeretnénk megnyitni a 2023-as őszi színházi évadunkat. Az alkotás a nő – ahogy a címe is utal rá – szerepét, sorsát mutatja be kislány kortól egészen az idős asszony koráig. Zenés összeállításról beszélünk, amelyet ugyancsak a Fedák Sári művészkávézóban, a pódiumszínpadunkon láthat majd a nagyerdemű. Színészeink már nagyon várják, hogy viszonylagos rendszerességgel az itthoni közönséggel is újra találkozassanak. Emellett vannak külföldi fesztiválmeghívásaink, igyekszünk kijutni ezekre az eseményekre is, ugyanis fontos, hogy részt vegyünk a nevesebb, nivósabb szakmai találkozók. Nemrégiben a Magyar Színházak 34. Kisvárdai Fesztiválján a *Forráspont* című előadásunk Kisvárdai Város Polgármesterének Díját érdemelte ki. Minden ilyen elismerés megerősítés számunkra, hogy akár ilyen háborús körülmények között is érdemes a színházért tennünk.

H. Cs.

A Ritmus megvédte a Népi együttes címet

„Értetek is táncolunk...”

Az eszenyi Ritmus néptáncegyüttes a közelmúltban sikeresen megvédte a Népi együttes címet. A védésre az eszenyi kultúrházban került sor, ahol velük együtt színpadra lépett a BorzsaVári népzenei együttes is.

A Ritmust Szabó Tibor alapította 1989 októberében Szalóka, Eszeny és Tiszaújfalu zenét, táncot szerető fiataljaival, azzal a céllal, hogy ápolják Kárpátalja népi hagyományait, erősítsék a vidéken élő népek közötti kulturális kapcsolatokat, megismertessék a kelet-

kárpátaljai, szlovák táncok szerepelnek, a hagyományos magyar néptáncok mellett megtalálhatók a térségre jellemző beregi, szatmári táncok is. Mindig „tisztá forrásból” merítenek, nagy figyelmet fordítanak az autentikus viseletekre.

1997-ben kapták meg az Ukrán Kulturális Minisztériumtól a Népi együttes címet, amit háromévente azóta is sikeresen megvédenek.

A legutóbbi védésre augusztusban került sor, amikor is a fiatalok a Ritmustól megszokott, a lélekből fakadó lelkesedés-



közép-európai népek táncait, megőrizték a népi táncok kultúra értékeit.

Rendszeres résztvevői mind a hazai, mind a külföldi néptánc találkozók és fesztiváloknak, ott vannak többek között a Kárpátaljai Magyar Folklor Fesztiválokon, a Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napokon, az Égtájak Fesztiválokon, a Kolozsváron megrendezésre kerülő Szent István

szel örömtáncoltak az eszenyi kultúrház színpadán, elbűvölve a zsűrit, megörvendeztetve a szülőket, nagyszülőket. Ezúttal elsősorban a kisebbek állták a sarat, mert a mostani helyzet miatt a nagyok közül sokan külföldön vannak. És értük, a távolban lévőért is táncoltak. Mint Szabó Tibortól megtudtuk, a fiatalok a Kolozsvári Magyar Napokon – ahová sajnos az együttes



napi Néptánc találkozók, a pécsi Határon Túli Magyarok Fesztiválján. Többször szerepeltek már Kijevben s Ukrajna számos nagyvárosában, Kárpátalja szinte valamennyi magyar lakta településén felléptek, ezenkívül Magyarországon, Szlovákiában, Szlovéniában, Szerbiában, Romániában, Horvátországban és Ausztriában is bemutattak. Repertoárjukban magyar, ukrán,

vezetője nem kísérhette el őket – együtt ropták a táncot.

Gratulálunk a Ritmusnak a Népi együttes cím megvédéséhez, s azt kívánjuk, mielőbb legyen vége a háborúnak, hogy újra együtt lehessen a csapat, s hogy a helyi közönség is élvezhesse produkciójukat.

Kovács Erzsébet

Botlik József

Nemzetünket szolgálták

(Folytatás. Elejét lásd lapunk korábbi számaiban.)

Nagy-Iday Ferenc

Egyes forrásokban helytelenül: Nagy Iday, Nagyidai. Nyugalmazott főszolgabíró, Tiszaújlak nagyközség, kamaraváros, Ugocsa vármegye, Nagyszöllősi járás.

Verbőc községben (Ugocsa vm.) született 1871-ben, iskoláit Máramaros-szigeten végezte. Hivatali működését Nagyszöllősen kezdte, a majd a Halmi járás főszolgabírójává nevezték ki. Az első világháború kitörésének évében, 1914-ben felvették a Beregszászon működő Pro Libertate szabadkőműves páholyba, és annak az első világháború után történt megszűnéséig I., azaz tanonc fokozatú tagjaként tevékenykedett. A magyarországi tanácsköztársaság idején, az 1919. április 16-án a Máramarossziget–Nagybánya–Zilah–Maros-folyó vonalán megindított román katonai támadás elől kénytelen volt elmenekülni a járási székhely Halmi nagyközségben működő hivatalából.

Nagy-Iday Ferenc a Tiszaújlakról északra elhelyezkedő Tiszakeresztúr községbe a családi birtokára vonult vissza, ahol az államfordulat utáni két évtizedig tartó csehszlovák elnyomás idején gazdálkodásból élt. Közben a közéletből is kivette a részét: a Magyar Párt helyi elnöke, valamint 1921 és 1941 között az Ugocsai Református Egyházmegye gondnoka. Amikor 1933. július 6-án, Munkácsen megválasztották a Kárpátaljai Református Egyházkerület új tisztségviselőit, a zsinati világi tagok egyike lett. Hitbuzgalmi munka címén a feleségével együtt létrehozta a Magyar Nők Szövetsége községi csoportját, neje a Református Nőszövetség társvezetőjeként tevékenykedett. Nagy-Iday Ferenc „A megszállás éveiben minden alkalmat megragadott, hogy a magyarság ügyét szolgálja. A hatóságok ezért elzárással fenyegették meg.” Például az állami ünnepeken nem tűzte ki a csehszlovák zászlót, amelyet törvény írt elő. Titokban számos volt magyar tisztet, illetve menekültöt segített át a trianoni országhatáron magyar területre.

Az 1938. november 2-i első bécsi döntés után gróf Teleki Mihály (1896–1991) földművelésügyi miniszter a Magyar Szent Koronához visszacsatolt felvidéki területen a mezőgazdasági érdekképviseleti testületek megalakítása tárgyában kiadott rendelet alapján, 1939 májusában Nagy-Iday Ferencet Bereg és Ugocsa k. e. e. (közigazgatásilag egyelőre egyesített) vármegye mezőgazdasági bizottsága tagjává iktatta be. Nagy-Iday Ferenc

72 éves volt, amikor Ugocsa vármegye képviseletében 1943. február 19-én, a Felsőház 81. ülésén benyújtotta megbízólevelét, amellyel a Magyar Országgyűlés Felsőháza tagjainak sorába lépett. Ezt követően április 13-án a Közigazgatási, majd 1944. november 8-án – ekkor feltehetően a távollétében – az Igazságügyi bizottság tagjává is megválasztották. A Felsőház egyik ülésén sem szólalt fel. Horthy Miklós kormányzó közben, 1942. február 21-én Nemzetvédelmi Keresztrel tüntette ki. A Magyar Királyi Postatakarékpénztár Beregszászi Pénzügyi Kerületében, Nagyszöllősen 1943–1944-ben az Adófelsőzlamlási bizottság elnöke.

Kárpátalja 1944 októberében történt szovjet katonai megszállása után családjával együtt a szülőföldjén maradt, ahol a berendezkedő kommunista hatóságok meghurcolták. Nagy-Iday Ferenc 1945-ben hunyt el 74 éves korában, a pontos időpont azonban nem ismeretes. Az viszont tény, hogy Tiszakeresztúr községben meghúzódva halt meg, miután kilakoltatták a település határában álló kastélyából. A helyi, a korra jellemző vidéki nemes udvarháza (egyenes adatok szerint) az 1890-es években épült, amelyet látványos kert vett körül. Ezek emléket napjainkban már csak néhány öreg tölgy- és fenyőfa őrzi. Nagy-Iday Ferenc halála után ugyanis a szovjet kommunista hatóságok az udvarházat és a birtokot államosították. Ezután a kastély évekig kihasználatlanul állt, a berendezését sok kár érte. Az 1950-es években az épületet állami gondozott gyermekek otthonává alakították át, amely még napjainkban is működik. A lepusztulóban lévő intézetet 2005 után felújították, és északnyugati irányban két általános iskolai tanteremmel bővítették az árvaház tanulóinak. Nem tekintve a műemléki jellegre, eltávolították a régi faablakokat, amelyek helyett műanyag nyílászárókat építettek be. Mindezek ellenére a hajdani felsőházi tag, Nagy-Iday Ferenc tiszakeresztúri kastélyának sorsa még szerencsésnek mondható Kárpátalja számos magyar vonatkozású hasonló, vagy az ottani magyar múlt sokkal régebbi, Árpád-kori történeti értékű műemlékeivel szemben, amelyek megóvásával az ukrán állam – anyagi nehézségekre hivatkozva – valójában az ezredéves kárpátaljai magyar múlt folyamatos eltüntetését elősegítve, nem törődik.

Boksay János

Görögkatolikus lelkész, tiszteletbeli kanonok, kerületi esperes, szentszéki

tanácsos, zeneszerző, egyházi karnagy. Huszt koronaváros, Kárpátaljai Kormányzói Biztosság Máramarosi Közigazgatási Kirendeltség székhelye.

Régi magyar és papi családból 1874. július 6-án született Huszton (ekkor Máramaros vm.), apja, Boksay Bertalan korábban járásbíró volt a felvidéki Zsolna városában (Trencsén vm.). Boksay János a középiskolát és a tanítóképzőt Ungváron végezte. Négy évig a budapesti tudományegyetemen folytatott tanulmányokat, melyeket az ungvári papneveldeben fejezett be. Alapos zenei képzettséget is szerzett, különösen az egyházi zene körében. Felsőszéke után, 1898. december 22-én Huszton kezdte lelkészi szolgálatát, ahonnan később Ungvárra került. Itt a görögkatolikus tanítóképezde tanárává nevezték ki, és 1899-től 1909-ig (más adat szerint 1908. szeptember első napjáig) a székesegyház karnagyaként is működött. Ekkor Budapestre költözött, mert gimnáziumi hittanári állást kapott, és eközben a főváros Erzsébetváros kerületében, a Rózsák terén álló görögkatolikus templom karnagya. Ezután 1912. január első napjától 1918-ig a dél-erdélyi Alvinc (Alsó-Fehér vm.), majd 1919. december 31-ig Lonka község (Máramaros vm.) plébánosa.

Boksay Jánost az államfordulat után a kisebbségi sorsba kényszerített kárpátaljai magyarság melletti kiállása miatt a csehszlovák hatóságok rendszeresen zaklatták, akadályozták munkáját. Az ősi Huszt koronavárosban 1920 januárjától kezdte lelkészi szolgálatát, még ebben az évben esperessé, 1936-ban tiszteletbeli kanonokká nevezték ki. Különösen 1938–1939 fordulóján a mindössze öt hónapig fennállt Volosin-rendszer kárpátukrán belügyi szervei folytonosan zaklatták, mert tagja volt a kárpátaljai Ruszin Nemzeti Tanácsnak. E tisztsége alapján hívták meg Magyar Országgyűlés Képviselőházába, ahol 1939. június 30-án foglalta el a helyét. Ekkor a Közoktatásügyi, illetve a Mentelmi bizottság tagjává választották, melyeknek 1940. április 24-éig volt tagja.

A Képviselőházban egyetlen alkalommal sem szólalt fel. Emellett az 1939. évi felvidéki címtár szerint a kárpátaljai kormányzói biztos mellé rendelt tanácsadó bizottság tagja, valamint huszti lelkészként a Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye tiszteletbeli kanonoka. Boksay János hosszas betegség után a szülővárosában, Huszton hunyt el 1940. április 24-én, 66 éves korában. Halálát másnap, 25-én jelentették be a Magyar Országgyűlés Képviselőházában. Síremléke a huszti várban található.

Irodalmi munkássága is jelentős: közéleti, illetve zenei tárgyú írásait 1917–1918-ban az *Alkotmány* című katolikus napilapban, valamint egyházi folyóiratokban jelentette meg. Fő művei: *Aranyzárú Szent János szent és isteni liturgiája*. Teljes szentmi- ➤

se partitura. Vegyes karra szerző: – – gör. kath. Aldoópap. Budapest, [1911.] 38 old.; *A Munkácsi Görög Katolikus Püspöki Egyházmegyében használt és megállapított Egyházi Közének* (a magyarjékú hívek számára.) Ungvár, 1906. 191. old. (Társszerző: Malinics József, ruszin nyelven is.) Hasonmás kiadása: Ungvár, 2001. Intermix Kiadó, 120 old.

Homicskó Vladimir, dr.

A szláv forrásokban: Гомичков, Владимир; Homičko, Vladimír. Orvos, fogorvos, Ungvár.

Régi kárpátaljai papcsaládból származott, atyja ügyvéd volt Ungváron. Homicskó Vladimir Csértész községben (Ung vm., Szerednyei járás) 1879-ben született, görögkeleti vallású. Ungváron és Sátoraljaújhelyen végezte a középiskolát, majd a budapesti tudományegyetemen folytatta tanulmányait, ahol orvosi oklevelet szerzett. Ezután Ungváron telepedett le, ahol orvosként működött. Az első világháború idején a császári és királyi 71. (közös) gyalogezred kötelékében szolgált, mint kórházi orvos. Több hónapig az orosz (keleti) arcvonalon gyógyította a sebesülteket, később Veszprémben, a katonai kórházban teljesített szolgálatot és főorvosként szerelt le. A világháború után hazatért az elszakított Ungvárra, és folytatta orvosi, illetve fogorvosi gyakorlatát.

Homicskó Vladimir az államfordulat után kapcsolódott be a kárpátaljai politikai életbe, és egyike volt a Kárpátorosz [Ruszin] Autonóm Parasztpárt alapítóinak. Már 1920-tól a Központi Orosz [Ruszin] Tanács egyik vezetője, majd évekig alelnöke, 1927-től a testület főtitkára. Közben Homicskót a Központi Pravoszláv Bizottság (Pravoszláv Komité) világi elnökének választották, amikor kb. nyolcvan kárpátaljai ortodox hitközség küldötte 1921. augusztus 21-én a máramarosi Iza helységben megtartotta az első összejövetelt, s döntöttek a hivatalos elnevezésről: Kárpátorosz Keleti Pravoszláv Egyház. A csehszlovák állam által kilátásba helyezett kárpátaljai önkormányzat megvalósításáért keményen küzdött, mind a közéletben, mind a sajtóban megjelentetett cikkeivel.

A hegyvidéki Kárpátalja 1939. március közepén Magyarországgal történt újraegyesülése után Homicskó Vladimirt is meghívták a Magyar Országgyűlés Képviselőházába, ahol 1939. június 30-án foglalta el a helyét. Ekkor a Társadalompolitikai, illetve a Könyvtári és Múzeumi bizottság tagjává választották, mindkét testületnek 1940. október 22-éig volt tagja. Az utóbbi időpontban a Számvizsgáló bizottságba került 1942. március 12-ig. Ugyancsak 1940. október 22-én lett a Kérvényi bizottság tagja, mely tisztségébe 1944. november 6-án ismét beiktatták. Homicskó Vladimir mint ruszin képviselő az egyik legtevékenyebb volt a törvényhozásban, tizenhat alkalommal szólalt fel.

Az 1939. december 7-én tartott 64. ülésen az 1939/40. évi számadási időszakra vonatkozó állami költségvetésről szóló törvényjavaslatl kapcsolatban fejtette ki a véleményét. Az 1939. december 12-én lezajlott 65. tanácskozáson a felvidéki és kárpátaljai területen megejtendő országgyűlési képviselőválasztásokról; az 1940. október 28-án tartott 145. ülésen az 1941. évi népszámlálásról szóló törvényjavaslat vitájában fejtette ki a véleményét. Az 1940. november 12-én lezajlott 150. tanácskozáson az 1941. évi állami költségvetési törvénytervezet igazságügyi tárca fejezetéhez; a december 10-én tartott 166. ülésen az egyes igazságügyi szervezeti és eljárási kérdések szabályozásával foglalkozó törvényjavaslatához; a másnap, december 11-én lezajlott 167. tanácskozáson a büntető ítélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények korlátozásáról és megszüntetéséről szóló törvénytervezet-hoz szólt hozzá.

Az 1941. február 5-én tartott 174. ülésen a nemzetiségi érzület büntetőjogi védelméről szóló törvényjavaslat vitájában fejtette ki álláspontját. Az 1941. február 20-án lezajlott 183. tanácskozáson a pénzügyminiszter által február 6-án a képviselőházban előterjesztett gazdasági program feletti vitában szólalt fel. Az 1941. június 25-én tartott 200. ülésen, napirend előtti felszólalásában Ungvár törvényhatósági jogú város Cservenica elnevezésű külterületi helyén lakó nyolcvan család tehenlegeltetési ügye és ezzel kapcsolatban ötvennyolc hold kincstári földrész megvétele tárgyában intézett kérdéseket báró Bánffy Dániel (1893–1955) földművelésügyi miniszterhez. Az 1942. október 30-án lezajlott 300. tanácskozáson az országgyűlés felsőházáról szóló 1926. évi XXII. törvénycikk módosításáról és kiegészítéséről, valamint a visszacsatolt területekkel kapcsolatban a felsőház szervezetére vonatkozólag szükséges átmeneti rendelkezésekről szóló törvényjavaslatról fejtette ki a véleményét. Az 1942. november 12-én tartott 305. ülésen az 1943. évi állami költségvetésről szóló törvényjavaslat földművelésügyi tárcához tartozó részéhez szólt hozzá: az erdőgazdaságok és a havasi legelőket használók egyes ellenérdekeire hívta fel a figyelmet.

Az 1943. november 16-án lezajlott 337. tanácskozáson az 1944 évi állami költségvetésről szóló törvényjavaslat belügyi tárcához fűződő részéhez kapcsolódva a kárpátaljai közigazgatás egyes nemzetiségi vonatkozásait elemezte. Az 1943. november 19-én tartott 340. ülésen a törvénytervezet a kereskedelmi és közlekedési tárcához tartozó fejezetével kapcsolatban mondta el észrevételeit. Az 1943. november 23-án lezajlott 342. ülésen az 1944. évi állami költségvetésről szóló törvényjavaslat igazságügyi tárca részéről mondott véleményét. Az 1943.

november 24-én tartott 343. tanácskozáson napirend előtti felszólalásában az 1.620/1934. M. E. számú „Az ellátásukban keresett bíró közszolgálati nyugdíjasok, honvéd-, határőr-, folyamőr- és csendőrnegyedének (sic!), tovább a felsorolt csoportokhoz tartozó és ellátásukon felül keresettel bíró özvegyek ellátásának korlátozásával” foglalkozó kormányrendelet megváltoztatása tárgyában intézett kérdéseket Kállay Miklós (1887–1967) miniszterelnökhöz. Azt indítványozta, hogy a különböző ellátási összegeket emeljék fel közel a kétszeresére, mert 1934. évi megállapításuk óta a megélhetési költségek jelentősen megnövekedtek.

Az 1943. december 15-én lefolytatott 355. ülésen napirend előtti felszólalásában a kárpátaljai Turjaremete községben élő Kohutka György igazgató-tanító ügyében intézett kérdéseket Szinyei Merse Jenő (1888–1957) vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. Homicskó azt kifogásolta, hogy a családost, kétgyermekes férfit miért helyezték át a Csongrád vármegyei Öttömös községbe éppen akkor, amikor frontszolgálatot teljesített? Azt a választ kapta, hogy az intézkedés nem jogtalan, különösen a mostani tanítóihiányos időkből.

Egyes politikai körök, illetve azok tagjai természetesen nem minden behívott képviselő személyiségével voltak elégedettek. Például Kozma Miklós (1884–1941), a Felsőház örökös tagja – ekkor a Magyar Távirati Iroda elnök-igazgatója, Kárpátalja későbbi kormányzó biztosa –, aki 1939. július 5-én magánlevelet intézett Incze Péter miniszterelnökségi osztálytanácsoshoz: „Ungvárról kapott megbízható információ szerint Homicskó Vladimir ungvári fogorvos, akit most hívtak be a parlamentbe, meglehetősen pravoszláv érzelmű és a parlamenti felszólalásait a jövőben oroszul [tudniillik ruszinul] akarja elmondani még akkor is, hogy ha rendutasítást vagy tiltakozást von magára. (...) Szükségesnek tartom, ezt az értesülést esetleges verifikálás [ellenőrzés] céljából tudomásodra hozni.” Az 1939. évi felvidéki címár szerint Homicskó Vladimir gyakorló orvos Ungváron. Országgyűlési képviselői munkája közben részt vett 1939. június és 1940. augusztus között a Magyar Királyi Miniszterelnökség által szervezett, Kárpátalja önkormányzatával kapcsolatos képviselői, illetve szakértői megbeszéléseken.

Homicskó Vladimir 1944. november végén a Magyar Országgyűlést nem követte Sopronba, feltehetően visszatért Ungvárra. A második világháború utáni sorsa és elhalálozásának ideje nem ismeretes.

Ortutay Jenő

Görögkatolikus lelkész, beregszászi kerületi főesperes, szentszéki tanácsos. Beregszász megyei jogú város, ►

Botlik József

Nemzetünket szolgálták

■ ekkor Bereg és Ugocsa k. e. e. vm. székhelye.

Tarna községben (Ung vm.) 1889. május 3-án született. Középiskolai tanulmányait Ungváron, a teológiát Budapesten és Ungváron végezte, 1913-ban szentelték pappá. Ekkortól a Hajdúdorogi Görög Katolikus Egyházmegyében lévő Cséke (Zemplén vm.) helyettes lelkésze, 1915-től a munkácsi püspökséghez tartozó Beregpapfalva papja, egyúttal az ungvári görögkatolikus tanítóképző és gimnázium hittanára, 1916–1918 között az ungvári püspöki székesegyházban hitszónok és káplán. Ezután 1918. július első napjától 1919. december 31-ig a járási székhely Ökörmező parókusa. Közben a negyven napig tartó ruszka-krajnai (kárpátaljai) kommunista diktatúra idején, 1919 tavaszán börtönbe vetették Munkácson. Szabadulása után hazatért Ökörmezőre, ahol a megszálló csehszlovák légionárius katonai hatóság halállal fenyegette meg, és rendőri felügyelet alatt álló kényszerlakhelyre költöztette.

Ortutay Jenőt 1920. január első napjától Papp Antal (1867–1945) munkácsi püspök az akkor még (augusztus 30-ig) román megszállás alatt színlődő máramarosi Kövesliget helységbe nevezte ki lelkésznek, ahol 1925. március első napjáig szolgált. Itt nagy harcokat vívott a környéken dühögő, a kárpátaljai csehszlovák hatóságok által támogatott és szított erőszakos pravoszláv térítési mozgalom ellen. A magyar nyelvű istentiszteletet és a magyar tanítási nyelvű elemi iskolákat nemcsak a saját kövesligeti, hanem egész esperesi kerületében sikerült megőriznie. Emiatt 1923 januárjában nyolc csománfalvai személy sikertelen bombamerényletet követett el ellene. Erdemeiért Papp Antal (1867–1945) munkácsi püspök 1923-ban tiszteletbeli esperessé nevezte ki.

A főpásztor utóda, Gebé Péter (1864–1931) püspök 1925 márciusában Ortutay Jenőt Beregszászra helyezte, és kerületi esperes-lelkésszé iktatta be. Azonnal döntő részt vállalt a katolikus hitélet és a város társadalmi, művelődési életének az irányításában. Ortutay eközben az Országos Keresztényszocialista Párt, az OKP helyi női szakosztályának díszelnöke, a Katolikus Legényegylet védnöke. Az 1927. évi városi választások alkalmával az általa alapított Katolikus Községi Párt élén megbízatást kapott a városi képviselőtestületbe, de az eredményt a csehszlovák állami szervek megsemmisítették. Az 1928. évi helyhatósági választásokon a keresztényszocialista

párttal együttműködve újra megbízatást szerzett, és egyhangúan Beregszász főbírájává (polgármesterévé) választották, mely tisztségét tizenegy évig, 1938-ig töltötte be.

Közben, 1929-ben szentszéki tanácsossá nevezték ki, Sztojka Sándor (1890–1943) munkácsi püspök 1935-ben tiszteletbeli főesperes címmel tüntette ki. Ortutay Jenő 1930-ban a magyar ajkú katolikusok számára *Kárpáti Figyelő* címmel lapot indított, a csehszlovák hatóságok azonban hamarosan újságja beszüntetésére kényszerítették. Az 1935. májusi ruszinszkói/kárpátaljai tartománygyűlési választásokon az OKP listavezetőjeként lett képviselő. Az 1938. szeptember 29-i müncheni egyezmény után Ortutay Jenő mindent megtett annak érdekében, hogy Beregszász várost megvédje a cseh katonaság erőszakoskodásaitól. Neki köszönhető számos magyar lakos, különösen ifjú életének a megmentése. Emiatt veszélybe sodorta magát, és több héten keresztül bujdosni kényszerült a letartóztatás elől.

Az 1938. november 2-i első bécsi döntés után, mint a Magyar Nemzeti Tanács helyi elnöke, november 9-én ő üdvözölte a Beregszász főterén a bevonuló Magyar Királyi Honvédség csapatait. A magyar katonai parancsnokság, később a polgári közigazgatás is megerősítette városbírói (polgármesteri) tisztségében. Különös érdeklődéssel foglalkozott szociális és társadalmi kérdésekkel. Ortutay Jenőt, mint volt kárpátaljai tartományi képviselőt, Beregszász város megbízatásából felvidéki törvényhozóként hívták be a Magyar Országgyűlésbe, ahol december 5-én foglalta el a helyét. Két nap múlva, 7-én a Társadalompolitikai, illetve a Kérvényi bizottság tagja lett. Az 1939. június 10-ére összehívott új törvényhozásban a hónap végén (30-án) a Közgazdasági és Közlekedésügyi, a Pénzügyi (1940. október 22-éig), valamint ismét Társadalompolitikai bizottság tagjává választották. Az utóbbiba, valamint a Közgazdasági és Közlekedésügyi testületbe 1944. november 6-ától ismét taggá iktatták be.

A képviselőházban két alkalommal szólt fel. Először az 1939. október 20-án tartott 42. ülésen a kishaszonbérletek alakításának és házhelyek szerzésének előmozdításáról s más földbirtok-politikai intézkedésekről szóló törvényjavaslat folytatolagos tárgyalásán. Az 1943. december 4-én lezajlott 351. tanácskozáson az 1944. évi állami költségvetési törvénytervezet vitájában fejtette ki a véleményét. Ortutay Jenő közben az 1939. évi felvidéki címtár szerint, a Beregszászi Központi

Bank Rt. igazgatóságának elnöke. Horthy Miklós (1868–1957) kormányzó 1940. március 16-án „a visszacsatolt felvidéki területeken idegen uralom alatt a nemzet érdekében teljesített áldozatkész munkásságáért” a Magyar Érdemrend tiszti keresztjével, majd 1942. május 8-án Nemzetvédelmi Keresztrel tüntette ki.

Már Kárpátalja szovjet katonai megszállása után, 1945 elején Romzsa Tódor (1911–1947) munkácsi megyéspüspök – az egyetemes magyarság vértanúja, aki a kommunista diktatúra idején az NKVD által szervezett merénylet áldozata lett – Ortutay Jenőt ungvár-ceholnyai parókussá és ungvári kerületi esperessé nevezte ki. Közben, 1944. november 22-én az NKVD megnyitotta Ortutay Jenő (Ортутай, Евгений Степанович / Ortutaj, Jevgenyij Sztepanovics) vizsgálati ügyiratát (I. kötet), amelyet 1945. november 3-án zárt le. A II. és a III. kötet anyaga szintén az előbbi időszakban készült titkosszolgálati megfigyelései, majd kihallgatásai alkalmával készült. Közben, mivel nem vállalta görögkatolikus hitének megtagadását, az aposztáziát, Ortutay Jenőt az NKVD kárpátaljai hatósága 1945. június 15-én Horthy-fasiszta bérenc, vatikáni ügynök, amerikai kém koholt vádakkal letartóztatta. Ezt követően bevonták a volt magyar parlamenti képviselők ellen indított, és Ungváron 1946. május 4-e és 25-e között lefolytatott ún. „Bródy és társai elleni” perbe. Ortutay Jenőt 10 évi kényszerszolgálatra, 5 év jogfosztásra és vagyonelkobzásra ítélték. Ezt követően a Lágerek Főigazgatósága, a Gulág táborrendszerébe hurcolták.

A Magyarországon akkor jól ismert „Bródy és társai elleni” ungvári per és annak ítélete ellenére, Ortutay Jenő neve is megtalálható az 1946. augusztus első napján keltezett *Bővített III. Kimutatásban*, amelyet a háborús bűnösökről állítottak össze az 1945. január 20-án aláírt magyar fegyverszüneti egyezmény 14. §-ának rendelkezésére. A nyilvántartáshoz csatolt jegyzék címe: „A [Törvényhozók] Nemzeti Szövetség[e] eddig még nem szerepelt képviselőházi tagjai”, akiket ugyancsak háborús bűnösnek minősítettek. Miközben Ortutay ekkor már a Gulág foglya volt. Ortutay Jenő 1950. december 24-én, Észak-Urál nyugati táján, az Északi sarkkör közelében kiépített Abesz elnevezésű kényszerszolgálatban (Komi Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság) halt meg. Egyes források szerint a sírjára annak idején fatáblát tűztek, L–36 sorszám felirattal. Más adatok viszont azt közlik, hogy jeltelen sírban nyugszik. A Szovjetunió végnapjaiban, 1990 augusztusában, a beregszászi temetőben a leánya sírjánál emléktáblát avattak az egykori lelkésznek, városbírónak és vértanúnak. Ortutay Jenőt 1991. december 24-én rehabilitálták.

(Folytatjuk.)

Dr. Váradi Natália: „... ha elég nemes a cél, a körülmények nem számítanak”

A GENIUS Jótékonyági Alapítvány hosszú évek óta gyakorlatilag megállás nélkül szervezi megszokott programjait, még a háború is csak rövid időre állította le őket, ugyanis fő elvük és céljuk a helyi magyar gyerekek, fiatalok felkarolása, tehetséggondozása, fejlesztése. Az idei nyáron sem unatkoznak sem a szervezők, sem pedig az iskolások, hiszen tucatnyi tábor várta a jelentkezőket.

Az elmúlt évek sajnos nem kedveztek a különböző rendezvények, táborok lebonyolításának, az alapítvány mégis, a COVID-19 ellenére, és a háború árnyékában is igazodva a szabályokhoz és lehetőségekhez, megszervezte azokat. Dr. Váradi Natália, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola történelem tanszékének docense, a GENIUS Jótékonyági Alapítvány irodaigazgatója szívvel-lélekkel végzi a munkáját, mondhatjuk rá, hogy maximalista, hiszen csak abba vág bele, amit úgy érez, teljes mértékben meg is tud valósítani. Alább vele beszélgetünk el a tevékenységéről, kicsit önmagáról, a lehetőségekről.

– A körülmények ellenére is megszerveztük nyári programjainkat, és a gyerekek szemmel láthatóan remekül érezték magukat a táborokban, jó volt látni, amikor találkozáskor egymás nyakába borultak, örültek egymásnak, tele voltak szeretettel, mert ki voltak éhezve a közösségi életre. A mi feladatunk pedig az, hogy minden 10–17 év közötti fiatal megtalálja a tehetségének megfelelő programot, amivel hasznosan töltheti a szabad idejét, mindazonáltal közösségekben van és élményeket gyűjt. Rengeteg a visszajáró gyermekünk, akik már évek óta részt vesznek a rendezvényeinken, idén is többen jöttek el az egymást követő, különböző táborokba. A szülők részéről is kitűnőek a visszajelzések, hiszen tudják, hogy jó kezekben vannak a csemetéik, biztonságban tudják őket, hiszen a bentlakásos táborainkban mindent megkapnak, amire csak szükségük van – magyarázta.

– Van elég szakemberük?

– Hála Istennek igen. Sokan itthon maradtak vagy már hazajöttek, és végzik a munkájukat. Emellett főiskolai hallgatók gyakorlatukat teljesítve szintén kiveszik a részüket a nevelésből. Mindez azt bizonyítja, hogy nem ment el mindenki, hiszen van elég oktató és több száz gyermek is, akik alig várják, hogy részt vegyenek a

foglalkozásokon. Úgy vélem, hogy az életünk olyan, mint egy hajózás a nyílt óceánon. Nyilvánvaló, hogy egy hajó sem járja az óceánt úgy, hogy ne találkozna viharral. Nem lehet tudni, milyen vihar kapunk a következő órában, de ne feledjük, hogy a hajón egy Kormányos is van, aki arra kormányoz, ahová éppen szükséges. A lényeg, hogy a lehető legkevesebbet dobjunk a tengerbe a rakományból, hogy a hajó haladni tudjon, és ehhez bölcsesség kell. „Ha pedig valakinek nincsen bölcsessége, kérjen Istentől, aki készségesen ad mindenkinek, és meg is kapja”. /Jakab 1:5./

Ezzel azt akarom aláhúzni, hogy nem szabad félnünk, megtorpannunk, mert nem a félelem lelkét adta nekünk a Jó Isten. Az Ő segítségével minden napot túl kell élni. Minden korszaknak megvoltak a maga tragédiái, nemcsak mi élünk át nehéz időszakot a 21. században. Korábban is éltek meg nagyon sok nehézséget az elődeink, és sajnos valószínűleg az utánunk

Nos, én nem vagyok az, és értsük ezt jól, ugyanis hála Istennek sok ügyem van, de mindenekelőtt történelem szakos tanárnak vallom magam. Viszont mindent nagy szeretettel csinállok, és talán ez az egyetlen oka annak, hogy viszonylag mindegyikben helyt tudok állni, mert szívvel-lélekkel teszem. Az is nagyon fontos, hogy fantasztikus kollégáim vannak, az asszisztenseimet tulajdonképpen kinevelem magamnak, hiszen szinte valamennyi a volt tanítványom, persze időnként újakat kell „betanítanom”, mert az idő múlásával megházasodnak, elköltöznék, de a csapat mindig kiváló és szorgalmas. Minden feladatot együtt, közösen megbeszélve, ötletelve, szeretettel és odaadóan végzünk, mert csak így lehetünk sikeresek. És azt is el kell mondanom, hogy sosem vállalkozok el olyan feladatot, amiről előre látom, hogy nem tudunk megbirkózni vele, vagy nem a szívem ügye, mert az nem lesz tökéletes, mi pedig a tökéletességre törekszünk.

– Amikor ki akar kapcsolódni, azt miként teszi?

– Férjemmel együtt nagyon szeretünk utazni, felfedezni új helyeket, kultúrákat, múzeumokat stb. Szeretem a természetet is, a nagy sétákat az erdőben, és ugyanúgy ki tud kapcsolni a tenger, a tengerpart, a nagy tömegű víz zaja, látványa megnyugtat és feltölt. Viszont ha ezekre éppen nincs lehetőség, akkor engem az is ellazít és kikapcsol, ha zongorázhatok. Nagy szerencse, hogy a főiskolán is van zongora, és ha már nagyon fáradt vagy kimerült vagyok, akkor egyszerűen csak felmegyek, leülök a hangszer elé, és kijátszom magamból a fáradtságot. Rengeteg helyen jártam

már eddigi életemben, és számomra Budapest a legszebb, viszont nem laknék ott, mert a magyar fővárost is megelőzi Kárpátalja, a szülőföldem, ahol lakom és ahol a hátralévő életemet is szeretném leélni. Ugyanis ha a Jó Isten engem ide teremtett, azt céllal tette, mert itt kaptam feladatokat, olyanokat, amiket szeretek. A hobbimnak pedig a munkámat nevezhetem, mert azok közé a szerencsés emberek közé tartozom, akinek a munkája a hobbija.

Hegedűs Csilla



élőkre is sok nehézség vár, mert minden kornak megvannak a maga kihívásai. Mi az elmúlt hónapokban is kerestük a kiutat, úgy kormányoztuk a hajót, hogy az jó helyre jusson, mert ha elég nemes a cél, a körülmények nem számítanak.

– Mára számos posztot tölt be a főiskola berkein belül, ami, úgy hiszem, óriási kihívás. Hogyan birkózik meg a sok feladattal?

– Valóban nagyon sok mindennel foglalkozom. Soós Kálmán mondta anno: „fontos, hogy ne legyünk együgyűek”.

Beszélgetés Sass Krisztián kigyósi szőlőtermesztővel és borással

Beregszász és Tokaj – hasonlóságok és különbségek a két borvidék kapcsán

A Beregszászi Történelmi Borvidék és Tokaj-Hegyalja. Az egyik régóta világhírű, a másikat legfeljebb az elkötelezett lokálpatrióták tartják nevezetesebbnek, és emlékeztetnek rá, hogy Beregszász és Tokaj a régmúltban olykor-olykor versenyre is keltek egymással... Ennek ellenére joggal merül fel a kérdés: a kettő megér-e egyáltalán bármiféle összehasonlítást? Ezen a tájon az összevetést az elmúlt hosszú évtizedek alatt néhányan megpróbálták már, ám fejtegetésük utólag nagyon elfogultnak bizonyult. Mi most próbálunk maximálisan objektívek lenni...

– A borvidékeket – legyen szó bármelyikről, és legyenek azok bármennyire híresek – természetesen össze lehet hasonlítani, főleg egy szakértőnek – kezdi beszélgetésünket Sass Krisztián fiatal kigyósi szőlőtermesztő és borász. – Ehhez viszont ismernie kell a különbségeket, akár meg is kell tudnia vakon különböztetni egymástól őket, méghozzá a borokon keresztül. Ez az állítás valakinek filmbeillőnek, nehezen hihetőnek tűnhet, de higgyék el, meg lehet tanulni, hogy a borok világában ennyire otthonosan mozogjunk. Persze ezt ne úgy képzeljük el, hogy egy „Master of Wine”-nak vagy más nemzetközi borszakértőnek a poharába töltünk egy kevés beregvidéki Királyleánykát, és megmondja, hogy a nedű honnan származik, melyik évjáratból, milyen talajról stb. Inkább arra kell gondolni, hogy ha két híres borvidék (például: Bordeaux és Burgundia) borát kitöltjük, akkor meg tudja különböztetni őket, de felismerheti akár a falu vagy a dűlő nevét is, vagy az évjáratot...

A Beregszászi Történelmi Borvidék – ahogyan ma leginkább emlegetik (én maradok az ennél régebbi, Alsó-Bereg-Ugocsai borvidék megnevezésnél) –, illetve a Tokaj-hegyaljai borvidék között ma már óriási különbség fedezhető fel, ezért inkább arról érdemes beszélni, hogy milyen okok vezettek oda, ami miatt ez megtörtént. Illetve arról, hogy releváns-e a két borvidék hasonlóságait keresni akkor, amikor ma már a Kölcsény Himnuszában is megénekelt tájegységben működő nagy presztízsű borászatok nemcsak dűlőválogatást, hanem azon belül parcellaszelektált tételeket is készítenek. Mert mostanra kiderült, hogy már pár mé-

ter különbség egy területen belül is eltérő minőségű bort eredményezhet... Szóval itt tartunk. Nehéz tehát arra válaszolni, hogy mennyire jogos a két borvidék összehasonlítása. Véleményem szerint az a legfontosabb, hogy egy szőlőtermő vidéknek legyen saját identitása, az ott tevékenykedő borászatok maximálisan törekedjenek a sajátos jegyek kidomborítására, a tájjellegű fajták favorizálására, előtérbe helyezésére. Mindamellet a fogyasztónak szüksége van viszonyítási alapra. Nemkülönben a termelőnek, mivel számára is nagyon fontos tudni, hogy éppen hol tart. Talán emiatt szokták leggyakrabban a kevésbé ismert borvidékeket a híresekkel összehasonlítani.



– Visszatérve a Beregszászi Történelmi Borvidékhez és Tokaj-Hegyaljához: mi az, ami a legtöbb hasonlóságot mutatja? A talajösszetétel? A mikroklíma? Ott a Bodrog és a Tisza, nálunk Benénél a Borzsa, meg a termőtáj mikroklímáját teljes egészében



befolyásoló sajátos képződmény, a Szernye-mocsár... Vagy inkább a szőlőművelés technológiája határoz meg szinte mindent? Vagy legfőképpen a fajták? Mennyiben

befolyásolja egy adott borvidék klímája, talajösszetétele, hogy az ott termesztett fajták közül némelyik világhírűvé válik, vagy csak úgy emlegetik a többiek között a futottak még kategóriában?

– Az összehasonlítás előtt mindenképpen tisztáznunk kell egy francia fogalmat, a „terroir”-t. Manapság ez egy igen divatos kifejezés, és sok, magát borszakértőnek nevező egyén használja, de többnyire helytelenül. Miért? A fogalmat nagyon leegyszerűsítették a talajtani, klimatikus, domborzati tényezőkre, de az OIV (Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Szervezet) definíciója szerint a „terroir” ezeken kívül a szőlészeti és borászati sajátosságokat

is magába foglalja, ezzel adva egyedi karaktert a terméknek. Ha világosan megértettük mindezt, akkor kezdhethetjük keresni a hasonlóságokat, aminek az alapját az elmúlt századokban tették le. Valószínűleg ekkor, illetve ezek alapján keletkezett a témához kapcsolódó legtöbb mítosz.

– A legkézenfekvőbb, ha megnézzük a korabeli sajtót.

– Így igaz. Az 1800-as évek második felében megjelent *Borászati Lapok* több számában is rámutatnak a két borvidék közötti hasonlóságokra. 1859-ben például így írtak erről: „Borvidékünk a Hegyaljaihoz hasonlólag, szinte a Tiszára könyöklő egy délies hegylánczolat, a hegyaljai hegyekéhez hasonló földvegyülettel”. A lap 1898-as számában pedig a következőket írták: „Uri pinczékből, mint p. o. Jobsty Ferencz ur pinczéjében találni igen jeles szamorodni és aszaborokat is, melyek a hegyaljai borokhoz nagyon hasonlítanak. 1866-ban 4000 hordó bort adtak el a beregszásziak a Hegyaljára, 40 fton hordaját a 4-5 puttanyosnak. Gróf Schönborn pinczéjében, mely az előtt Rákóczy Ferenczé volt, kóstoltunk 1863-i, 1866-i és 1867-i furmint borokat, melyek közt az előbbieket voltak a legjelesebbek. A város pinczéjében, valamint Liner orvos úréban is többféle jeles és kitűnő bort ízleltünk.”

– Nézzük tehát a hasonlóságokat és a különbségeket, ahogy mondani szokás, szépen sorjában.

– Kezdjük a termőhelyi adottságokkal – ajánlja Sass Krisztián. – A két borvidék igen közel esik egymáshoz, Beregszász és Tokaj városa között légvonalban kb. 92 km, míg személygépkocsival 121 km a távolság. Mindkét

területre a vulkanikus dombok, hegyek a jellemzőek. Igen változatos alapkőzetekkel bírnak a termőterületek: riolit, riolittufa, perlit, andezit, kaolin, trachit stb. Az ezeken kialakult termőrétegek pedig szintén nagyfokú diverzitást mutatnak: agyag, homok és természetesen lösz is található. Az éghajlat kontinentális, tehát az időjárás hektikus, a klímaváltozás hatása pedig egyre kiszámíthatatlanabb. Nagyon az évszakok közötti különbségek mindkét borvidéken, azonban a kis távolság miatt az átlaghőmérséklet, a csapadékmennyiség és a napsütéses órák számában elhanyagolható a különbség (csapadék: 500–700 mm, átlaghőmérséklet: 10–11 Celsius fok, a napsütéses órák száma kb. 2000). A két borvidék kiemelkedően fontos természeti elemei a nagy vízfelületek. Hegyalján a két legjelentősebb folyó a Bodrog és a Tisza, míg a Beregvidéken a Tisza, a Borzsa és az egykori Szernye-mocsár területe. Ez utóbbinak a párasító, pozitív hatását Keleti Károly is kiemeli a *Magyarország szőlőszeti statisztikája* c. művében (1875). Ezen folyóknak a szőlőtermesztésre is hatásai vannak, hiszen hozzájárulnak a nemesrothadás, aszúsodás folyamatához. Tokaj elsőszámú bora az aszú, de jellemző, hogy több krónika, köztük Lehoczky Tivadar is írt a *Bereg vármegye monographiájában* (1881) a Beregvidéken termelt híres szamorodni- és aszúborokról, amelyekért a lengyel kereskedők igen szép pénzt fizettek. Illetve az ottani gazdák Hegyaljára is vittek belőle, ha ott épp gyenge volt a termés, és bizony ez néha, ha nem is túl gyakran, de előfordult. Véleményem szerint innen eredeztethető a legtöbb, a világhírnévre szert tett Tokaj-Hegyalja és a beregszászi termőtáj közötti hasonlítgatás...

– Akkor nagy szívfájdalommal lépünk is túl ezen.

– Bölcsen tesszük. A magas minőségű borkészítéshez nemcsak megfelelő klímára, talajra van szükség, no és nem utolsósorban a szakértelemre, hanem mindemellett az adottságoknak legjobban megfelelő szőlőfajtákat kell termeszteni. Ha ismételtén a XIX. századba ugrunk egy kicsit, és tanulmányozzuk Keleti Károly, Fényes Elek, Lehoczky Tivadar és mások kutatásait, akkor kiemelkedik egy szőlőfajta, a Furmint. Ez is egy kapocs a két borvidék között, hisz jellemző módon a legnagyobb mennyiségben ezt termesztették mind a két borvidéken. Feltehetjük a kérdést, hogy miért pont a Furmint? A válasz va-

lószerűleg az, hogy őseink sok száz éves szőlőtermesztési tapasztalatai alapján ez a fajta adta a legjobb minőségű bort. Nagyon jól át tudja adni a termőhely sajátosságait, sokáig érlelhető bort lehet belőle készíteni. Sokszínű fajta, hiszen a könnyű, száraz boroktól, a kövér esszenciáig többféle bort tudtak és tudunk belőle szűzni. Illetve nem elhanyagolható szempont, hogy nagyon jól érzi magát a vulkanikus alapkőzetű termőterületeken, és megfelelőek számára a két borvidék a klimatikus adottságai is. De!



A Furmint nemcsak ezeken a szőlőtermő vidékeken, hanem a Magyar Királyság számos borvidékén is előkelő helyen szerepelt Rusztól Ungvárig, Somlótól Miskolcig. Ezért fontos megvizsgálni a többi szőlőfajtát, hiszen itt eltérést tapasztalhatunk. Ha a feljebb említett kutatók által jegyzett, egykoron termesztésben lévő fajtákat



nézzük, akkor Beregszász környékén a Bakator (fehér, meggy színű), a Szerémi zöld, a Beregi rózsás és a rizlingek voltak elterjedve. A Tokaji borvidéken a Furmintot követte a Sargamuskotály, a Gohér, a Hárslevelű stb., tehát itt már komoly eltérések mutatkoznak, amelyek abból adódhatnak, hogy a Beregvidékhez közel eső Szatmár-Hegyalja népszerű fajtái is jelentősen befolyásolták azt, hogy ezen a borvidéken milyen fajták legyenek a meghatározók.

– Tokaj és a világhírné. Csak az aszúnak köszönheti? Mert talán abból nincs minden évben annyi, hogy a világhírnevet megőrizze, fenntartsa.

– Tokaj hírneve a XVI. században kezdett el igazán emelkedni, ami talán annak is köszönhető, hogy a Magyar Királyság első számú borvidékét, a Szerémséget a törökök bekebelezték. Ekkor telepítették át a nagybirtokosok a szőlőtermesztéshez és a borkészítéshez értő embereket a Szerémségből az ország északi, a hadaknak kevésbé kitett vidékeire. De azt megjegyezném, hogy aszút Tokaj-Hegyalján már ekkor is készítettek. A XVII. században pedig már Beregszászon is: egy komolyabb kutatás lehet, hogy tudná bizonyítani, hogy akár korábban is.

– Tokaj, Szerémség, Ruszt, Beregvidék és a Kárpát-medence még számos más borvidéke azért tudtak kiemelkedő helyen szerepelni, mert nagy biztonsággal tudtak aszúkat, főborokat, szamorodnikat készíteni szinte évről évre – folytatja beszélgetőtársam, Sass Krisztián. – Az évszakok közt persze

voltak különbségek, de ezek a kategóriák voltak a legelőkelőbb helyeken, ami miatt a lengyelek és az oroszok nagy mennyiségben szállították el a borokat. Ezek adták a hírnevet, de készítettek egyszerűbb, asztali borokat is. Megemlíthetjük a lőre fogalmát, amikor a seprőt feldolgozták, de volt idő, mikor szabályozták, hogy két hordó után egy hordó lőret készíthetnek, „másolhatnak”. Ez volt Thököly 1684-es gazdasági utasításának 12. pontja.

– A tokaji, legalább 250 éves zárt történelmi borvidék kiterjedése mekkora? És a beregszásziét hogy számíthatnánk (Ardótól Kovászóig plusz Déda, Zápszony és Som)?

– Tokaj a világ első zárt borvidéke, ami azt jelenti, hogy 1737-ben egy királyi rendeletben rögzítették azt a 28 települést, ahol a tokaji bor előállításához megfelelő szőlőt termesztettek. Az Alsó-Bereg-Ugocsi borvidék ennél jóval nagyobb területet foglalt el. Gondoljunk bele, hogy ma három ország területén található ez a borvidék. Igaz, hogy nagyobb része Ukrajnában, de Barabás és Tarpa Magyarországon, míg Halmi és környéke Romániában. Ehhez a borvidékhez tartozott Munkács déli része, illetve Nagyszőlős és környéke úgy, ahogy Kaszony, Zápszony, Kigyós, Nagyberég, Beregújfaló, Nagymuzsaly, Bene és még sorolhatnám, de a központja Beregszász volt. 1872-ben 2767 ha szőlőterület volt a vidékünkön 37 község 5005 bir-

Beszélgetés Sass Krisztián kigyósi szőlőtermesztővel és borással

Beregszász és Tokaj – hasonlóságok és különbségek a két borvidék kapcsán

◀ tokosával, de ebbe Ugocsa vármegye szőlőterületét nem számolták bele. A Tokaji borvidéken 1873-ban 6500 ha szőlőt jegyeztek.

– A tokaji bor hogy válhatott fontos exportcikké? A Szerednyén élő Dobók, közöttük az egri vár hősi kapitánya a XVI. században, ha nem is mindig legálisan, vittek bort Oroszországba, Lengyelországba. Ebből miért nem lett hosszú távra szóló üzlet?

– A tokaji bor igen kedvelt volt a szláv nemesi körökben. A lengyelek és az oroszok szívesen fogyasztották a magas maradék-cukor tartalommal bíró tétéleket, ezért említik a krónikások főleg ezt a két piacot. A bornak fontos szerepe volt a Rákóczi-féle szabadságharcban is, noha a fejedelem szívesen fogyasztotta a beregvidéki és a tokaji borokat, azért jól lehetett velük kereskedni, hisz cserébe a lengyelek fegyvereket adtak.

– A hanyatlás kezdete a filoxeravésznek volt köszönhető a XIX. század második felében – folytatja a fiatal szakember. – Az Amerikából behurcolt kártevő a szőlőterületek kétharmadát tette tönkre. Ezután igen nehéz volt helyreállítani a borvidékek régi struktúráját, új szőlőfajták jelentek meg, a piac jelentős része elveszett. A Beregvidéknek szerencséje volt Czeiner Nándorral, aki a Schönborn uradalmi szőlőterületek szaktekintélye volt, és aki feltalálta az egyszemes zöldoltást, mert ezzel a módszerrel gyorsan rekonstruálni tudták a területeket. Ez azonban kevés volt, hisz mire újra életre kapott volna borvidékünk, eljött az I. világháború, békediktátumok és sorolhatnám a történelmi katasztrófákat, amiket a mai napig nem tudunk kiheverni.

– Valójában nagyrészt azon múltott volna, hogy Tokajban és környékén a birtokméret jelentősen különbözött a Beregszász környéki szőlőtábláktól? Ott a nyolc-tíz-hektáros táblák voltak a jellemzők már százötven éve, itt meg alig akadt egy ilyen. Így Tokaj környékén nem volt gond hasonló minőségű nagyobb tétel összeállítása...

– Valószínűleg ez is szerepet játszott, de próbáljuk meg más szempontból vizsgálni! A mohácsi csata után, mint már említettük, a helyi nagybirtokosok a Szerémségből áttelepítették a képzett munkaerőt. Ebben a században a vidéken virágzott a kultúra, Vizsolyban lefordítják a Bibliát, megalapítják Sárospatakon

a Református Kollégiumot, egy komoly értelmiségi bázissal rendelkezett a vidék, ami kivétel a borkészítés hagyományaira. Ez a mi vidékünkön hiányzott, nem voltak szakemberek, nem figyeltek kellően a pincék higiéniájára. Kicsit olyan azon kor összehasonlítása, mint a jelen. Most is valahol ezek a problémák: a szakszerű borkészítés hiánya, higiéniai problémák, a nem megfelelő fogyasztói közeg.

– A különbség abban lehetett, hogy Beregszász, annak szőlővel bíró polgárai elsősorban saját maguknak termeltek lág hullámú nedűt, a tokajiak pedig exportra?

– Itt is voltak a XIX. század második felében kiváló szakemberek: gróf Schönborn Ervin, Jobszty Gyula, Guthy Ferenc, Czeiner Nándor és még sokan mások. Ők rendszeresen írtak a *Borászati Lapokba*,

és helyükbe másokat karoltak fel (pl.: ekkor kezdett elterjedni az Olaszrizling).

– És végül lássuk a XXI. századot. A megújuló Tokaj, ahol már a száraz borok súlya szinte ugyanolyan, mint az aszúé vagy a szamorodnié... De a hagyományos fajták korlátozott száma továbbra is előírás, sajátos kötelezettség, ami egyfajta béklyót is jelenthet? Ezzel szemben a beregszászi borvidéken csak a gazdák fantáziája szab határt a fejlődésnek. Ez viszont a két borvidék vonatkozásában a teljes szétfejlődést eredményezheti?

– Jelenleg a Kárpát-medence első számú borvidéke a Tokaj-hegylajai. Ha magyarorról beszélünk egy külföldinek, akkor először a tokaji jut az eszébe, hisz egy olyan bortípust kötnek a nevéhez, ami a világ más borvidégein ma már kevésbé adatik meg. Készítenek máshol is természetes édes borokat,

de a tokaji más, egyensúlyosabb, izgalmasabb, és ami az értékét emeli, az a hosszú eltarthatóság. A száraz borok viszonylag új keletűek Tokajban, sajnos a világon nagyon kevesen fogyasztanak természetes édes borokat, ezért a fenntarthatóság is az egyik oka, hogy a borászatok a száraz borokra nagyobb hangsúlyt fektettek az elmúlt években.

Azt tapasztaljuk, hogy egyre jobb Furmintok és Hárslevelűk jelennek meg a piacon száraz kategóriában. Kiváló adottságok, területek jellemzik a borvidéket, és úgy gondolom, hogy a Hegylajai termelt Furmint a világ egyik legjobb fehérborát képes adni, de megőrizték a hagyományokat úgy a fajtaösszetételben, mint az aszúkészítésben, sőt egy magasabb szintre emelték.

– A történetünk majdnem hasonlóan ért véget, hisz a két borvidékre a legnagyobb csapást a kommunista éra jelentette – folytatja beszélgető partnerem. Tokajban és a Beregvidéken is felváltotta a minőségi borkészítést a mennyiség hajszolása, és ez hosszú időre rájuk nyomta a bélyegét. Tokajnak nagy szerencséje volt, hogy megőrizték a hagyományos fajtákat, illetve a vidéken maradtak szakemberek, és Magyarországon folytatódott kertész, szőlész, borász felsőoktatási és szakmunkás képzés. A rendszerváltás után Tokajnak ebből a szempontból könnyebb dolga volt, hisz nem telepítettek a Furmint



összegezték az évjáratokat, Czeiner a vidék történelméről is írt, jelentettek az aktuális borákról. A gróf területei átfedésben voltak II. Rákóczi Ferenc egykori termőhelyeivel, például: Kerek-hegy, Bocskor, Kalmár; ő már nem csak saját részre termelte a szőlőt, hiszen egy hatalmas területtel bírt. Azt viszont le kell szögezni, hogy kevés ilyen nagybirtok volt a vidéken. A borok saját fogyasztásra is készültek, illetve a kocsmáknak nagyon fontos szerepük volt. A XIX. század végén Lehoczky 370 kocsmát jegyez Bereg vármegyében. A csemege-szőlő nem tudott olyan szinten elterjedni a vidékünkön, hogy befolyásolta volna a borkészítés helyzetét. A filoxeravész után is inkább borszőlő fajtákat telepítettek, csak a fajtaösszetétel változott. Egyes autochton szőlőfajták a háttérbe szorultak, mint például a Piros Bakator vagy a Beregi rózsás,

helyére Izabellát, a borokat hivatalosan kezdhették el forgalmazni, a magyar állam és az EU pedig támogatta a gazdákat a szőlőültetvények korszerűsítésétől a modern borászatok felépítéséig.

Beregvidéken sajnos rosszabbul alakult a történelem. A hagyományos fajtáinkat nagy részben kivágták, vannak olyanok, amelyek teljesen eltűntek a vidékünkéről. A területek nagyobb részét direkttermőkkel ültették be, mint az Izabella vagy a Noah. Ha mindez nem lett volna elég, egy szaktudás nélküli, inkompetens vezetői réteget raktak az állami kézben lévő szőlőterületek élére, ami abból is látszik, hogy 1965-ben a megyében 17 200 ha volt a szőlőterület nagysága, ami '68-ra, tehát három év alatt 13 200 hektárra csökkent.

A Gorbacsov által elrendelt szesztilalom jelentős kivágásokkal járt, majd a rendszerváltás után elhanyagolt, szakszerűtlenül gondozott, rengeteg tökehiánnyal bíró területet örökölt meg az utókor. Már ha volt valaki annyira szerencsés, hogy tudott földet privatizálni. A mai képünk a Beregvidéken: lepusztult teraszok, műveletlen területek. Ezek alól kivételt képez néhány nagyüzem-

mi borászat és az a maréknyi, többnyire magyar családi borászat, melyek 30 évvel a rendszerváltás után igyekeznek megtar-

távol áll Kárpátalján jelenleg a borkészítés attól, mint amit Tokaj-hegyalján művelnek, és itt elsősorban a minőségre gondolok.



tani a hagyományokat, és megpróbálják ott folytatni, ahol a minőségi borkészítés megszűnt. Nagy kihívás, hiányzik a szakképzett munkaerő, a tapasztalat a hagyományos szőlőfajtáinkkal kapcsolatosan, illetve a továbblépést folyton akadályozza az anyagi töke szinte állandósult hiánya. Ukrajna függetlenné válása után sem kaptak a kisüzemi borászatok támogatást az államtól. A jelenleg hatályos bortörvény idejét múlt, és sok pontban a szovjettal egyezik meg. Nagyon

Tehát ebből a hátrányból kell feltornáznunk magunkat, és egyfajta motivációt jelent számunkra az a tudat, hogy valamikor hasonló minőségű borok születtek a Beregvidéken, mint Tokaj-Hegyalján. Van tehát kikhez igazodni, kiknek a nyomába lépni. Ennél nemesebb, embert próbáló feladatot nem is tudok elképzelni a ma Kárpátalján tevékenykedő szőlész-borász nemzedékek számára.

Kovács Elemér

Népetimológia kárpátaljai ízekkel

Max az elemelesten vattás teát szűröcsöl

Nyelvészeti tanulmányaik során a diákok hamar megtanulják, hogy a népetimológia nem mai jelenség. Ezt a klasszikus példák is igazolják: a dán fővárost már a reformkorban is Kappanhágóként emlegették, a svéd fővárosnak pedig a kevésbé iskolázott környezetben Istókhalma volt a neve.

Sokan még jól emlékeznek rá, hogy 2004-ben, amikor Magyarország belépett az Európai Unióba, az első időkben igencsak nehézkesé vált a határon át irányuló közlekedés. A kárpátaljai magyar külképviseleteken sokáig csak egyszeri vízumot állítottak ki, a mi pénztárcánkhoz viszonyítva azt is komoly pénzért. Szerencsére hamarosan jött a többszöri átlépésre jogosító vízum. A lényeg: éveken át a vízum, konkrétan a schengeni vízum komoly szerepet játszott az életünkben. Ebben az időben Magyarország Beregszászi Konzulátusát egy Csengeri János nevű diplomata irányította. A külképviseleten az ügyfeleket fogadó ablakoknál ülőknek egy idő után feltűnt, hogy a kérelmezők egy része így fordult hozzájuk: – Itt lehet csengeri vízumot igényelni?

Mint korábbi cikkünkben már említettük, a kommunikáció során az érintettek

számára az a leglényegesebb, hogy a szó motivált, tehát világos jelentésű legyen. Kárpátalján – sokakkal együtt ez engem is meglepett – vannak számosan, akiknek a maszk, esetünkben a Covid-járvány megfékezésére rendelt orrot-szájat elfedő anyag jelentése kevésbé motivált, mint a férfinevként több európai nyelvben is népszerű Max. Így tehát nem meglepő, hogy ma már jónéhány, főként a nagydobronyi tájegységhez tartozó községben az üzletbe, patikákba belépők közül többen nem szájmaszkot kérnek, hanem nemes egyszerűséggel így köszöntenek be: – Tessék mondani, max van?

A szláv népekkel való együttélés folyamatos forrása a szavak félreértelmezésének. Beregszász északnyugati negyedében, az egykor különálló Beregardó községben a szovjet éra évtizedeiben sokáig működött a Fogyasztási Szövetkezet Készletezési Hivatala, amelyet oroszul Zagotkontorának neveztek. De hellyel-közzel így hívták azt az itt lakó magyarok is. Mivel a szó első fele jónéhány magyar számára nem mondott semmit, elterjedt (a)zállatkontora név használata is.

Talán az, aki csupán az iskola néhány osztályát járta ki, és jószerivel írni és olvas-

ni sem tanult meg rendesen, így a benzin szót sem írta le életében egyszer sem, annak, meglehet, így hangzik a legismertebb üzemanyag neve: brenzlin. Mindenesetre a badalói és a környékbeli roma közösségben igen elterjedt ez a szóalak. Mint ahogy erre felé az emelesen házat sem így mondják, hanem úgy, hogy elemeles. A gonosz nyelvek szerint ennek egyszerű a magyarázata: az elemel szóalaknak igenis van értelme.

A vattás tea szerintünk igazi szóértelmesítés, melyet a csongori cigányok találtak ki a filteres tea helyett. S végül álljon itt egy igazán megmosolyogni való történet. A viski cigányok régi jó szokásukhoz híven karácsonykor felkerekednek, hogy a házakba bekopogva kántáljanak. A Mennyből jöttem tihozzatok kezdetű ének szintén a repertoárjuk szerves részét képezi. Ennek sora a továbbiakban így folytatódik: „Íme jó híreket hozok, megszületett az Úr Jézus. A kis Jézus olyan ékes, e világra kellemetes”. Nos, a roma közösség tagjai nem igazán tudtak mit kezdeni az „ékes” szavunkkal, így karácsonykor ajkukról így szól a kisdédet magasztaló ének: „a kis Jézus olyan étkes”.

Szépreményi Kristóf

Öltönyöm tragédiája

Az egész úgy kezdődött, hogy egy napon anyám bejelentette, öltönyt kell venni ennek a fiúnak, mármint nekem. Mert bármikor jöhet egy lakodalom vagy temetés, ahová fel kell öltözni.

A hatvanas évek második felében jártunk, amikor szinte mindenki szegény volt, mint a templom egere. Egy kis kárpátaljai faluban, Ráton éltünk, a szüleim nevetségés fizetésért tanítottak, de egyáltalán nem lógunk ki a sorból. Emlékszem, nekem volt először bőr focilabdám, nagyapám vette a tizedik születésnapomra, és a barátaim mind úgy néztek rám, mint egy Krőzusra.

Igazi öltönyük, persze, nekik sem nagyon volt, mert ha felveszel valami szövénadrágot és hozzá olyan zakót, amilyen éppen van, azt aligha lehet öltönynek nevezni. Ezért aztán némi izgalommal vártam a vásárlás megejtését, már el is képzeltem magam mint komoly férfiembert. Nyilván a faluban nem lehetett öltönyt venni, a kereskedelmi ágazatot egyetlen élelmiszerbolt képviselte, melyben általában még a legalapvetőbb dolgokat sem lehetett beszerezni, ezért egy délután bevonatoztunk Ungvárra.

A vásárlás nem tartott sokáig, egyetlen olyan konfekcióöltöny volt, melyet, ugyan komoly fenntartásokkal, de rám lehetett adni, ám öltönynek öltöny volt, még akkor is, ha tervezője mindvégig részeg lehetett az alkotó folyamat során, és egyébként is lötyögött rajtam egy kicsit. Én nagyon elégedett voltam vele, főleg, hogy otthon fel kellett próbálnom, megmutatnom az egész családnak, melynek tagjai elismeréssel veregették a vállamat, és többször is elmondták, immár igazi férfi, sőt úriember vagyok.

Alig vártam a vasárnapot, hogy megmutathassam új büszkeségemet a barátaimnak. A faluban nem nagyon volt szórakozási lehetőség, vasárnap délután a férfiak nagy része a bolt mögötti üres területen kuglizott vagy kártyázott, a fiatal fiúk serényen állígtatták nekik a bábut egy kis borrával reményében. A helyet elsősorban stratégiai fekvése tette igazán alkalmassá erre a feladatra, mert a szomszédban volt a kocsmá, így bármikor el lehetett szalajtani valakit egy kis utánpótlásért, ha kifogyóban voltak a sörkészletek.

A többi gyerek és fiatal ilyenkor kiöltözve sétálgatott a faluban, persze lányok és fiúk külön-külön, bár a rámenősebb legénykék feltűnően sokat legyeskedtek a lányok körül. A sétát néha megszakították, mert betértek egy-egy pajtásukhoz megpihenni, ahol legtöbbször finom süteménnyel is megvendégelték őket. És erre az egész programra az idősebb, illetve középkorú

asszonyok tették fel a koronát, akik vasárnap délutánonként kiültek a szinte minden ház előtt felállított padokra, ahol jól kibeszélték a fiatalokat, ki hogy öltözik, ki kibe szerelmes (stb.), de olykor még a korosabbakat is.

Szóval úgy gondoltam, hogy a vasárnap délután nekem is kitűnő alkalom lesz az új öltöny bemutatására. Meg is kérdeztem anyámat, felvehetem-e, ő pedig teljes mértékben átérezte izgalmam, és áldását adta a dologra.

Én akkoriban tanultam biciklizni. A gyerekbiciklit persze hírből sem ismertük, mindenki a felnőtt kerékpáron tanult meg tekerni, és bár általában megszenvedett vele, előbb-utóbb sikerrel vette az akadályt. Talán nem teljesen véletlen, hogy elfelejtettem anyámnak megemlíteni, én a biciklivel megyek bemutatni az új öltönyömet.

A házunk előtt egy öles árok volt, melynek nyáron általában csak az alján

állt egy kis víz, viszont majd félméteres fekete iszap rejtőzött alatta. Kitoltam hát apám férfibiciklijét a kapun, megálltam a kishídon, ráléptem a pedálra, és jó nagy lendületet vettem, hogy át tudjam emelni a lábamat a vázon. Ebben a pillanatban a nadrágom, melynek elég széles szára volt, beakadt az ülésbe, mire én rántottam egyet, amivel átestem rajta, egyenesen hassal az iszap kellős közepébe, a bicikli meg hanyatt vágta magát a hídon.

Ott hasaltam az iszapban, de amikor észrevettem, hogy a szomszéd kapu előtt üldögélő asszonyok a megmentésemre akarnak sietni, szégyenemben kiugrottam az árokból, beszaladtam az udvarra, és becsaptam magam mögött a kiskaput. Aztán tétova léptekkel elindultam a bejárati ajtó elé.

Ahogy bekanyarodtam a ház sarkánál, rövid, de rettentő sikoltást hallottam. Felnéztem. Soha nem felejttem el anyám döbbsét és rémült arcát a nyári konyha ajtajában, amint bámulta azt a szutykos kis krampuszt.

A lázadó szőrzet

A dolog valamikor a hetvenes évek végén esett meg az ungvári egyetemen, az állandó gyanakvás és bizalmatlanság korszakában, amikor minden és mindenki gyanús volt.

Történt, hogy egyik diáktársam, aki évekkel idősebb volt, mint én, feljebb is tanult, és egyébként is katonaság után vették fel, egy szép kora nyári napon elhatározta, hogy márpedig ő szakállt fog eresztetni. Nevelgette is szépen, ahogy nevelgetni illik, így aztán öszre szép bozontos szőrzet borította az arcát. Hogy szavam ne felejtsem, az egyetem vezetése a fiatalembert mindig is megbízhatatlannak tartotta, egyrészt többféleképpen megfeythető versei miatt, másrészt pedig, mert amikor kissé többet ivott a kelleténél, ami elég gyakran megesett, tett olyan kijelentéseket, amelyeket a proletár internacionalizmus szempontjából elég nehéz lett volna értelmezni.

Eljött az ősz, visszamentünk az egyetemre. Ő elég nagy feltűnést keltett a bozontos szakállával, sőt, mint kiderült, nem csupán feltűnést, hanem gyanakvást is. Előbb csak egy-két tanár szólt rá, hogy vágassa le, de ő erre semmilyen hajlandóságot nem mutatott. Aztán már olyan is akadt, aki megfenyegette, szakállal nem engedi be az órájára. Egyre nyilvánvalóbb volt, hogy szervezett terrorról van szó, amelyet politikai körökből irányítanak. Különösen miután a dékán is behívatta, és erélyesen felszólította a szőrzet eltávolítására. Ő

azonban nem tágitott, váltig állította, hogy neki a szakállhoz igenis joga van.

Arra azonban senki nem számított, hogy egyenesen a pártbizottság elé kerül a szakállügy. Egy napon ugyanis szívélyes meghívót kapott a szervezet következő ülésére. Mint később elmesélte, az általa is ismert tanárok mellett ott ült egy idegen, sőt szemmel láthatóan ő irányította az egész ülést.

Előbb csak kedélyesen faggatni kezdték, hogy mért kell neki annyira az a szakáll, utána egyre határozottabban sürgették, fejtse ki, mik a szándékai a szőrzettel. Hiába mondta, hogy nemcsak neki van arcszörzete az egyetemen, ez őket egyáltalán nem érdekelte. Végül az idegen is megszólalt, egyenesen nekiszegezte a kérdést vagy inkább kijelentést:

– Vallja be, hogy a szakállával tulajdonképpen lázadni akar a rendszer ellen!

A fiatalembert meglepődött, kissé talán meg is ijedt, nem nagyon mert a kérdezőkre nézni, inkább a falat bámulta. És ahogy ott tanácstalanul nézelődött, egyszer csak megakadt a szeme egy képen, mely a kommunista atyákat ábrázolta.

– Lázadni? Dehogyan akartam lázadni! Épp ellenkezőleg!

– Hogyhogy épp ellenkezőleg! – recs-csent rá az idegen.

– Na de elvtársak! – felelte mosolyogva. – Még észre sem vették, hogy Marx, Engels és Lenin elvtársaknak is volt szakálluk? Azért ez nem szép!

Orémus Kálmán

Cserkésztalálkozó Budapesten

Összmagyar öregcserkész találkozó tartottak a magyar fővárosban augusztus végén, sorrendben a XXVII-et. Ahogy a mondás tartja, öreg ember nem vén ember, mit nekünk a megélt sok-sok év a hátunk mögött, deres fejjel, de fiatalos lendülettel láttunk hozzá a négynapos összejövetel megüléséhez.

Első nap: megnyitó, ima, zászlófelvonás. Sajnos mind kevesebben jövünk össze; betegség, pandémiától való félelem, zűrös város világhelyzet – mind-mind riasztóan hat az átlagemberre, ránk, cserkészekre is. A munkácsi Munkácsy Mihály 10. Sz. Öregcserkészcsapatot én képviseltem, mondhatom így, becsülettel. Az ember, aki „onnan” jött. Ez voltam én. Tapssal fogadtak (amúgy késéssel érkeztem). Köszöntésben megnyitottam mindenkit, miszerint Kárpátalján, közelebből Munkácson rend és nyugalom van, az otthon maradtak üdvözlését tolmácsoltam minden egyes résztvevő felé. Foglalkozásunkon Demeter Gábor és felesége, Sárika a dél-

amerikai magyar cserkészéletéről tartottak előadást. Summa summarum, megkérdeztem Gábertől, bár nem tartozott a tárgyhoz: látta-e életben Pelét? Látta. Ők Brazíliából, Sao Paolóból települtek át Magyarországra.

Második nap: nagytiszteletű Ablonczy Zsolt *A református ifjúsági élet és a cserkészlet* címmel tartott nagyon érdekes, magvas előadást. Sokat beszélgettünk az előadás után is. Kapcsolatban áll Horkay László nyugalmazott püspökkel. Dr. Ferenc Mária Ágnes az egészségügyi témában tartott előadást. Sok hasznos ismerettel bővült tudásanyagunk ezen a téren, úgyhogy már ezért is érdemes volt részt venni a találkozón.

Harmadik nap: Forgács István roma-

ügyi szakértő *A cigányság mai helyzete hazánkban* címmel tartott rendkívül érdekes, élvezetes előadott beszámolót. A témaválasztás nagyon időszerű a jelenlegi helyzetben.

Negyedik nap: zászlófelvonás, ima, táborzárás. Ezeken az eseményeken kívül persze volt még esti tábornézés, nótázás, terefere is.

Végül, de nem utolsósorban, megemlítendő az új, 2 éve választott öregcserkész-parancsnok, Ugróczy Gábor neve, aki vezette, koordinálta, irányította Bánki Sándor segédletével az összejövetelt. Köszönet érte nekik!

A cserkészjelszó a régi: Jó munkát! Jövőre, veletek, anyanitt! – ezzel a szlogennel búcsúztunk el egymástól.

**Fedeles Jenő,
Budapest–Munkács**

A képen: Alexander L., Fedeles Jenő, Ugróczy Gábor



Kárpátaljai magyar nagycsaládosok az Országházban

112 kárpátaljai résztvevő, 2 autóbussz, több száz megtett kilométer, 4 különböző program és megszámlálhatatlan őszinte mosoly – ilyen volt számokban kifejezve a 2022. szeptember 2–4. közötti budapesti hétvége a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE) tagcsaládjai számára. Persze valójában sokkal több volt ennél.

Az egész hétvégés program-sorozat több mint 500 embert mozgatott meg Kárpát-medence szerte. A színvonalas rendezvényre nemcsak Magyarországról, hanem Felvidékről, Vajdaságból, Erdélyből és Kárpátaljáról is érkeztek családok. Nagy volt az érdeklődés, hiszen a Kárpát-medencei Családszervezetek Szövetsége (KCSSZ) a két éves járványszünet után immár IX. alkalommal kapott lehetőséget arra, hogy Családi napot szervezzon az Országházban.

A pénteki kalandos utazás után a kárpátaljai csapat első állomása a Fővárosi Nagycirkusz volt, ahol kicsiknek és nagyoknak egyedülálló élményben volt részük. A napi rendszerességű légiriadók és a fáradt mindennapok gondjait rövid ideig elmosta a RAIN – Esőcirkusz című műsor-élmény, amely a békéről és a békéért szól.

A résztvevők a szombati nap első felét az Országházban töltötték. A többszáz fős vendégsereg az Országház lépcsőjén

gyűlt össze. Hornung Ágnes, a Kulturális és Innovációs Minisztérium családokért felelős államtitkára beszédében elmondta: a nemzet jövője a családokban rejlik. Amennyire a családok erősek, annyira erős a nemzet. Köszöntötte a résztvevőket



Márton Zsuzsanna, a KCSSZ elnöke is, majd dr. Varga-Bajusz Veronika, a Tempus Közalapítvány főigazgatója hívta fel a figyelmet a társadalom legkisebb közösségére, a családokra. A megnyitó végén az Óbudai Népzene Iskola növendékei énekeltek, a Tébláb Művészeti Iskola Cinege csoportja dél-alföldi táncokat mutatott be.

A program során minden résztvevő megtalálhatta a korcsoportjának megfelelő lehetőséget. A gyerekeket sok különleges

szórakoztató programmal várták, a felnőttek *A cselekvő nemzetet formáló önkéntesség* című konferencián vehettek részt.

A szakmai program után Márton Zsuzsanna, a KCSSZ elnöke és Regös Judit, a Szülők Háza Alapítvány elnöke együttműködési megállapodást írtak alá, amelyben a KCSSZ vállalja, hogy a határon túli magyar családszervezetek számára bemutatja a Szülők Háza Alapítvány programjait. A program végén Márton Zsuzsanna a KCSSZ tagszervezeteinek önkéntes munkáját elismerő oklevél átadásával köszönte meg. Elismerésben részesült a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete is.

A nap során az épület gyerekektől volt zajos. A családi légkör és a gyerekzsivaj közepette az ember egy pillanatra akár el is felejtette, hol is van valójában. Aztán ráébredt: ez bizony az Országház.

A tartalmas délelőtti program után a nap további része is aktívan telt. Voltak, akik a Magyar Zene Házában látogattak meg az állandó kiállítást, mások a Néprajzi Múzeum nyújtotta lehetőségeket fedezték fel, ám akadtak olyanok is, akik egy-egy rég nem látott családtaggal találkoztak.

Vasárnap a csapat élményekkel gazdagodva indult az országhatárhoz, majd onnan Kárpátalja különböző településeire. A kárpátaljai nagycsaládok utazása a Kárpát-medencei Családszervezetek Szövetségének a támogatásával valósulhatott meg. Köszönjük a lehetőséget!

**Orosz Krisztina,
a KMNE munkatársa**

ELISMERÉSEK

* **Órhidi Lászlót**, a „Pro Agricultura Carpatika” Kárpátaljai Megyei Jótékonyági Alapítvány elnökét **Gróf Széchenyi Imre-díjjal** tüntették ki a Kárpátalja régió és a helyi vállalkozások fejlesztésének elősegítéséért, illetve az „Egán Ede” Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Terv mezőgazdasági fejezetének kidolgozásában játszott szerepéért.

* **Kallós Zoltán Külhoni Magyarságért Díjjal** tüntették ki **Milován Sándort**, a KMKSZ tiszteletbeli elnökét a közéleti-politikai tevékenysége, a kárpátaljai magyar közösség megmaradása, a kárpátaljai magyar tannyelvű oktatás fejlesztése érdekében végzett több évtizedes, kiemelt jelentőségű, áldozatos munkája elismeréséül.

* A **Magyar Érdemrend középkeresztje a csillaggal** kitüntetésben részesült az ugocsai Sásvár szülöttje, **Lator László**, a nemzet művésze, Kossuth- és József Attila-díjas költő, műfordító, esszéista, a Digitális Irodalmi Akadémia alapítója a nemzet szolgálatában, az ország fejlődésének elősegítésében, a haza érdekeinek előmozdításában és az egyetemes emberi értékek gyarapításában végzett kimagasló, példamutató tevékenysége elismeréséül.

* Augusztus 20-ai nemzeti ünnepünk alkalmából Novák Katalin, Magyarország köztársasági elnöke magas állami kitüntéseket adományozott kárpátaljai személyeknek.

Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült **Komári Ibolya**, a KMKSZ Kisbégányi Alapszervezetének elnöke, a Kisbégányi Gimnázium igazgatóhelyettese; **Ráti Éva**, a Nagydobronyi Napsugár Óvoda pszichológusa, a Nagydobronyi Református Líceum korábbi igazgatója; **Seres János** lelképásztor, a Péterfalvai Református Líceum lelkészigazgatója, **Takár Károly** (Katyó), a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség nyugalmazott munkatársa.

Magyar Ezüst Érdemkeresztet vehetett át **Horkay Mária** nyugalmazott könyvelő, a KMKSZ Jótékonyági Alapítvány munkatársa; **Kocsis Mária**, a Beregszászi Bethlen Gábor Líceum magyartanára; **Magyar Vita**, a Karáczfalvai Sztojka Sándor Görögkatolikus Líceum igazgatója.

JÚNIUS

Június 5. Kovács Vilmos születésének 95. évfordulóján online hirdette ki a VII. Internetes Vers- és Prózamondó Verseny eredményét a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT). Idén 96 fiatal küldte be pályamunkáját. Az internetes versmondó verseny videói a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság YouTube-csatornáján elérhetők.

Június 10. A kárpátaljai fiatalok pályaválasztását megkönnyítő és Kárpátalját népszerűsítő programot valósított meg a Könyvsziget Civil Szervezet. A *Maradj itthon!* program célja az volt, hogy felhívják a figyelmet a szülőföldünkön található lehetőségekre, legyen szó továbbtanulásról, szakmaválasztásról vagy munkalehetőségről. Az ismeretterjesztő kiadvány, a Momentum Doctorandus jóvoltából, online bárki számára elérhető a Kárpátaljai Tudományos Adatbankban.

Június 10–12. Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete idén is megszervezte többnapos biciklitúráját, a Szatmár-Beregi körtúrát. A 22 fős társaság Asztélyból indult útnak, majd a határátlépést követően az első úticélnál, a Tarpai kilátónál és templomnál pihentek meg. Az estét már Tivadarban, a szálláshelyükön töltötték. Másnap 40 kilométernyi bicikliúttal várt rájuk. Az első megálló a Penyigei Lékvarium volt, majd ebéd után újra biciklire szálltak, és meg sem álltak Fehérgyarmatig. Innen a következő állomásuk a túristavándi vízimalom volt, majd tekertek tovább Szatmárcsekére és Nagyarra. Az egész napos körtúra végállomása újra a tivadari szálláshely volt. Vasárnap reggel a

résztevők lelki útavalót vettek magukhoz az istentisztelet alkalmával, majd hazaindultak.

Június 10–12. A Keleti-Kárpátok lábánál található Vadvolgy Panzió 2018 óta van a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesületének (KMNE) birtokában. A családi hely évek óta ad otthont a családi programoknak, baráti társaságoknak, többnapos rendezvényeknek. A panzió a háború kitörése óta sem volt üres: 4 hónapon keresztül olyan ukrán családok számára adott biztonságos menedéket, akik kénytelenek voltak elhagyni otthonukat.

A panzió a nyári időszakban továbbra is várja vendégeit, ezért elengedhetetlen a nagytakarítás. Ennek okán a KMNE idén már harmadik alkalommal szervezte meg az önkéntes hétvégét. 5 család segédkezett abban, hogy a panzió minden érdeklődő számára igényes és kényelmes legyen. A hétvégi munka mellett a természetközeli és gyermekbarát helyszín lehetőséget adott a családok számára a kikapcsolódásra is.

Június 11. Levendulás foglalkozást szervezett a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet a Nagyberegi Tájháznál. A programra az Ungvári 10. Számú Dayka Gábor Középiskolából érkeztek fiatalok, akik gyógynövényekből készített limonádézással egybekötött kézműves foglalkozáson vehettek részt. Megismerkedtek a levendulával, mentával, citromfűvel és egyéb gyógynövényekkel.

Június 15. Ünnepélyes tanévzáró keretében vehették át szakképzési okleveleiket a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Egán Ede Szakképzési Centrumának

végzős diákjai a Mátészalkai Szakképzési Centrum Déri Miksa nevű szakképző iskolájában. A kétéves képzést lezáró sikeres szakvizsgák után 114 kárpátaljai fiatal kapott oklevelet. A diákok a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Egán Ede Szakképzési Centrum nagydobronyi, beregszászi és tiszpéterfalvi képzési helyének, s egyúttal a Mátészalkai Szakképzési Centrumnak a tanulói, akik duális képzési rendszerben sajátították el választott szakmájuk ismereteit gépjármű-mechatronikai technikus, informatikai rendszer- és alkalmazás-üzemeltető technikus, kozmetikus technikus, fodrász, elektronikai műszerész, szakács szaktechnikus és villanyszerelő szakon. A diákokat Magyar János, a Déri Miksa Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium igazgatója és dr. Orosz Ildikó, a Rákóczi-főiskola elnöke köszöntötte. Végül az igazgatók átnyújtották a diákoknak a szakképesítést igazoló okleveleket és tanúsítványokat, valamint a kiemelkedő tanulmányi- és sporteredményekért odaítélt dicséző okleveleket és jutalmakat.

Június 17. 2021 szeptemberétől nyitotta meg kapuit a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola által alapított P. Frangepán Katalin Gimnázium Beregszászi Bázisóvoda, a főiskola gyakorló óvodája. Az intézmény idén első alkalommal bocsátotta útjára az immáron iskolássá érett gyermekeket. A 30 fős csoportból 18-an búcsúztak az óvodától. Az ünnepséget Sztankovics Szilvia, az óvoda vezetője nyitotta meg. Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke köszöntötte a jelenlévő pedagógusokat, szülőket és gyermekeket. A szülők nevében Gál Adél mondott köszönetet. Az ünnepség után minden ballagó óvodás oklevelet, valamint egy iskolakezdésre összeállított, tanszereket tartalmazó csomagot kapott.

Június 19. Honfoglaló ősinkre emlékeztek a Tiszacsomai Honfoglalási Emlékparkban. Köszöntőbeszédet mondott Sin József, a KMKSZ Beregszászi Középszintű Szervezetének elnöke, Szűrös Mátyás beregszászi magyar konzul. Ezt követően a jelenlévők megkoszorúzták a központi emlékművet, valamint Árpád vezér és Szent István király szobrát.

Június 23. A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete még 2017-ben indította útjára a MunKaland nevet viselő programot gyermekek számára. A program célja, hogy a gyerekek megismerkedhessenek a különböző szakmákkal, saját tapasztalatot szerezzenek, hogy a későbbiekben, a pályaválasztáskor valós élményeik legyenek, akár kedvet kapjanak a megtekintett szakmákhoz. Az alkalmak során a résztvevők ellátogatnak egy-egy intézménybe, műhelybe, érdekes helyre, hogy megismerkedhessenek a szakma rejtelmeivel. A mostani alkalommal a résztvevők a beregardói Hegyalja levendulamezőt tekinthették meg, majd a levendula számos felhasználási módjával ismerkedhettek a beregardói Perényi Kultúrkúriában tartott foglalkozáson, ahol Kokas Erzsébet, ►

■ a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanára gyermekjátékokat és népi énekeket is tanított a fiataloknak.

Június 26. – július 3. Idén rendhagyó módon, Sátoraljaújhelyen, a Rákóczi-táborban tartották meg a Kárpátaljai Népzenei, Néptánc- és Kézművestábort, amelyben a Hagyományok Háza Hálózat – Kárpátalja mentorprogramjában részt vevő együttesek, a kárpátaljai zenekarok, a folkműhelyek növendékei vettek részt. A táborban egy héten keresztül közel ötszáz kárpátaljai fiatal táncolt, énekelt, zenélt és kézműveskedett. Akárcsak az elmúlt években, most is kiváló anyaországi szakemberek foglalkoztak a fiatalokkal. A zenészeket Pál István Szalonna és bandája oktatta. Farkas Fanni és párja, Kiss Balázs a táncszekciót vezették. Emellett a beregszászi színház *A helység kalapácsa* című előadását is megtekinthették a táborozók, valamint Szalonna és Bandája koncerttel is várta őket. A záró alkalomra Szilágyi Péter, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkára is ellátogatott, aki a résztvevőket kitartásra buzdította.

JÚLIUS

Július 1. A beregszászi református templomban került sor a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) tanévzáró és diplomaátadó ünnepségére. Alapképzésben 137, mesterképzésben 48 végzős hallgató kapta kézhez oklevelét. Orosz Ildikó, a II. RF KMF elnöke és Rácz Béla tudományos-oktatási rektorhelyettes átadták a szakonként felvonuló végzősök diplomáit. A diplomaátadó végén a történelmi egyházak képviselői áldást kértek a jelenlévőkre.

Július 3–10. Egyhetes alkotótábort szervezett a nyíregyházi székhelyű Kárpátok Művészeti és Kulturális Egyesület (elnöke Öry László) Tiszapéterfalván. A magyarországi és kárpátaljai képzőművészek összefogásából alakult egyesület idén ünnepli fennállásának tizenötödik évfordulóját, s ennek apropóján született meg *Ecsettel a békeért* címmel a kárpátaljai alkotótábor ötlete is. Az alkotótáborban részt vett Andrij Csebikin (Kijev), Angyalossy Sándor (Munkács), Borisz Kuzma (Ungvár), Erfán Ferenc (Ungvár), Homoki Gábor (Tiszapéterfalva), Ihor Lucenko (Munkács), Jurij Selevickij (Munkács), Kopriva Attila (Munkács), Matl Péter (Munkács), Olekszandr Zsilcov (ideiglenesen Munkácson tartózkodó, Donyeckből majd Kijevből menekült művész), Szerhij Biba (Ungvár), Szerhij Lakatos (Munkács), Villásek Tibor (Munkács), valamint a fotográfus Andrej Avdeenko (Kijev). A tábor kurátora Kopriva Attila volt.

Július 4–9. A „GENIUS” Jótékonsági Alapítvány („GENIUS” JA) második alkalommal szervezte meg verstáborát, amelynek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Szakgimnáziuma adott otthont. Az ötnapos táborban a résztvevőkkel Gál Natalia, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színművésze, Kudlotyák Krisztina,

a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Szakgimnáziumának oktatója és Mónus Dóra, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház segédszínésze foglalkoztak.

Július 8. Átvehették diplomáikat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Szakgimnáziumának diákjai. Az ünnepségnek hagyományosan a beregszászi római katolikus templom adott otthont. A rendezvény ökumenikus istentisztelettel vette kezdetét. Igét hirdetett Molnár János, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye püspöki helynöke, a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség plébánosa, Zán Fábián Sándor, a Kárpátaljai Református Egyház püspöke, valamint Marosi István görögkatolikus parókus, a főiskolai lelkeszség lelkipásztora. Soós Katalin, a szakgimnázium igazgatója foglalta össze az elmúlt tanévet. Köszöntő beszédet mondott Szilágyi Péter nemzetpolitikaért felelős helyettes államtitkár. Átadták az év diákja kitüntetését, mely díjat idén Szilágyi Péter hallgató vehetett át. Ezután következett a végzős diákok fogadalomtétele, a diplomák átadása. A rendezvényen Orosz Ildikó, a Rákóczi-főiskola elnöke mondott zárszót.

Július 11–15. 27. alkalommal rendezték meg a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség égisze alatt működő Mikes Kelemen Alkotótábort, közismertebb nevén a jurtatábort a Karácsválvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Liceumban. Kész Margit, a tábor főszervezője vezetésével magyar hagyományokat és történelmet előtérbe helyező programokat biztosítottak a 35 résztvevő fiatalnak.

Július 12. Megtartották az Ungvári Nemzeti Egyetem (UNE) Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetének (UMOTI) diplomaosztó ünnepségét. A viszontagságos körülmények ellenére összesen 50 frissdiplomást bocsátott ki az intézmény az idén. Közülük most 31-en kapták meg az alapképzés elvégzését igazoló oklevelet. Köszöntő beszédet mondott Imre Gyula, az UNE UMOTI tanulmányi és nevelési igazgatóhelyettese, dr. Spenik Sándor, az intézet igazgatója. Potápi Árpád János, Magyarország Miniszterelnökségének nemzetpolitikáért felelős államtitkára videóüzenetben köszöntötte a végzősöket. Köszöntötte a frissdiplomásokat továbbá Bacskai József, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulja, Ljáh Sándor, a Kárpátaljai Megyei Katonai Közigazgatás Nemzetiségi és Vallásügyi Főosztályának vezetője, valamint Braun Éva, a Kárpátaljai Pedagógus-továbbképző Intézet magyar nyelv és irodalom szakos módszertan- és Magyar Filológiai Tanszék nevében dr. Zékány Krisztina, a Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék nevében pedig dr. Zubánics László tanszékvezető búcsúzott a hallgatóktól.

Július 15. Felavatták Ungvár 51. miniszobrát. 2022-ben ez az első miniszobor, amelyet kihelyeztek a megyeszékhelyen. Ezúttal Roman Murnik szobrászművész a népszerű csehszlovák mesefilmhőst, a Kisvakondot (Krtek) formázta meg bronzból

Július 17. Csendes koszorúzással emlékeztek a kárpátaljai magyarság képviselői a Rákóczi-szabadságharc első győztes csatájának 319. évfordulójára a KMKSZ szervezésében. A résztvevők a tiszaujlaki egykori Sóház falánál és a Tiszabökény-Tiszabecs-Tiszaujlak határában álló turulmadaras emlékműnél tették tiszteletüket. Az eseményen jelen volt és koszorúzott mások mellett Bacskai József, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulja, Gyebrár István, a beregszászi konzulátus misszióvezetője, Barta József, a KMKSZ alelnöke, a megyei tanács képviselője, Zubánics László, az UMDSZ elnöke, Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke, Orosz József, a Tiszapéterfalvi Kistérség polgármestere, továbbá a megyei tanács, a civil szervezetek képviselői.

Július 17. Égermezőn, a Boveár-kútnál emlékeztek meg a Rákóczi-szabadságharc első győztes csatájáról, valamint II. Rákóczi Ferenc fejedelemről a KMKSZ Felső-Tisza-vidéki Középszintű Szervezete Sari József elnök vezetésével. A megjelentek elhelyezték az emlékezés koszorúit, és ittak a kút forrásából. A kutat 2020-ban újjátarta fel a KMKSZ megyei szervezete a magyar kormány támogatásával.

Július 25. A „GENIUS” Jótékonsági Alapítvány ötödik alkalommal szervezett sporttábort a kárpátaljai általános- és középiskolások számára. Vizauer Árpád, a tábor szakmai felelőse, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanára és edzője vezetésével a táborban negyven 12–17 éves tanuló vett részt 27 különböző településről és 25 tanintézményből. A helyszínt a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és annak Szakgimnáziuma biztosította.

Július 27. Idén is megszervezte gitártáborát a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye Szent Márton Egyesülete. A XIX. Kárpátaljai Keresztény Gitáros Tábornak ez alkalommal a Karácsválvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Liceum adott otthont. A programra 40 fiatal érkezett Kárpátalja egész területéről. Megyesi László, az egyesület vezetője, főszervező elmondta: a tábor kikapcsolódási és tanulási lehetőséget nyújt a gyerekeknek, emellett az egyházi szolgáltatások utánpótlás-képzését is biztosítja.

Július 30. Hosszú kényszerpihenő után újra útnak indultak a kárpátaljai hazajárók. Az egyesület gyalogtúrát szervezett a Szinevérihágó fölé magasodó Kamjanka (1578 m) hegycsúcsra. A kaptatókkal, köténgerrel, sűrű fenyvesszel nehezített 13 km-es túrát 37-en teljesítették. A túravezető Vezsdel László, a Kárpátaljai Hazajáró Egylet titkára volt.

AUGUSZTUS

Augusztus 1–6. A „GENIUS” Jótékonsági Alapítvány 12. alkalommal szervezte meg a Jankovics Mária Alkotótábort, amely során a gyerekek művészetek iránti hajlamát az alábbi szakemberek fejlesztették: Kulin Ágnes, a tábor szakmai felelőse, festőművész, a Révész Imre Társaság

elnöke, id. Hidi Endre, szobrász, keramikus, a Révész Imre Társaság egyik alapító tagja, Kutasi Csaba, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola művészeti részlegének laboránsa, Kovács (Nagy) Gyöngyi beregszászi kézműves, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanára és Néger Krisztina, a „PADIJUN” Kárpátaljai Megyei Ifjúsági Tehetséggondozó és -fejlesztő Palota dekorációs, ajándéktárgy-készítő és formatervező szakkörvezető tanára. A táborozók a tematikus és fakultatív foglalkozások mellett múzeumpedagógiai foglalkozáson vehettek részt a Tiszapéterfalvi Képtárban.

Augusztus 4–7. Nyolcadik alkalommal került megrendezésre a Kulturális Filmek Fesztiválja. A rendezvénynek idén is a Borosod-Abaúj-Zemplén megyei Tállya település adott otthont. A filmfesztivál díjátadóján a TV21 Ungvár hét munkatársa is elismerésben részesült. A szakmai zsűri által értékelt 20 alkotás közül hármat a TV21 Ungvár munkatársai készítettek, amelyek mindegyike különdíjban részesült. Debreceni Kamilla és Balla Béla *Sárba ragadva* című alkotása pedig a megmérettetésen kiérdemelte a második helyezettnek járó díjat. A kisfilm a nagydobronyi id. Hidi Endre keramikus életét és munkásságát mutatja be.

Augusztus 8–12. A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány 2022-ben nyolcadik alkalommal hirdette meg Kárpátalján a népzene- és néptánc tehetséggutatót „Szól a fülemüle!” címmel. A program tehetséggutató seregszemlével vette kezdetét, amelyet egy 30 órás képzés követett. A képzésen helyi és magyarországi jeles szakemberek oktattak. A program szakmai referensei a Hagyományok Háza Hálózat kárpátaljai kirendeltsége képviselőiben Váradi Enikő, valamint a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány képviselőiben Kepics Andzselika voltak.

Augusztus 13. A Kárpátaljai Hazajáró Egylet gyalogtúrát szervezett a Borzsa-havas vonulatának legmagasabb hegyére, a 1681 méter magas Asztagra (Sztoj). A túravezető Vezsdel László volt.

Augusztus 15–19. A magyar mint idegen nyelv elsajátítását ösztönző ötnapos nyári tábor szervezett 7–16 év közötti gyerekek számára a Munkácsy Mihály Magyar Ház. A foglalkozásokon Pfeifer Anita, a Munkácsy Mihály Magyar Ház kulturális menedzsere irányításával a 45 résztvevő interaktív órák keretében csiszolhatta magyar nyelvtudását, bővíthette szókincsét, s ismerkedhetett magyar népdalokkal, mondókákkal, a magyar néphagyományokkal, valamint népi játékokkal és hangszerekkel. A tanórákat Erdős Andrea pedagógus és Mészár Karina, a Munkácsi 3. Számú II. Rákóczi Ferenc Középiskola tanára vezette. A táborba 90%-ban teljesen ukrán anyanyelvű családokból érkeztek a gyerekek, akik valamilyen szinten különórán vagy más helyszíneken tanultak vagy jelenleg is tanulnak magyar nyelvet.

Augusztus 19. A Tiszabökönyvel egybeolvadt Tiszafarkasfalva területén található a Tiszaháti Tájélmúzeum, a volt Fogarassy-kastély,

annak egykori római-, most görögkatolikus kápolnája, ahol a Tiszaháti Tájélmúzeum és a Tiszabökönyi Római Katolikus Egyházközség szervezésében lezajlott a II. Tiszaháti Szent István-napi Ünneptétel, az új kenyér megszentelése. A *Himnusz* elneklését követően, illetve Vince Elvira Hanni alkalomhoz illő versmondása után Szakadati Rita, a Tiszaháti Tájélmúzeum igazgatója köszöntötte a megjelenteket. Ünnepi köszöntőt mondott dr. Oroszi József, a Tiszapéterfalvi Kistérség polgármestere, Szűrös Mátyás beregszászi magyar konzul, dr. Zubánics László történész, az Ungvári Nemzeti Egyetem docense, az Ukrán Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) elnöke. Dr. Dupka György író, történész, a Magyar Értelmségiek Kárpátaljai Közösségének (MÉKK) elnöke, a KMMI igazgatója, a Tiszabökönyi Római Katolikus Egyházközség Egyháztanácsának világi elnöke és a Szolymai Emlékparkbizottság titkára ugyancsak megosztotta gondolatait a megjelentekkel. Weinrauch Mária ferences atya, a Tiszabökönyi Árpád-házi Szent Erzsébet Római Katolikus Plébánia kormányzója is szolt az egybegyűltekhöz. Kobrin Mihály tiszabökönyi és tiszapéterfalvi református lelkész tartott rövid szentbeszédet. Majd Kótonovics István tiszabökönyi görögkatolikus áldozópap és Iván Gábor nevetlenfalui görögkatolikus parochus megszentelték az új kenyeret. Az ünneptétel zárásaként megkoszorúzták a tájmúzeum területén felállított, I. (Szent) István emlékére emelt kettős keresztet.

Augusztus 20. A Tiszacsomai Görögkatolikus Egyházközség – Kárpátalján egyedülálló módon – Szent István király ereklyéjét őrzi. A templomban minden év augusztus 20-án búcsú keretében megemlékeznek Szent Istvánról és a magyar állam megalapításáról. A Beregszászi Magyar Görögkatolikus Esperesi Kerület jelenlévő papjai, Demkó Ferenc helynök, helyi parókus, Csirpák József salánki és Kótonovics István tiszabökönyi áldozópapok imádkoztak együtt a hívekkel. István atya mondott szentbeszédet. Az ünneptét megtisztelte jelenlétével dr. Erdei Péter, Magyarország Beregszászi Konzulátusának vezető konzulja.

* A Tiszacsomai Honfoglalási Emlékparkban szervezett csendes megemlékezést a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség. Az eseményen többek között részt vettek Sin József, a járási szervezet elnöke és Babják Zoltán, a Beregszászi Kistérség polgármestere, akik elhelyezték az emlékezés koszorúit a park közepén álló kopjafa, valamint a Szent Istvánt és Árpád vezért ábrázoló fából készült szobrok elé.

* A háborús időszak ellenére a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség méltóképpen ünnepelte meg államalapító szent királyunk emléknapját. A római katolikus templomban Molnár János beregszászi esperes-plébános celebrált szentmisét. Minden évben az ünnephez társul a kenyéradás is, valamint a megáldott kenyerek szétosztása. A cipókat idén is a beregszászi Szerb Pékség

biztosította. A kenyérsztás után a jelenlévők megkoszorúzták a templomudvarban található Szent István-mellszobrot.

* Aknaszlatinán a helyi templombúcsú alkalmával, majd koszorúzással emlékeztek meg államalapító szent királyunkról. A háború miatt a szokásos szabadtéri ünnepség idén elmaradt. Az ünnepi szentmisét Snep Román aknaszlatinai plébános Mankovics Sándor rahói plébánossal celebrálta. Sor került a hagyományos körmenetre. Közreműködött aknaszlatinai Bel Canto kórus, a bányász fúvószenekar. A szentmise végén a hívek a templomkertben álló Szent István-szoborhoz vonultak. Beszédet mondott Sari József, a KMKSZ Felső-Tisza-videki Középszintű Szervezetének elnöke. Végül a megjelentek elhelyezték a megemlékezés virágait a szobornál. Koszorúzott mások mellett Bacsai József ungvári magyar főkonzul, Szedlák Gyula, a KMKSZ Aknaszlatinai Alapszervezetének elnöke.

* Mezőkaszonban, az államalapító Szent István király tavalgy felavatott mellszobránál tartotta megemlékezését a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) Pallagi Marianna ügyvezető igazgatóval az élén. Turi Török Tibor alkotásának koszorúzását követően Molnár János püspöki vikárius hívta imára a jelenlévőket.

* Augusztus 20-ai nemzeti ünnepünk alkalmából Novák Katalin, Magyarország köztársasági elnöke magas állami kitüntetések adományozott kárpátaljai személyiségeknek.

Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült Komári Ibolya, a KMKSZ Kisbégányi Alapszervezetének elnöke, a Kisbégányi Gimnázium igazgatóhelyettese; Ráti Éva, a Nagydobronyi Napsugár Óvoda pszichológusa, a Nagydobronyi Református Líceum korábbi igazgatója; Seres János lelkipásztor, a Péterfalvai Református Líceum lelkészigazgatója, Takár Károly (Katyó), a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség nyugalmazott munkatársa.

Magyar Ezüst Érdemkeresztet vehetett át Horkay Mária nyugalmazott könyvelő, a KMKSZ Jótékonyági Alapítvány munkatársa; Kocsis Mária, a Beregszászi Bethlen Gábor Líceum magyartanára; Magyar Vita, a Karácsfalvai Sztojka Sándor Görögkatolikus Líceum igazgatója.

Augusztus 24. *Babák a világ minden tájáról* címmel rendeztek kiállítást az ungvári várban.

Augusztus 27. A Kárpátaljai Hazajáró Egylet családbarát túrát szervezett Kárpátalja egyik eldugott szegletébe, a Vojevodin vízeséshez, valamint a rónafüredi vízesésekhez. A résztvevők élvezhették az érintetlen természet szépségeit. A túravezető Hapcsuk Gergely volt.

Augusztus 31. *Ecsettel a békéért* címmel nyílt kiállítás a Kárpátok Művészeti és Kulturális Egyesület alkotótáborában készült művekből a Munkácsy Mihály Magyar Házban.

Összeállította: Dupka György és Szemere Judit

Jubileumi Glück-tárlat a Munkácsy Magyar Házban

A fény és a szín festője

Nehéz időket élünk. A COVID-19 után most a háború von sötét felleget életünk egére. Talán éppen ezért van még inkább szükség olyan közösségi alkalmakra, amelyeken töltekezhünk, amelyekből erőt, bátorítást meríthetünk. Ezt a célt is szolgálja többek között az a jubileumi kiállítás, melyet a KMKSZ Munkácsi Alapszervezetének kezdeményezésére Glück Gábor kárpátaljai festőművész születésének 110. évfordulója alkalmából a Munkácsy Mihály Magyar Házban szerveztek.

A festőművész képeiről ránk ragyogó napfény a reményt hozza elénk, felvillantja a fényt az alagút végén – mint ahogy többen is fogalmaztak a megnyitón.



Tarpai József, a Munkácsy Mihály Magyar Ház igazgatója megnyitó beszédében örömmel konstataulta, hogy olyan festőművész tárlatának adhat ezúttal otthont az intézmény, akinek munkássága – Erdélyi és Boksay mellett – meghatározó volt a kárpátaljai festészet hagyományteremtésében. Abbéli reményének is hangot adott, hogy hamarosan átadásra kerülhet a Latorca-parti városban nemrég felújított, a Boksay József Alapítvány által működtetett Erdélyi Béla Alkotóház is, amelyben jelenleg ukrainai menekült művészek leltek otthonra, s akiknek alkotásait a közelmúltban be is mutatták a Magyar Házban.

Gulácsy Géza, a KMKSZ alelnöke köszöntő beszédében kiemelte, hogy mindenki szeretne maga után emléket hagyni. Ez a művészeknek talán jobban sikerül, mint az átlagos embernek, hisz az ő alkotásaikat többen láthatják, csodálhatják meg. Am ez a lehetőség egyben felelősséget is jelent, mondta, hiszen a képzőművészek egyszerre formálnak sok-sok embert. Az alelnök azt kívánta, hogy a most kiállított műalkotásokat szemlélve rezdüljön meg a lelkünk, legyen a békét, nyugalmat sugározó képek által pozitív töltekezésünk.

Lengyel Olekszandr, a Munkácsi Városi Tanács ügyvezetője arra hívta fel a figyelmet, hogy az első világháború idején született Glück Gábor, akinek munkásságát beárnyékolta a második világegés is, festményeivel mégis reményt sugároz a ma emberének is. Azt sugallja, hogy bizzunk a jövőben.

A Glück-jubileum kapcsán év elején Magyarország Ungvári Főkonzulátusa is kiállítással tisztelt meg a neves kárpátaljai festőművész emléke előtt. A mostani munkácsi tárlat megnyitóján Albertné Simon Edina konzulasszony – Bacsikai József főkonzul üdvözlését is tolmácsolva – arra emlékezett, hogy azóta bizony az Ukrajnában dúló háború

mindannyiunk életét megváltoztatta. Egyben megerősítette: „Magyarország, a magyar nép azt szeretné, hogy mihamarabb visszatérjen a térségbe a béke, hogy minél előbb folytathassuk egy szebb és békésebb jövő építését a régióinkban – a kölcsönös tisztelet, a közös érdekeink és az egymás iránti bizalom alapján,

egymást kölcsönösen segítve és támogatva”. A konzul asszony Glück Gábor pályáját méltatva kiemelte: „Munkásságát a soknemzetiségű lét határozta meg, de műveiben mindig visszaköszönt a magyarságtudata is”.

Kopriva Attila, a Kárpátaljai Művészeti Akadémia docense nagyra értékelte Glück Gábor munkásságát, a fény és a szín művészeinek nevezte őt.

Köszöntötte a résztvevőket Kuzma Borisz, az Ukrainai Nemzeti Képzőművészeti Szövetség megyei szervezetének elnöke. A kárpátaljai festészet meghatározó egyéniségének nevezte Glück Gábort, aki, mint hangsúlyozta, európai gondolkodású és európai alkotó volt. Végeterül Homoki József, a művész veje, a Glück Gábor-hagyaték ápolója mondott köszönetet a szervezőknek, illetve bemutatva azt az ezüstérmet is, amellyel az 1958-as brüsszeli világkiállításon tüntették ki a festőművészt.

A továbbiakban Jaszinszkij István és Tamás Marina zenei aláfestésével mindenki megcsodálhatta a jubileumi tárlaton kiállított Glück-festményeket és -grafikákat, majd meglepetésként a Munkácsy Mihály Magyar Ház Monarchia éttermének ételkülönlegességeit.

Kovács Erzsébet

Ruszin Noémi kiállítása Beregszászon

A Beregszászi Római Katolikus Egyházközség szervezésében a Pásztor Ferenc Községi és Zarándokházban július 17-én ünnepélyes keretek között megnyílt Ruszin Noémi *Utópia* című kiállítása. A fiatal művész először mutatkozott be szülővárosának közönsége előtt, összességében a Pécssett tanuló alkotónak ez volt a második egyéni tárlata – nem sokkal korábban Baranya megye székhelyén mutatta be munkásságának egy szeletét.

A tárlat megnyitóján Bunda Fehér Rita, a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség programfelelőse köszöntötte a megjelenteket. Elmondta: kiemelten szeretnének törődni a gyülekezetükhöz tartozó fiatal művészekkel, és a



zarándokház kiállítótermében lehetőségeikhez mértent teret biztosítanak nekik a bemutatkozásra. Ruszin Noémi Beregszászban nőtt fel, kicsi kora óta tagja az egyházközségnek, mindig is érdekelt a művészet.

Az ifjú alkotó munkásságát Kulin Ágnes, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) elnöke ismertette, aki egyben a kiállítás kurátora is. Ruszin Noémi munkái igencsak összetett világba kalauzólnak minket. Festői eszköztárában keveredik a montázs-kollázs technika, a különböző anyagok – gyapjú, karton stb. – használatával. Alkotásain felsejlenek az art brut stílusirányzat nyers képi világának jegyei és a szimbolista festészet hagyományok is. A festmények témája is összetett világot mutat. A képeken ábrázolt figurák, mitikus lények és robotok kiindulópontja legtöbb esetben valamilyen hétköznapi tárgy, ami az alkotás közben változik és új jelentést kap. Ez a fajta átváltozás, átváltoztatás fontos része Noémi munkájának, talán ez ihlette a kiállítás címének az *Utópia* választását is – emelte ki Kulin Ágnes.

Ruszin Noémi megköszönte a szervezőknek a kiállítás lehetőségét, meghatottan mondott köszönetet mindenkinek, aki segítette abban, hogy alkotó művészként bemutathassa festményeit szülővárosában.

A rendezvényt Albrecht Katalin énekesnő előadása tette hangulatosabbá.

Tudósítónk

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

Balog Sándor festőművész

Otthon a tájban

Ungváron, a Kárpátaljai Néprajzi és Népi Építészeti Múzeumban jubileumi kiállítás nyílt Balog Sándor alkotásaiból a festőművész 75. születésnapja alkalmából. A tárlaton a festő 60 képe tekinthető meg, amelyeket az intézménynek ajánlódokozott, ahol nyugdíjba vonulása előtt csaknem három évtizedig dolgozott restaurátorként. A főként ungvári városképeket ábrázoló alkotások, tájképek és csendéletek különféle technikákkal – akvarell, olaj, pasztell – készültek.

A kiállítást Vaszil Kocan, a múzeum igazgatója nyitotta meg, aki méltatta a művész tevékenységét. Köszöntötték az ünnepeltet Angyal Gabriella nyugalmazott igazgató, Vaszil Brenzovics, a Kárpátaljai Professzionális Festőművészek Egyesületének elnöke, Schreiner Sándor, a Kárpátaljai Megyei Filharmónia művésze, Jurij Dik újságíró, mecénás és mások. Magyarország Ungvári Főkonzulátusának képviselőjében Albertné Simon Edina volt jelen. Tiszteletét tette több művész kolléga és barát. Az esemény hangulatát tovább emelte a Schreiner Sándor és Leontij Lenárt által tárogatón és cimbalmon előadott népdalcsozor.

Balog Sándor Nagygejőcön született, ott töltötte a gyermekkorát. Művészi pályája azonban Ungvár városához köthető. A festészetet a híres ungvári rajztanár, Bakonyi Zoltán szeretettette meg vele. Ifjú kora óta foglalkozik tájfestészettel, meghatározóan pasztellképeket fest. Alkotásait gazdag színvilág jellemzi. Kedvenc témái a természet és Ungvár műemlékeinek ábrázolása. Képein keresztül egy színes és végtelenül gazdag világ tárul elének, amelyből árad a szülőföld, Kárpátalja és Ungvár szeretete.

Balog Sándor tagja a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének, a Kárpátaljai Professzionális Festők Egyesületének és a Magyarországon Élő Kárpátaljai Művészek Szövetségének. Képzőművészeti kiállítások aktív résztvevője Kárpátalján és külföldön egyaránt. Az ungvári skanzenban eddig 8 egyéni kiállítása volt, Budapesten három alkalommal láthatta alkotásait a közönség. A közelmúltban részt vett egy budapesti festménykiállításon és -értékesítésen, amelynek bevételét az ukrán háborús menekültek humanitárius segítségnyújtására fordították.

-ditta-

